

Ñtwum Lwen Ye Màtyû Kæ

Mvu ßwum ye Yesù kwan ke nlim
(Lk. 3.23-38)

1 ¹Mè myin ne ni mè myin mè mbibea Yesù Kristò ne ke mvu ßwum mvèn Dàvíd ye twæbbi ke Abràhêm zwem. ²Abràhêm ne ye Izà', Izà' ye ku' Yàkób, Yàkób ye ku' Judà lè mè ñgyinni byon. ³Ti lè Judà, à ye Fàrèsi bon lè Zarà. Jin mon nyan be le Tamà. Fàrèsi ye Èrsòn. Èrsòn ye ku' làn nyon Àrêm. ⁴Àrêm yònni, à ye Àminàdêb. Àminàdêb ye Nasòn, Nasòn ye Sàlmôn. ⁵Sàlmôn ye ku' làn nyon Bòzi. Jin mon Bòzi be le Ràhêb. Bòzi ye ku' Òbê'. Jin mon Òbê' be le Rût. Òbê' ye Jèsé, ⁶Jèsé kà ye mvèn Dàvíd. (Dàvíd ye Sàlòmôn. Mon Sàlòmôn sete be myi Ùrí.) ⁷Sàlòmôn ne ye Ròbòm, Ròbòm ye Àbià, Àbià ye ku' Asà. ⁸Asà ye Jòzàfæt, Jòzàfæt ye ku' Jòrêm, Jòrêm ne ye Òziàs, ⁹Òziàs ye Jòtêm, Jòtêm ne ye Àkâzè, Àkâzè ye Èzèkiàs, ¹⁰Èzèkiàs ne ye Mânàsè, Mânàsè ye Amòn, Amòn ye Jòsiàs. ¹¹Jòsiàs ne ye Yèkònià lè mè ñgyinni byon. Ke kwan màzwùm se be hwen mvu ßwum Izràêl, be ken lè bon ke **Bàbilôn**. ¹²Kwan se be lè mvu ßwum Izràêl twó' ke **Bàbilôn**, Yèkònià ye Sàlàtiyél. Sàlàtiél ye Zòròbàbél, ¹³Zòròbàbél ye ti ku' Àbiyû, Àbiyû ye Èliàkím, Èliyàkím ye ku' Àzôr, ¹⁴Àzôr ye Sàdó', Sàdó' ye ku' Àshím, Àshím ye Èliyû. ¹⁵Èliyû ye Èlèàzâr, Èlèàzâr ye Mâtán, Mâtán ye Yàkób. ¹⁶Yàkób ye Jòsé' ne kin be ywi Màrí. Màrí ni ye Yesù, mwum ne be ta ti kòndi lon le **Kristò**.

¹⁷Li ne ßwi' yen ke moan zwêm, ñwaì ye ke nywi mbibea ndwun Abràhêm, a kiìn bèn nywi Dàvíd, yì ye yì tannzi lwen wùm blàn nyí. Mbanmbò' ne lè ñwa' ye nywi Dàvíd a kiìn bèn nywi ßwum Izràêl kwan se be yeka' bon lwó' mbyi **Bàbilôn**. Ñdikà' kwan màzwùm, a kiìn bèn kwan **Kristò** ßwi' konndi cinni yì ye wùm blàn nyí.

Ñye ye be yee Yesù
(Lk. 2.1-7)

¹⁸Swum se lannzi be kà kíñ Yesù Kristò ye à si le: Màrí be mlib nyènni Jòsé'. Son, lè be kà tòn ke cìcì fò', Màrí she zwùm lè ñkimmò' Mpùn Nsanmi. ¹⁹Jòsé' ne ñdweb swi' nyon be mwum ne tá Mvènnswæb ðwon, à

yili kan le à kwasì le' màzwùm pisean, kwènnjin làkì mmyon bænni. Son, à bàkà' ke nlim nun le nun yě dæm màzwùm donnzi shìkì màn bwum limmì. ²⁰Ke mbàkà' ye nun be bàkà' li, cikpu' Mvènnswàb bwùmni nun ke ndemndem nun, à shè lè nun le: «Jòsê', mwum ne ke mvu bwum mvèn Dàvíd nun, ba wù kesi nywi lè mmyû Màrí ntwi' se ñkimmo' Mpùn Nsanmi ye ci, nun tã mwènnzea bònngèa. ²¹À yě mwèn ye, wù kè nun jin le Yesù, ntwi' se mwèn ni ne ye ñkwìn bwum byon swæti ke byebbi nyan nun.» ²²Ywum màzwùm lean li lè le' Mvènnswàb lwinni ke nshè ye nun shèe ke ñwum ci-nleli ke ñwum yon ndo' nun le:

²³ «Cè fè', ntwum mlib ye be lè zwùm,
à yě mwèn ye,
be ye nun lon le Èmànùêl.»

Sù jin màzwùm ni le «Mvènnswàb ni lè bwi'».

²⁴Kwan se Jòsê' yimne dýe, à ci wě tà she cikpu' Mvènnswàb shèe nun. À twe' Màrí be wě mmyon. ²⁵Son, be nòn kan nji' bon lè nun a ken bèn kwan se nun ye mwèn ne ndwèb. Ke nyě ye nun ye mwèn li, Jòsê' kè nun jin le Yesù.

Mè ci-nlìmmì me nywæ' kiìn Yesù yenni

2 ¹Be ye Yesù ke Bètlèhêm se ke ñgyo' Jùdê nun kwan se Èròdè be ìnvèn. Ke nyě màzwùm, mè ci-nlìmmì me nywæ' wai ke bwùm-nywo', be ben ke Yèrusàlèm. ²Ke mbèn ye be ben, be cibbi le: «Mwèn nywæb ne be ye nyě dýi ìnvèn mè Yudà ni fèn? 'Bwi' yenni nywæ' nyon ñdikà' ke bwùm-nywo', son se bwi' kin bǎ bwi' mwumnzi nun.» ³Ke nywo' ye ìnvèn Èròdè ywo' li, à lwìn lè mè yiye lè bwum be be ke Yèrusàlèm hwæn. ⁴À swosi mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikæ' bon lè mè ci-nlìmmì me lwuà bye ke ñkwìn bwum byon nun, à cibbi lè bon cici se be ye **Kristò** ye nun. ⁵Be fyonnzi lè nun le: «Ke Bètlèhêm ke ñgyo' Jùdê nun. Ntwi' swum se ci-nleli ke ñwum Mvènnswàb ndo' nun kœ, à si le:

⁶ «Wu, Bètlèhêm ke ñgyo' Jùdê nun,
wù wòli kan wù shè le wù ni myi ye cinni kan ñtwu ke nyinnim me
myi bye ke ñgyo' Jùdê nun.
Ntwi' ke ci swù se ìnvèn yě kwan nyě yě ñkwìn bwum byêm Ìzràêl
kènnzi.» »

⁷Èròdè lon mè ci-nlìmmì me nywæ' ke kwi' nun, à cibbi bon kwan se nywæ' bwùmni bon kwe swi'. ⁸Ke nyè ne yi, à fyið' bon ke Bètlèhêm, à shè lè bon le: «Kènnèni, byin kæb mwèn màzwùm lwen. Kwan se byin ye nun cinni, byin ci ku' mùn limmì lè mùn ken ku' nun mwumnzi.»

⁹Ke nyè ye bon ywo' ñzǎ' le' ye ìnvèn be bon shě yi, be wa' kèn. Be wasi me' zwô, be konndi tì nywæ' ne bon yenni mbyî bwùm-nywo' ni yenni tí be. À be kèn ke swiswi' shan. Kwan se nun wòli lè lwùmmò' se mwèn be kwe, à dýi. ¹⁰Li, ñlim ðunmi mè ci-nlìmmì me nywæ' lwukea

ke zwum. ¹¹Be ðun kwe næm, be yen mwen bon lè mon nyon Màrî. Be swummi ñgyo', be ðunmi mwen mwumzi. Ke nyè yi, be wô mè nshe nyan, be fe nun ñjònddî ne bon kiin lè nun. Ñjònddî màzwùm be le: **gól**, mlá' ñgwô' me nwùm lwen, lè **mír**. ¹²Kpon nun Mvènnswæb shè bon ke ndemndem nun le ba byi fyonnî tî be ke cî Èrôdè. Be yè tî bon mbyi nyè ðin, be kà kën kwan be ke ñgyo' nyan nun.

Kèn se be kenne ke ñgyo' Èjîb

¹³Kwan se mè ci-nlîmmî me nywæ' kenne be ke nsòn yan, cikpu' Mvènnswæb ndo' ðwùmni Jòsè' ke ndemndem nun, à shè lè nun le: «Wa' zwô, wù twe' mwen bon lè mon nyon, wù yeon ke ñgyo' Èjîb nun. Byin ye tòn kwe a ken wòli kwan se mun yè wù shè le fyoin be. Ntwi' se Èrôdè yè mwen kæbbi lè nun wu nun.» ¹⁴Kpon nun ñnywèn, Jòsè' wa' zwô, à sheli mwen bon lè mon nyon, be yè mbyi Èjîb. ¹⁵Be ton kwe li a ken ðèn kwan se Èrôdè ywi. Ywum màzwùm lean li lè ñzæ' le' Mvènnswæb lwinni, ye kwan ke ñwum ci-nleli ke ñwum yon nun le:

«Mùn loân mwen nyèm ñwai ye ke ñgyo' Èjîb le à kiin.»

Nyeni nlim Èrôdè

¹⁶Kwan se mè ci-nlîmmî me nywæ' kenne be myi byan, Èrôdè yen le be pœkea nun, ñlim nyeni nun zwum. À fe ñkimmo' lè mè suzæn byon le be wu ðwen me ðweb bye làn kife' ðwùm bî bye ke ñgyo' Bètlèhêm nun hwæn. À wòsi m̀bòkì ðwùm ðwen màzwùm li ke kwan se mè ci-nlîmmî me nywæ' lean, be she nun le bon yennâ nywæ'. ¹⁷Li ne ñzæ' le' ye Jèrèmî, ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun lele lwinne, ye nun le' le:

¹⁸ «Be ta kun ndo' ywo ke Ramà, ñkwe lè m̀fyonnga'.

Ràshêl ne ta ðwen byon kwe.

À yili kan le mwum ndo' bonnzà' nun ntwi' se be ywiâ.»

M̀fyònnî ye be fyonne mbyi Èjîb

¹⁹Kwan se Èrôdè ywi lè Jòsè' ke ke ñgyo' Èjîb nun, cikpu' Mvènnswæb ðwùmni nun ke ndemndem nun, ²⁰à shè lè nun le: «Wa' zwô, wù twe' mwen lè mon nyon, wù fyôn be ke ñgyo' Ìzràêl. Ntwi' se ðwum be be yili lè be wu mwen, be ywiâ hwæn.»

²¹Jòsè' wa' zwô, à sheli mwen bon lè mon nyon, be fyôn be ke ñgyo' Ìzràêl nun. ²²⁻²³Son, à ywo' le ke be ñgyo' Jùdè nun, Àrshilâyûs ne non lwun ke ðàn bùba nyon Èrôdè nun. Ke nywo' ye à ywo' li, yi kwen nun lè ñkën tòn be ke kpinnzò' ñgyo' màzwùm nun. Ǹdèmndem ndo' ðosi nun kpon nun, à yè mbyi ñgyo' Gàlilè, à kèn nun tòn ke myi ndo' ye be lon le Nàzàrè'. Li, à lwinnze ñzæ' le' ye mè ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun lele ke nywi Yesù nun le:

«Be ye nun lon le mwum Nàzàrè'.»

Dàmmi ne Jân Bâtisi be fyi

(Mr. 1.1-8; Lk. 3.1-9, 15-17; Jân 1.19-28)

3 ¹Ke kwan màzwùm nun Jân Bâtisi kwan, à kèn d̄yi ke nlim kyo' she ke ŋgyo' Jùdê nun, à d̄unmi ñzæ' le'-Nswæb shě, ²lè à tã le' le: «Yònnzèni mè nlim nyin, ntwi' kwan lwæbme kwæ', Mvènnswæb yě byin ywo' shon lisea ke mgbon nun.» ³Nun ne Èzai, ci-nleli ke ŋwum Mvènnswæb nun lèle ke nywi yon kwan se nun be le' le:

«Be ta ñkwu mwum ndo' ywo ke nlim kyo', ye ta d̄æmmi le:
Fòsèni m̄bèn Nyeli nyè',
byin d̄yila' mè mbyi byon lwen.»

⁴Mè plè be Jân be swi nywi be twoen bon lè ñnywùn nyàm ne be ta lon le ñgàribà, à kpæm ñkwù' lè ñkàèndan kwæ'. Ji nyon ne nun be ji be kitæ', à d̄i tì ku' d̄wi'. ⁵Li, ðwum bye ke Yèrusalèm, bye ke ŋgyo' Jùdê nun lè bye ke nõnnõn d̄u' ne be be lon le Jùrdên, be kwain, be kiin Jân cinni. ⁶Be be mè byebbi nyan kwasi ke swi' ðwum hwæn. Li, Jân jimnzi bon ke Jùrdên nun.

⁷Son, kwan se Jân yen mè Fàriziën bon lè mè Sàdusiën, be ta hwenniì, be kinmè cì shon bã nun jimnzi bon, à shè lè bon le: «Byin be mè nlim ke zwum wě nyè mè klwu, wen ne she byin le byin woli byin nywæli tì ku' kytæ' Mvènnswæb she ta kìn? ⁸Cinnèni mè kíkàen nlwukea nyè ywìme lisà' le byin kwebsà pa' tòn shin. ⁹A lan she byin ye shè le byin bi ke mvu ðwum Abrähæm nun. Ntwi' mùn shè byin lè leŋkæm le be fe' mè ŋgwò' ye ton ye, Mvènnswæb wòli à yonnnzi yon jene, ye be mvu ðwum Abrähæm.

¹⁰«Son ti fya' bænni ye m̄mũ' ŋgæ'. Ŋgæ' ne shì gwùm lwukea sean hwæn, be ye nun mũ, be d̄wiò' nun ke win nun. ¹¹Mũn, mùn tà byin jimnzi lè mlá', lè se lisà' le byin kwebsà pa' tòn shin. Son, ti lè mwum ne tã kìn be ke nyè yêm, à làn mun. Mũn wòli kan ma kim mùn kwemmi lè nun lè mùn she mè diba' byon. Nun, à yě byin jimnzi lè Mpùn Nsanmi, kònn̄di lè win. ¹²À ni wě mwum ne d̄yi lè bli nyon ke fya'. À yě m̄vòn nyònnzi, à kwannzi ye lwukea, à kè ke sà' nun. Son, ti lè ye byibba ye nzwon be, à yě yon swiò' ke win ye tà ka don nun.»

Ñjimnzi ye Jân jimnze Yesù

(Mr. 1.9-11; Lk. 3.21-22)

¹³Li, Yesù wa' ke ŋgyo' Gàlilè nun, à kèn ke d̄u' Jùrdên cici Jân, bã nyi ni jimnzi nun. ¹⁴Jân yenme nun li, à yile le nun byinnò', à shè lè nun le: «Mùn ne kièn ke cì swú lè wù jimnzi mùn, son, wù ne fyon ti kìn ke cì shêm?» ¹⁵Yesù fyònnzi lè nun le: «Cì fe' jene wě tà she mun tà wù shě. Ntwi' m̄bòki màzwùm ne ye cì bwi' lwinnzi ywum hwæn ye Mvènnswæb tã cibbi.» Jân ywome li, à jimnzi nun. ¹⁶Kwan se Jân jimnzi nun, nun mlò' hwæn, Yesù kwan kyo'. Ke kwan màzwùm nun, ðeb weli nun me', à yen

Ìpùn Mvènnswàb tá kyìli ke nywi yon wě pyì! 17Ìkwu ndò' wai ke ðeb, ye she le: «Nyě ne ðyi mwen nlim nyèm, nun ni mún ke nzwon nlim.»

Mbweb ye Satàn bwebbe Yesù ke nlim kyò'

(Mr. 1.12-13; Lk. 4.1-13)

4 1Ke nyè ne yi, Ìpùn Mvènnswàb kènnzò' Yesù ke nlim kyò' lè Satàn ken nun bwebbi kwe. 2Yesù shìe mlǎ' ñgyìn mwum nyí lè mè kpòn mwum nyí. Ke nyě màzwùm ñjè be nun kwènni. 3Satàn, ci-mbweb nyon kwemmi lè nun, à shè lè nun le: «Beshe wù ne mwen Mvènnswàb leñkàm, shě ñzǎ' le' ndò' ye ye cì mè ñgwò' ton ye fyonnì ywum ji.»

4Yesù ywòmè li, à fyònnzì lè nun le: «Ñzǎ' le' Mvènnswàb leli le: “Mwum tà ka su' twu lè ji, son, lè ñzǎ' le' ye ta Mvènnswàb kwain ke ñwum.” »

5Li, Satàn twelò' nun ke Yèrusalèm, ñsón sanmi, à kèn nun sati ke mwu nyenswàb ndwun. 6À shè lè nun le: «Beshe wù ne mwen Mvènnswàb leñkàm, swimmò' ñgyò', ntwi' be kò' ke ðewǎ Mvènnswàb nun le:

“Mvènnswàb yě shè lè mè cikpu' byon le be she wù ñgun, ntwi' mbǎ' lækì wù swi ñgwò' zwem.” »

7Yesù ywò' li, à shè lè nun le: «Be kò' tí ku' ke ðewǎ Mvènnswàb nun le: “Ba wù bweb Nyeli nywù Mvènnswàb.” »

8Satàn kònnò' tì nun twelò' ke mwu kpa' ndò' ne zwozwò ñzwònzò', à sànnò' nun yì ywò' ye ke cě ñgyò' wan hwæn lè mè ntwu yan nun. 9À shè lè nun le: «Wu swummi ke swi' shêm, wù mwumzì mún, mún yě wù ywum ye wu tá yen ye fe hwæn.»

10Yesù kà fyònnzì be lè nun le: «Kesi nywi lè mún, Satàn. Ntwi' be kò' ke ðewǎ Mvènnswàb nun le: “Mwumzì Nyeli nywù Mvènnswàb, wù cì ywum ye nun tá yili, nun kyishon.” »

11Ke kàmmì màzwùm nun, Satàn ðonzi nun. Mè cikpu' Mvènnswàb kiin ke ke shon, be ðunmi nun ji fe.

Ñfunmi ye Yesù ðunme she shon ke Gàlilé

(Mr. 1.14-15; Lk. 4.14-15)

12Kwan se Yesù ywòe le be keâ Jân ke nye ñjè, à wa' kèn ke ñgyò' Gàlilé nun. 13À bèn kwe, ǎ tòn kan ke Nàzàré', son, à kèn nun tòn ke Kàpèrnào. Ñsón màzwùm be ke moan swúm Gàlilé ke nõnnõn ñgyò' Zàbùlón bon lè Nàtálì nun. 14Li ne ñzǎ' le' ye Èzàì, ci-nleli ke ñwum Mvènnswàb nun leli lwinni, ye nun leli le:

15 «Nõnnõn ñgyò' Zàbùlón! Nõnnõn ñgyò' Nàtálì!

Byin be ke ñgyìn swùm lè byin be ðyi ke ñgyìn Jùrdên,
Gàlilé she mè kyìn b̄wum ta tòn kwe.

16 Ìkwìn b̄wum be be tòn ke ñjimmi nun,

be yennâ ñwanñwan she twun.

Bwum be ta tòn wě bwum be ke nsòn bwum ywi ye ke njimmi nun, ñwanñwan ye dwùm ke ci shan.»

¹⁷Ke kwan màzwùm nun Yesù dunmi le'-Nswàb shě, lè à tã le' le: «Kwebsèni pa' tòn shin, ntwi' kwan lwæbme kwæ', Mvènnswàb yě ywo' shon lisea ke mgbon nun.»

Yesù twe' mè ci-mbæn ñgishì ndo' nyí

(Mr. 1.16-20; Lk. 5.1-11)

¹⁸Mbòki ne Yesù be kèn ke moan swùm Gàlilê, à yen mè ñgyinni ndo' bí bye be mè ci-mbæn ñgishì, Simôn nyě be be lon le Piêr bon lè ñgyinni nyon Àndrê. Be be mvinjan ndo' swí ke swùm nun. ¹⁹Yesù shè lè bon le: «Dwoènni mún ke nyè, mún yě byin cí byin fyôn mè ci-mbæn bwum wě tà she byin ta ñgishì bænni.» ²⁰Ke fya' zwem ñnywèn, be donnzi yì mvinjan yan, be dwon nun nyè. ²¹À kònnndì tì kènnò' mbyí, à yen tì mè ñgyinni bí ndo', Já' bon lè Jân, bwen Zèbèdê. Be be yì mvinjan yan fïsea ke ci' nun bon lè buba nyan Zèbèdê. Yesù lon bon, ²²be ywome lon li, ke fya' zwem ñnywèn, be donnzi ci' nyan lè buba nyan, be dwon Yesù ke nyè.

²³Yesù be yòn ke ñgyo' Gàlilê nun hwæn lè à tã bwum ywum lisea ke me nyenswàb me Yuda ye be kwe nõnnõn màzwùm nun. À be Ntwum Lwen ke nywi ywo' Mvènnswàb nun shě. À kònnndì tì mè ñgwènnngwèn kimnzi yì pa' yì pa'. ²⁴Wùlænnndì shon lú ke ñgyo' Sìrì nun hwæn. Li, be kiin lè bwum be be hwumni ke me ñgwènnngwèn nyan nun yì pa' kyikyí. A be le: bwum be cinni mè mpùn mbyibbaa ke nywi, mè ci-mpyità' kputu', lè mè ñlòñlò', hwæn li, Yesù be bon kimnzi. ²⁵Mè ñkwìn bwum be nun dwon nyè mèan. Bye be wai ke ñgyo' Gàlilê nun be kwe, bye Dèkápòl, bye ke Yèrusàlèm, bye ke ñgyo' Jùdê, lè bye ke ñgyin Jùrdên nun hwæn.

Yesù tã bwum ywum lisea ke kpa' zwem

(Lk. 6.20-23)

5 ¹Kwan se Yesù yenne ñkwìn bwum màzwùm, à nàn ke kpa' zwem, à tòn ñji'. Bwesò' byon senndii nun ke. ²À dunmi bon ywum sannzi, lè à tã le' le:

³«Tòn lwen si lè bwum bye limmi le à bi mè ci-nzæmzæm ke me nlim nyan nun,

ntwi' se ywo' Mvènnswàb ti shan.

⁴Tòn lwen si lè bwum bye ta fyonnga',
ntwi' se Mvènnswàb yě bon bònnzea.

⁵Tòn lwen si lè bwum flokea,
ntwi' se be ye ñgyo' ne Mvènnswàb ciè ñkàli nun yě.

⁶Tòn lwen si lè bwum bye mè nlim nyan tã su' ñyi lè ñci ywum
ñkàmñkæm ye Mvènnswàb tã cibbi,

- ntwi' se M̀vènnswàèb yě bon yon fe hwæn.
 7 Tõn lwen si lè ßwum ßye mè nlim nyan tã kwèn lè ßwùlu,
 ntwi' se M̀vènnswàèb yě ku' kwènnzì nlim ywo lè bon.
 8 Tõn lwen si lè ßwum ßye mè nlim nyan tã su' ðyi mbyi M̀vènnswàèb nun,
 ntwi' se ße ye M̀vènnswàèb yenni.
 9 Tõn lwen si lè ßwum ßye ta ci flɔa tòn ke nyinnim shan nun,
 ntwi' se M̀vènnswàèb yě bon lon le ßwæn ßyon.
 10 Tõn lwen si lè ßwum ßye ße ta zæbsi ntwi' se ße ta ywum ye
 M̀vènnswàèb tã yili cí.
 Ywɔ' M̀vènnswàèb si shan.

11 «Tõn lwen si lè ßyin ßeshe ßwum ta ßyin simmɔa, ße yennzi ßyin vèné', ße ta mè le' mè m̀bwè' linnɔa ke nywi yin ntwi' se ßyin ße ßwesɔ' ßyém. 12 Dàlèni, ßyin ton lè ñlim lwen, ntwi' se ðàsì nyin yě ße ñdwun ke ðéb. Li ne ße yennze ku' vèné' lè mè ci-nleli ke ñwum M̀vènnswàèb nun ßye ße mbyi.»

Byin bi wě kwìn, ßyin ße tì wě ñwanɲwan
(Mr. 9.50; Lk. 14.34-35)

13 «Byin ße ðyi wě kwìn she ñgyɔ' wan. Beshe kwìn gwan, se fyonnì shi', ße ye ci le se kà myimmi ke ße? 'Be ye son swìɔ' wan, ßwum ðunmi kènkèn zwem ntwi' se se cinni kan tì ñkpa'.

14 «Byin ße ðyi wě ñwanɲwan she ñgyɔ' wan. Myi ye ße gwe ke ñgwùmɲgwùm zwem, ße wòli kan kim ße gwumnzì yon. 15 'Be tà ka làèm nyànnzi lè ße wubsì nun l̀wùnnɲan nji. Son, ße ta nun sati ke zwozwò ðã nun fe ñwanɲwan ke nywi ßwum hwæn ßye kwe næm nun. 16 Li ne se yili le ñwanni shin ðwum ke swi' ßwum hwæn, ße yen lwen ne ßyin ta ci seansean, lè ße fe tì ku' ñtwu lè Ce nyin ne ke ðéb.»

Ñsannzi ye Yesù sannze m̀bòki ne mwum wòli à lwinnzi mè l̀wuà

17 «Ba ßyin ðakà' le mùn k̀iin ðã mùn twɔ' mè l̀wuà Mòizè lè ywum ye mè ci-nleli ke ñwum M̀vènnswàèb nun lele. M̀n k̀iin k̀án lè mùn twɔ' yon, son, mùn k̀iin lè mùn lisà' ßyin ñdù' yon. 18 M̀n tà ßyin shé lè leɲkæm le: ðéb lè ñgyɔ' kà mlòkà', tì lè m̀bù' ye ße ðæn ke l̀wuà nun, a ßa mlà han a ken ßèn ke mmlòkà' ywum hwæn. 19 Li, mwum ne yě l̀wuà ðède' ndɔ' pyí, à lisà' tì ku' ßwùlu le ßyi bi ci ku' wě nun, à yě ße l̀wàèb ße ke ywɔ' M̀vènnswàèb nun. Son, mwum ne yě l̀wuà màzwùm lwinnzi, à lisà' tì ku' wě tà she nun tòn, à yě ße swiswi' ke ywɔ' màzwùm nun. 20 M̀n shé ßyin le ßyin ßa ðun ke ywɔ' màzwùm nun shiki ßyin ci ywum l̀wukea wě tà she M̀vènnswàèb yili, ßyin lan mè ci-nlìmmi me l̀wuà, lè mè Fàrizièn.»

Ñzæ' le' ye ke nywi nyeni nlim
(Lk. 12.57-59)

21 «Byin ywɔe ße lisea mè mbibea ßyin le: “Ba wù wu mwum. Mwum ne yě mwum wu, ße ye nun t̀èli ke swi' kyitàè'.” 22 Tì lè mùn, mùn shé

byin le mwum ne yě nyeni lè ñgyinni nyon, be ye nun tɛli ke swi' kyitàè'. Mwum ne yě fe' ñgyinni nyon sɛmmi ðin, be ye nun tɛli ke swi' kyitàè' twun. Nyě shè lè ñgyinni nyon le: “Wù ni ðyimi”, be tæmmi nun ðwìo' win Satæn nun. ²³Li, beshe wù kɛn lè sàtikàè' swù ke cìcì se be ta sàtikàè' fe ke nyenswæb nun, kwe wù bùn le wù cià ñgyinni nywù byebbi ndò', ²⁴ðonzi sàtikàè' swù kwe swi' Mvènnswæb, wù kèn fe' le' màzwùm fòsi byin lè nun. Ke nyè ne yi, wù kìn sàtikàè' swù fe lè Mvènnswæb.

²⁵«Fòsi le' lè mwum ne byin cinni le' byin lè nun mbyimmi kwan se byin kenme cí nlànnzi me kàè' byin lè nun, lè à læki wù fe fya' me ci-nlin kyitàè', be ye wù lànnzò' ke fya' me suzæn, mè suzæn læki wù twòda ke nye njè. ²⁶Mùn tà byin shè lè lɛnkàm le wù bǎ kwan kwe nye njè, wù shi dalà mbò' ne nzwon wu nywi ðɛbbi.»

Ñzǎ' le' ye ke nywi nlà'

²⁷«Byin ywæ be lisea le: “Wù bǎ ñlà' ywi.” ²⁸Son, ti lè mùn, mùn shè byin le mwum suku' ñlib cɛ ðin, à tæm nun ke nlim yon nun, lè à ywià ñlà' bon lè nun. ²⁹Beshe zɛ' swù she ji se ta cì wù pyì ke byebbi nun, nywò' son, wù ðwìò' son læbbi. Ñdikà' wù ðwuli cìcì kwæ' nywi swù ndò' lè she be ye kwæ' nywi swù ðwìò' ke win nun gwùm. ³⁰Kè shindo', fyà' ji ywù ye ta cì wù pyì ke byebbi nun, gbèbti yon, wù ðwìò' yon læbbi. Ñdikà' wù ðwuli cìcì kwæ' nywi swù ndò' lè she wù yě kèn ðun ke win nun gwùm.»

Ñzǎ' le' ye ke nywi ñkwan ðæm

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lk. 16.18)

³¹«Be konndi tí ku' leli le: “Mwum ne kwannzà ñmyon ke nye ðæm, à fe nun ðewǎ ñkwan ðæm fya'.” ³²Son, ti lè mùn, mùn shè byin le mwum hwæn ne kwannzà ñmyon shiki à cì sibò', mwum màzwùm tǎ cì ñmyon fyònni ci-nzæmmi. Mbanmbò' ku', mwum ne tǎ ñlib ne be kwannzii ke nye ðæm she, à ywià tí ku' ñlà'.»

Ba byin lò' ñdò'

³³«Byin ywæ tí ku' be lisea lè mè mbíbea byin le: “Ba wù lò' ñdò' mè mbwè', son, lwinnzi ñkàli ye wù tǎ cí ke swi' Mvènnswæb ke nlǎ' ndò' ywù nun.” ³⁴Son, ti lè mùn, mùn shè byin le ba byin lwum ñdò' lǎ ndwi'. Ba byin lò' lè jin ðeb, ntwi' cí tòn Mvènnswæb se. ³⁵Ba byin lò' tí ku' lè ðan ñgyò', ntwi' cìcì nsati me kwù shon se, kwo fe' lè jin Yèrusàlèm, ntwi' myi mvèn ndwun ye. ³⁶Ba byin lò' ñdò' lè mè mwù nyin, ntwi' byin wòli kan kim byin yonnni nzisa' nnywùn mbò' tí ku' mbò', a be ñlo, shindo', a be ñpwebbi. ³⁷Kwan se wù tǎ le' ndò' yili, yili kàmmi fò' le “Èn”. Kè wù byìnnò' nùn, byìnnò' le “Ayì”. Ñzǎ' le' ye wu tà tí kònnði be ke nyè màzwùm ta wài cí Satæn.»

Ñzǎ' le' ye ke nywi ñwín ñji
(Lk. 6.29-30)

³⁸«Byin ywǎe bɛ lisea le: “Mwum dwo wù zɛ', wù dwo ku' nun shon, a nun byì' wù jin ñwum, wù byì' ku' nun shon.” ³⁹Son, ti lè mún, mún shè byin le ba wù wìn ñji ke nywi mwum nɛ tà wu byebbi cí. Beshe mwum ndɔ' ywǎe' wù ke tǎem she ji nun, donnzi nun à ywǎe' tì wù she mè'. ⁴⁰Beshe mwum ndɔ' yili nun ci kyitǎe' lè wù, lè nun sheli gǎn swù, donnzi nun à nywǎli tì ku' zwumbà. ⁴¹Beshe mwum ndɔ' cí wù dólè' le byin ken byin lè nun ke kilòmetà m̀bɔ' nun, kènnèni mè kilòmetà bì byin lè nun. ⁴²A mwum ndɔ' cibbi swum ndɔ' fya' ywù, fɛ nun. 'Ba wù byinnɔ' ñswɔsi swum lè mwum nɛ tǎ kɪn swum ndɔ' swɔa ke fya' ywù.»

Bwi' yilèni mè ci-byinnzi bye'
(Lk. 6.27-28, 32-36)

⁴³«Byin ywǎe bɛ lisea le: “Yili lwikwǎn nywù, wù byinnzi bye ta wù byinnzi.” ⁴⁴Son mún, mún shè byin le: Yilèni mè ci-byinnzi byin, byin keli tì ku' M̀vènnswǎb lè b̄wum bɛ ta byin vènè' yennzi. ⁴⁵A byin ci li, lè byin ye fyòn b̄wen Ce nyin nɛ ke dɛb nun. Ntwi' Ce nyin tǎ ci nywɔ' d̄wùm ke nywi b̄wum bɛ ta byebbi cí lè bye ta lwen cí. À kònddì tì cí mvu nwi ke nywi b̄wum bɛ d̄yi lwinni lè bye bǎ lwinni. ⁴⁶Beshe byin ta b̄wum bɛ ta byin yili su' yili, yǎ d̄àsì nɛ byin ye cinni fya' M̀vènnswǎb? Kwo fe' mè ci-nyèkǎ' lòn g̀arimà ta ku' cí li. ⁴⁷Beshe byin ta su' mè ñgyinni byin hwǎsi, byin lan b̄wùlu lè yen? Kwo fe' mè kyìn b̄wum ta ku' cí li. ⁴⁸Ke à si li, b̄èèni b̄wum lwinnɔa wě tà she Ce nyin nɛ ke dɛb ni ñlwinni.»

Ñzǎ' le' ye ke nywi fe ne mwum tǎ fe lè mè ci-nzæmnzæm

6 ¹«Konnèni, ba byin ci lwen nyin swi' b̄wum, lè bɛ yen byin. A byin ci li, lè byin ba d̄àsì yè ke fya' Ce nyin nɛ ke dɛb. ²Kwan se wù tǎ lòn fe lè mè ci-nzæmnzæm, ba wù cí mè me' swì wù nywi wě tà she mè ci-bì ta cí ke mɛ nyenswǎb byin, bɛ ci ku' ke yi bàbà nun. 'Be ta cí li lè b̄wum fe bon ñtwu. Mún tà byin shè lè lɛŋkǎem le d̄àsì nyan nɛ nyè bon yeâ ni, ñdɔ' bà tí mbyì. ³Son, ti lè wù, kwan se wù tǎ lòn fe lè mè ci-nzæmnzæm, ba wù cí ñwè nywù limmì. ⁴Cí lè fe nywù ni lwǎb ñgwùmni. Li, Ce nywù nɛ tǎ yen swum se wù tǎ fe gwùmni, à yè wù d̄àsì fe.»

Ñzǎ' le' ye ke nywi ñkeli
(Lk. 11.2-4)

⁵«Kwan se byin ta M̀vènnswǎb keli, ba byin bɛ wě mè ci-bì. 'Be yili bɛ d̄yi ke mɛ nyenswǎb, lè ke mɛ moan mbyi, kwan se bon ta M̀vènnswǎb keli, bǎ b̄wum hwǎn yen bon. Mún tà byin shè lè lɛŋkǎem le, d̄àsì nyan ti bon fya', ñdɔ' bà tí mbyì. ⁶Son, ti lè wù, kwan se wù yili wù keli M̀vènnswǎb,

ɔ́n ke næmmyi!, wù ɔ́wɔ' ŋwum nye, wù keli Ce nywù kwe cìcì gwùmni màzwùm. Li, Ce nywù ne tã yen swum se wù tã cì gwùmni, à yě wù ɔ́sì fe.

⁷«Kwan se byin ye M̀vènnswæb keli, ɓa byin mannzì ñzǎ' le' p̀wìnp̀wìn wě tã she mè kyìn ɓwum ɓe limmi kan M̀vènnswæb ta cì. ʼBe ta f̀kà' le' M̀vènnswæb yě ɓon ywɔ́ti ke nleli m̀eanm̀ean yan nun. ⁸Li, ɓa byin ci wě ɓon, ntwi' se Ce nyin M̀vènnswæb setâ swum se byin yili byin cibbi nun limmi mbyî. ⁹ŋkeli ye byin ye keli yi le:

“Ce nye' nyě ke ɔ́ɓ nun,

cì le wen ne hwæn limmi le wù ni ñsanmi,

¹⁰ ywɔ́' swù kiin ɓwi' nywi.

ʼBe ci ñyili ywù ke cě ŋgyɔ́' wan wě tã she ɓe ta cì ke ɔ́ɓ.

¹¹ Fe ɓwi' ji nyě wòli ɓwi' ɔ́yě.

¹² Wù zùsì ɓwi' ɓyebbi ne ɓwi' ta cì

wě tã she ɓwi' zusâ ɓwum ɓyebbi ne ɓon ciâ ɓwi'.

¹³ Ba wù kènnzì ɓwi' ke me m̀ɓwɛb nun,

son, nywàsi ɓwi' fya' Satàen, ci-ŋǎ' nlim.

[Ntwi' wù ne cinni ñywɔ́', lè ŋkimmɔ́', lè ñtwu, lii ɔ́wùmɔ́wùm. **Àmèn**]

¹⁴Lè leŋkàem, ɓeshe byin fyeli ñlim lè ɓyebbi ne ɓwùlu ta byin cì, Ce nyin nyě ke ɔ́ɓ yě ku' ñlim fyeli lè ñyin. ¹⁵Byin shi ñlim fyeli lè ɓyebbi ne ɓwùlu ta byin cì, Ce nyin nyě ke ɔ́ɓ ɓa ku' ñlim fyeli lè ñyin.»

Ñzǎ' le' ye ke nywi nshì mla'

¹⁶«Kwan se byin ye mlǎ' shí, ɓa byin ton lè ŋgu ke swi' wě tã she mè ci-ɓi ta cì. ʼBe tã ka me' ɓosi, ɓǎ ɓwum limmi le ɓe ta mlǎ' shí. M̀n tã byin shé lè leŋkàem le ɔ́sì nyan ti ɓon fya', ñɔ́' ɓa tí mbyî. ¹⁷Ti lè wù, kwan se wù tã mlǎ' shí, ɓosi me' ywù, wù wəsi mwù ywù, ¹⁸lè ɓwum lækì limmi le wù tã mlǎ' shí. Suku' Ce nywù nyě ke cìcì gwùmni ni ne suku' limmi. Nun, Ce nywù nyě tã yen swum se wu tã cì gwùmni, nun ne ye wù ɔ́sì fe.»

Ñjònddì ŋkàemŋkàem nyě zwò ke ɔ́ɓ

(Lk. 12.33-34)

¹⁹«Ba byin swɔ́si ñjònddì nyin ke cě ŋgyɔ́' wan, cìcì se mè nzwɔ́' ta ji, ñzwòn gwànnzì tì; cìcì se mè ci-nywi' ta mè nye ɔ́wòlea lè ɓe ta kèn ywum yibbi. ²⁰Son, byin, swɔ́sèni ñjònddì nyin ke ɔ́ɓ, cìcì se mè nzwɔ́' ɓa ji, lè cě ñzwòn wòli kan kim à gwànnzì nun; cìcì se mè ci-nywi' wòli kan kim ɓe ɔ́wòli nye, ɓe ken nun yibbi. ²¹Ntwi' cìcì se ñjònddì nywù ni kwe, son se ñlim ywù ta su' ɔ́yi kwe.»

Me' ye mwum ke mwu, à yi wě læm kwæ' nywi shon nun

(Lk. 11.34-36)

²²«Me' ywù yi wě læm kwæ' nywi. ʼBeshe me' ywù ɓe kimmɔ́a hwæn, kwæ' nywi swù ɓe ku' sanmi. ²³Son, ɓeshe me' ywù ɓe ñgwènnŋgwèn,

kwæ' nywi swû ta su' tòn ke njimmi nun. 'Beshe njimmi ni suku' kwæ' nywi swû nun, njimmi màzwùm yě ɓe lo le bitu'»

Wen ne ɓwi' woli ɓwi' ke zwimbyi' she'

(Lk. 16.13)

²⁴«Mwum m̀bɔ' wòli kan kim à cì she ke fya' me nyeli ɓi. Nun cì li, à yě nyě m̀bɔ' ɓyinnzi, à yili ku' nyě m̀bɔ'. À yě nyě m̀bɔ' ywɔli, à njilli ku' nyě m̀bɔ'. Li ɓyin, ɓyin wòli kan kim ɓyin ke M̀vènnswæb ke zwimbyi', ɓyin ke tì ku' lòn.»

Ba ɓyin fyonnga' ke tòn shin nun

(Lk. 12.22-31)

²⁵«Son se ci mùn shè ɓyin le, ɓa ɓyin fyon ke nywi tòn shin, lè ntwi' swum se ɓyin ye ji, shindo' lè she ɓyin ye nwi. Ba ɓyin fyon tì ku' lè swum se ɓyin ye kwæ' nywi shin ɗwɔki nun. Ji ne lan tòn she ñzison? Kè mè plè ɓe lan kwæ' nywi? ²⁶Ceèni fe' mè kyè ɓe ta ɗi ke zwò, ɓe tà ka ywum ɗyim ɓi, shiki ɓe fyæb ku'. 'Be ɓa lè mè mban. Son, Ce nyin nyě ke ɗɛb tà ɓon ɗi. 'Byin ɓe cinni kan kyibli, ɓyin lan ɓwen kyé? ²⁷Ke mfyon ye ɓyin ta fyon nun, yà mwum ne ke nyinnim shin nun ne woli à kònddi ñgyin ke nzison shon? ²⁸Yen se ɓyin ta fyonnga' ke ntwi' me plè nun? 'Dwièni fe' ze', ɓyin ce yi fluwà ye ta ɓwùm ke ndem nun. Ye tà ka she cì, shiki ye twon mè plè. ²⁹Mùn shè ɓyin le kwo fe' m̀vèn ndwun Sàlòmôn, lè ñjònndi nyon nun hwæn, à swie kán mè plè ɓye lwukea ɓye ye fe' fluwà màzwùm gwili lè lwu. ³⁰Ke M̀vènnswæb swime kæ' mè plè li, kæ' ye ta kwan ɗyě, ti shim, ɓe lannzɔ' yon win nun, yi kpèm nyi ye ɗyě lè ɓyin? Àma, ɓyin tà ka zwùm teli lè M̀vènnswæb.

³¹«Ba ɓyin lwæb tì tòn lè m̀bàkà' ye le: “Yen se ɓwi' ye ji ɗyě? Yen se ɓwi' ye nwi?” Shindo', “Yen se ɓwi' ye kwæ' nywi she' ɗwɔki nun?” ³²Bwum ɓye limmi kan M̀vènnswæb, ɓon ɓe su' ɓàkà' lè pa' me le' màzwùm kwan mèan hwæn. Son, Ce nyin ne ke ɗɛb limmi ywum ye shi ɓyin. ³³Setèni fe' mwù ké lè mbyi ne ɓyin ye ɗun ke ywɔ' M̀vènnswæb nun, ɓyin ton tì ku' lwinni wě tà she nun tã cibbi. 'Beshe ɓyin ci li, M̀vènnswæb yě ɓyin ywum hwæn yi fe nyě yi. ³⁴Ba ɓyin fyon ñgyin ne tã kìn shim. Donnzèni ñgyin nyě shim lè mè le' nyě yen ku' ñgyin nyě shim. Vènè' she ɗyě woli ku' lè ñgyin nyě ɗyě.»

Ba ɓyin wesi ɓwùlu

(Lk. 6.37-38, 41-42)

7 ¹«Ba ɓyin wesi ɓwùlu, M̀vènnswæb làki ɓyin wesi. ²À yě ɓyin wesi wě m̀bòki ne ɓyin ta ku' ɓwùlu wesi, à wòsi tì ku' ɓyin lè m̀bòki ne ɓyin ta ɓwùlu wòsi nun. ³Yen se ci wù tã m̀blù' ñgæ' ne ke ze' ñgyinni nywù yenni, shiki wù limmi ku' le mblon ñgæ' ni wù ke ze'? ⁴A ye cì le,

wù shè lè ngyinni nywù le: “Donnzi, mùn pæ' wù mblù' ngæ' ne wù ke ze' ni”, lè wù ni lè mblon ngæ' ke ze'? ⁵Ci-bî, seti fe' mblon ngæ' ne wù ze' pæli, ke nyè ne yi, wù yě fòsi mblù' ngæ' ne ze' ngyinni nywù ni yenni lwen, wù kà pæ' nun.

⁶«Ba byin fe ywum sanmi lè mè mbyi', shìkì byin swi ywum lwukea ke swi' me mbyän, bε lækì yon simmea lè mè kwù, ke nyè ne yi, bε yonzi me' bε, bε kiin byin bænni.»

Cibbèni ywum lè Mvènnswæb, byin kæb, byin konndi ñwum nye yìnddi
(Lk. 11.9-13; 6.31)

⁷«Cibbèni ywum lè Mvènnswæb, à yě byin yon fe. Byin kæb, lè byin ye cinni, byin ywæ' ñwum nye, lè bε ye byin yon wõ. ⁸Ntwi' mwum hwæn ne tã cibbi, bε ta nun fe. Nyě tã kæb tã cinni. Nyě tã ywæ', bε ta nun ñwum nye wõ. ⁹Cě byin ton si, yà mwum ne ke nyinnim shin nun, kwan se mwen nyon cibbi nun ji, à wòli à fe nun ñgwò' fya'? ¹⁰Shindò' à fe nun nywun kwan se mwen cibbi nun ñgìshì? ¹¹Mè nlim nyin ni mbyibbóa hwæn, kwo fe' li, byin limmi mfe ywum lwukea lè bwen byin. Yì kpèm nyi ye Ce nyin nyě ke dεb wòli à fe ywum lwukea lè bwum bε ta nun cibbi?

¹²«Swum se byin yili le fwùlu ci lè byin, cièni son mbanmbò' lè bon. Ñzà' le' ne ni mwù lwuà Mòizè, à bε tì mwù nleli bwum bε ta leli ke ñwum Mvènnswæb nun.»

Ñwum mbyi ye fanni
(Lk. 13.24)

¹³«Duènni ke ñwum nye ye fanni nun. Byin ðonnzi ye mgbõn, ntwi' ñwum nye ye mgbõn yi mbyi mgbõn ne kèn ðun nsõn Satæn. Ìjkèn ye mwum yě kèn kwe mbyi màzwùm nun yi ðonmi. Yon ye màn bwum tã ðun kwe. ¹⁴Son, ñwum nye ye ta bwi' swæti yi fanni. Ìjkèn ye mwum yě kèn kwe ke mbyi màzwùm nun yi kyibli. Bwum bi kwæ' bye ta mbyi màzwùm yě.»

Mè ci-ntwum me mbwè'
(Lk. 6.43-44)

¹⁵«Konnèni lè mè ci-ntwum me mbwè'. Bε ta kìn ke cì shin, ke nyen yan, à bi flokea wě mè nzwùmngan. Son, ke me nlim nyan nun, à bi wě mè ñwe'. ¹⁶Byin ye bon limmi ke me she ne bon ta cì nun. Mwum ndò' tã ka pyià kpæli ke kwùmæ' zwêm, shìkì à kpæ' ku' mè ðwò' ke lwon zwêm. ¹⁷Ïgæ' nlwen tã yì gwùm lwukea sean. Ïgæ' mbyebbi tã ku' yì gwùm byibbóa sean. ¹⁸Ïgæ' nlwen wòli kan à san gwùm ye byibbóa. Mbanmbò' ku', ñgæ' mbyebbi wòli kan à san gwùm ye lwukea. ¹⁹Nyě tã ka gwùm lwukea sean, bε ta nun gbèbbi, bε ðwiò' nun win nun. ²⁰Li, byin ye mè

ci-ntwum me mbwè! limmi ke me she nyan ne bon ta ci nun wě tà she be ta ngæ' limmi lè yì gwùm yon.»

Duènni fe' ywɔ' Mvènnswàb nun

(Lk. 13.25-27)

²¹ «Bwum bye ta mûn shikea le, “Nyeli, Nyeli”, be ba ðun hwæn ke ywɔ' Mvènnswàb nun. Suku' bwum bye ta ci wě tà she Ce nyèm nyě ke ðeb yili. ²² Kwan se ñgyìn nlànnzĩ kyitæ' yě wòli, màn bwum yě mún shè le: “Nyeli, Nyeli, ðwi' be kǎn le'-Nswàb shě ke jin swû nun? 'Bwi' be kǎn mè mpùn mbyibbɔa fyinni ke jin swû nun? 'Bwi' be kǎn tí ku' hilea mēan cí ke jin swû nun?” ²³ Kwan màzwùm nun mún yě bon fyònnzi le: “Kwo fe' ñgyìn mbɔ', mún limmi kan ðyin. Kesèni nywi lè mún, ðyin be ta ðyebbi cí.” »

Ñkǎn le' me ci-ñgwe nye

(Lk. 6.47-49)

²⁴ «Mwum ne yě ñzǎ' le' ye mún lèli jene ye ywo, à mwumnzi yon, à yě be mbanmbɔ' wě ci-kon ndɔ' ne gwe nye nyon ke mble zwêm. ²⁵ Ke nyě yi, mvu ñkyibli ndɔ' pyì, mlǎ' hwu mēan, mpùn kimmi ndɔ' kiin nye màzwùm funnzi. Son, nye ni swini kan ñgyɔ' ntwi' se be sati mè kwù ðyon ke mble zwêm. ²⁶ Ti lè mwum ne yě ñzǎ' le' ye mún lèli jene ye ywo, son, à mwumnzi kan yon, à yě be mbanmbɔ' wě ðyimi-mwum se gwe nye nyon ke kye' zwem. ²⁷ Ke nyě yi, mvu ñkyibli ndɔ' pyì, mlǎ' hwu mēan, mpùn kimmi ndɔ' kiin nye màzwùm funnzi. À swinò' ñgyɔ' le grùm. Cici mfòsí be kǎn.»

Shimmaa ci bwum lè ñzǎ' le' Yesù

(Mr. 1.22)

²⁸ Kwan se Yesù mlòe ñzǎ' le' yon hwæn, shimmaa ci ñkwìn bwum ñzwɔnzwò' ke mbòkì nlisà' ye nun be bon ywum lisea nun. ²⁹ Ntwi' se à be kǎn bon lisea wě mè ci-nlìmmi me lwaà byan, son, à be bon ywum lisea wě mwum ne tá sa' sea lè ñjinnði nun.

Ñkimnzi ye Yesù kimnze ci-ñjino' ndɔ'

(Mr. 1.40-45; Lk. 5.12-16)

8 ¹ Yesù kyili ke mwu ñgwùmñgwùm, mè ñkwìn bwum mēan ðunmi nun ðwon be nyè. ² Ci-ñjino' ndɔ' kwemmi lè nun, à swummi ke swi' shon, à shè lè nun le: «Mwumñkǎm, beshe wu yili, wù wòli wù kimnzi mún.» ³ Yesù ywɔme li, à nànnði fyà', à twuti nun, à shè lè nun le: «Mún yilá le wù kimmɔ'». Ke fya' zwem ñnywèn, ñjino' mlò' nun nywi. ⁴ Yesù ká shě be lè nun le: «Ywɔ' lwen, ba wù lwùm mwum ndɔ' le' ton se shě. Son, kènne, wù lisà' wù ne' ke swi' ci-mfe sàtikæ' nyenswàb, bǎ nun yen wě

tà she wù ti. Nun ceme wù, wù fe sàtikàè' se Mòizè shèe le be fe bǎ mwum hwæn limmì le wù kimmoá.»

Ŋkimnzi ye Yesù kimnze cikpu' ci-zwi' mè suzàen bye Rôm
(Lk. 7.1-10)

⁵Kwan se Yesù be lè à kènme dúòn ke Kàpèrnào, ci-zwi' mè suzàen bye Rôm ndò' kwemmi nun ke moan ke, à cibbi nun le nyí ni kpa' nun. ⁶À shè le: «Mwumɲkàem, cikpu' nyèm ni ke nàem nun ònònmì, à ti blòblò', ògwèngwèngwèn dúàn nun nywi òzwònzwò'!» ⁷Yesù shè lè nun le: «Mùn kènme nun kimnzi.» ⁸Son, ci-zwi' mè suzàen ni fyònnzi lè nun le: «Mwumɲkàem, mùn bǎ lè kim she mùn wòli mùn yè wù ke nye nyèm. Son, wu su' fe' òzàè' le' lèli m̀bò', cikpu' nyèm yè swàè'. ⁹Mùn ne', mùn ni ke kwù òwumɲkàem byèm ɲji, mùn cinni tì ku' mè suzàen bye ta tí ku' mùn ywo ɲwum. Mùn tá shè lè nyè m̀bò' le: “Kènne!” nun ni kèn. Shindò', mùn shè lè òdò' le: “Kíín!” nun ni bèn tì ku'. Mun shè tì lè cikpu' nyèm nyè òin ndò' le: “Cì swe!” à ci ku'.»

¹⁰Yesù ywòme òzǎ' le' ton yi, à sèm tì ku' sèmmi. À yònnzò' me' be lè òwum be be nun òwon, à shè lè bon le: «Mùn shè byin lè leɲkàem le kwo fe' ke nyinnim òwum Izràèl nun hwæn, mùn cinni kife' mwum nyè tá zwùm teli lè mùn wé nyè. ¹¹Mùn shè byin le òwum m̀ean ye wai ke òwùm-nywò', byindò' wai ku' ke pyi-nywò', be kiin tòn ke cè ji she ke ywò' M̀vènnswàèb nun bon lè Abrahàm, Izà', lè tì lè Yàkòb. ¹²Son, òwum be be yàenne òdikà' ɲwè le byi bi ye tòn kwe ywò' màzwùm nun, be ye bon òwí wan ke ɲjimmì nun, cici se bon ye tòn lè ɲkwe lè be ta myin sòa.»

¹³Ke nyè yi, Yesù kà shè lè ci-zwi' mè suzàen le: «Fyòn be nye nywù. Swum se wù yili, mùn ciá wù son.» Ke kwan si nun, cikpu' ci-zwi' mè suzàen kimmò' ku' be nàem.

Ŋkimnzi ye Yesù kimnze mvu Sìmôn lè mè ɲgwèngwèngwèn m̀ean ndò'
(Mr. 1.29-34; Lk. 4.38-41)

¹⁴Ke nyè yi, Yesù wa' kèn ke òwon Pièr, à bèn kwe, à cinni mvu Pièr, lè à ni ònònmì ke ndon nun. Mbèb ne be nun kwènni. ¹⁵Yesù yen nun li, à yìnnì nun fya', mbèb mlò' nun nywi. À wa' zwò, à òwòm ji, à fe nun.

¹⁶Kwàèbbi pyime, òwum òunmi òwum bye cinni mè mpùn m̀byibbòa kènnzi ke cí Yesù. Yesù be su' leli òin, lè mè mpùn m̀byibbòa màzwùm tá kwan, à kimnzi tì ku' mè ɲgwèngwèngwèn hwæn. ¹⁷Li ne Yesù lwinnzi òzǎ' le' ye Èzàì, ci-nlèli ke ɲwum M̀vènnswàèb nun kòe, ye nun le' le:

«À sheá òyem ye' nywi, à yè mè ɲgwèngwèngwèn nye' ne be òwí' hwmnzi.»

Bwum bye yili be òwon Yesù
(Lk. 9.57-62)

¹⁸Kwan se Yesù wasi me', à yen le ɲkwìn òwum kanndá nun, à shè lè òwesò' byon le bon bi sheèni ke ɲgyin swùm. ¹⁹Ci-nlìmmì me lwuà ndò'

senni ke moan Yesù, à shè lè nun le: «Ñlisà', cìcì se wu yě kèn nun hwæn, mùn yě wù ðwon nyè.» ²⁰Yesù fyònnzì lè nun le: «Mè mbe cinni yì cǐ nòn yan, kwo fe' mè kyè, ɓe cinni yì twi' yan, son, **Mwen Mwum** cinni kan cìcì se nun yě nòn, à yìnni kwe.»

²¹Ñdɔ' lè mwum ɓe kwe, à ɓe mwesɔ' Yesù, à shè lè Yesù le: «Mwumɲkæm, donnzi zwù fe' mun, mùn ken ce nyèm gwùmmi ɲgyɔ'.» ²²Yesù kà fyònnzi lè nun le: «Dwoìn mùn, ɓa wù ɓyili wù ne' lè ɲgwùm yi ðwon».

Ñɖyili ye Yesù ɖyile òpùn
(*Mr. 4.35-41; Lk. 8.22-25*)

²³Yesù nàn ke ci' nun ɓon lè ɓwesɔ' ɓyon. ²⁴Be ðunmi kèn, ɓe ɓen ke nlim ðu', òpùn kimmi ndɔ' wa', ye ðunmi mlǎ' ɓoti. Mlǎ' ye ɓe pònnɔ' yi, ye ðunmi ðun ci' nun. Ke kwan màzwùm nun, Yesù, ɓe lè à ɖyeà. ²⁵ɓwesɔ' ɓyon sennɔ' nun ke ke, ɓe ðunmi nun yimnzi lè ɓe kun le: «Mwumɲkæm, swæti ɓwi'! ɓwi' ywime!» ²⁶Yesù fyònnzi lè ɓon le: «Yen se yi ta ɓyin kwènni nun li? Àma, ɓyin tà ka zwùm tɛli lè Mvènnswæb.» À leli hwæn, à wa' zwò, à yæmzì òpùn lè mlǎ' ye ɓe funnzi. Ye ɖyi, cìcì flɔ' hwæn. ²⁷Shimma ci ɓon hwæn, ɓe ðunmi le' lè ɓwùlu le: «Yǎ pa' mwum ne nyè? Kwo fe' òpùn lè mlǎ' ta swum se nun tǎ shè ywo, ye ci ku' son.»

Ñkimnzi ye Yesù kimnze ɓwum ɓe ɓe lè mè òpùn mɓyibɓa nywi mèan
(*Mr. 5.1-20; Lk. 8.26-39*)

²⁸Kwan se Yesù ɓèn ke ɲgyin swùm ke ɲgyɔ' mè Gàdàrɛn nun, ɓwum ɓì ndɔ' kwain ke cìcì se ɓe ɓe ɓwum gwùmmi nun. Be kiin nun cinni. ɓwum ɓì màzwùm, ɓe ɓe lè mè òpùn mɓyibɓa ke nywi. Be ɓe nyenea, mwum ndɔ' ɓe kǎn tǐ mbyi màzwùm lwùm fyi ntwi' yan. ²⁹Be yenme Yesù, ɓe ðunmi kun le: «Mwen Mvènnswæb, yen se wù yili lè ɓwi'? Wù yili wù yennzi ɓwi' vènè' lè kwan wòli kife'?»

³⁰Mè ɓòn me mbyǎn ɓwum ndɔ' ɓe kwe kwukwæ' lè cìcǐ màzwùm, ɓe ɓe jiji kwe. ³¹Mè òpùn mɓyibɓa ðunmi Yesù swulea le: «Beshe wù yili wù fyinni ɓwi', fyi zwù ɓwi' ke nywi me mbyǎn ɓe.» ³²Yesù fyònnzi lè ɓon le: «Kènnèni.» Mè òpùn mɓyibɓa màzwùm kwan ɓwum ɓì ɓi nywi, ɓe ken ðun ke me mbyǎn ɓi nun. Ñɖun ye ɓe ðun ke me mbyǎn ɓi nun, mè mbyǎn màzwùm wa' lè mèli ke ɲgonni zwem, ɓe ken swìnɔ' ke swùm nun, ɓe jimmɔ' kwe.

³³Mè ci-mɓòn me mbyǎn ɓi yenme li, ɓe zwum mèli, ɓe ken ɓe myi, ɓe ðunmi ɓwùlu shè wě swum se lannzi ke nywi ɓwum ɓì ɓye cinne mè òpùn mɓyibɓa ke nywi. ³⁴ɓwum ɓye ɓe myi ywɔme le' màzwùm li, ɓe wa' kèn, ɓe ken Yesù cinni. Kwan se ɓe ɓen, ɓe yen nun, ɓe swula' nun le nyǐ ni wa' ɓon ɓe ɲgyɔ' nyan nun.

Ëkimnzi ye Yesù kimnze ßlßßlß' ndo'

(Mr. 2.1-12; Lk. 5.17-26)

9 ¹Yesù ðuìn ke ci' nun, à shèð' swùm be, à fyòìn be myi yon. ²Kwan se nun ðën, be shí nun ßlßßlß' ndo' ke twon nun. Kwan se Yesù yen ðbòkì ne ðwum ßi be zwùm tèli lè nun, à shè lè ßlßßlß' le: «Mwen nyèm, kimnzi nywi. 'Byebbi nywù ti ðyè ñzùsi.» ³Ke nywò' ye ðwum ywò' li, mè ci-nlìmmì me lwuà ndo' ðunmi lèli ke nyinnìm shan nun le: «Mwum tòn ne tã jin Mvènnswæb gwànnzi ke ntwe' ye nun tã nun ne' tweli wè Mvènnswæb.» ⁴Son, Yesù lìmmì mè mßàkà' nyan, li, à shè lè bon le: «Mè mßàkà' mbyibbòa ni tà ku' byin ðènni mwu li lè yen? ⁵Yen se ðyi ðonmi ke nyinnìm nshè ye le: “Byebbi nywù ti ðyè ñzùsi”, lè ñshè ye wù yè shè le: “Wa' zwò, wù kèn?” ⁶Son, mùn yili le byin lìmmì le **Mwen Mwum** cinni ñkimmò' nzùsí ðyebbi fe ñgyó' wan.» Á kà shè lè ßlßßlß' le: «Wa' zwò, wù sheli twon nywù, wù fyòìn be næm.» ⁷Mwum tòn ni wa' zwò, à kèn be ðwon nyon. ⁸Ëkwìn ðwum yenme li, shìmmea ci bon, be ðunmi Mvènnswæb twuli ntwi' se nun feà ñkimmò' lè ðwum le byi ßi ci li.

Ñlon ye Yesù loen Màtyû

(Mr. 2.13-17; Lk. 5.27-32)

⁹Yesù wa' ke cìcì màzwùm, kwan se nun ðèn ke mbyi nun, à yen mwum ndo' ke nye nyèkà' lòn gàrimà ñtòn. Jin mwum màzwùm be le Màtyû. Yesù shè lè nun le: «Dwoìn mùn.» Màtyû nzwonnzi swu' she shon, à ðwon nun.

¹⁰Ke nyè yi, Yesù be ji ji ke nye Màtyû. 'Bwum be be ji ji lè bon be le, mè ci-nyèkà' lòn gàrimà ndo', ðwum byindo' bye ðwum be twe' le mè ci-ncìkà' me le' mbyibbòa, lè ðwesò' Yesù nun hwæn fyìnnòa. ¹¹Mè **Fàrizièn** yenme li, be she lè ðwesò' Yesù le: «Yen se ci ñlìsà' nyin tã ji ji lè mè ci-nyèkà' lòn gàrimà lè tì byindo' bye ta mè le' mbyibbòa cìkea?» ¹²Yesù ywò' li, à fyònnzi lè bon le: «Bwum be mvæb nywi ta làn lwen, bon be tà ka ci-mvìli yòn, son, ðwum be mvæb nywi tà ka kènni, bon be ta nun yili. ¹³Bàkèànì ke nywi ñzæ' le' ye Mvènnswæb lele le: “Mùn yili kan yì sàtikà' ye byin ta fe, son, mùn yili kwènnzi nlim shin she ke nywi ðwulu.” Ntwi' Mvènnswæb fyii kàn mùn cè ðwum bye ta bon ne' tweli wè ðwum lwinnòa, son, à fyii mùn cè ðwum bye be ta twe' lè ðwum byibbòa.»

Ñsannzi ye Yesù sannze le' nshì mla'

(Mr. 2.18-22; Lk. 5.33-39)

¹⁴Þwesò' Jân, ci-njimnzi ðwum kwemmi ke moan Yesù, be cibbi lè nun le: «Yen se ci ðwi' lè mè **Fàrizièn**, ðwi' ta be, kwan ndo', ðwi' ta mlá' shí. Ti ku' ðwesò' byû, be tà ka shì lè yen?» ¹⁵Yesù fyònnzi lè bon le: «Byin

fɔka' le ɓwum be ci-dɛm loin le be kiin ji ji, be woli be ton lè mè yiye kwan se nun ne' ni ñtòn? Ayi. Be wòli kan be ton lè mè yiye. Son, nywɔ' ndɔ' yě bèn kwan se ci-dɛm yě bon wea fya'. Ke kwan màzwùm nun, be woli be shi mlá'.

¹⁶ «Mwum wòli kan à sheli ɓla' plè she nywæb, à bæti pwìn plè nun. Ntwi' nun bæti li, she nywæb se be sæb kife' si, kwan se se ye kyɔ', a ye zæ' plè mgbònnzi ke pwìn plè nun. ¹⁷Mbanmbɔ' ku', be tà ka ñkan myimmi kpanɲgea ke kɔ' ne cinni ɲɔ' nun. Beshɛ wu kpanɲga' li, kɔ' yě kpi'. Kwan se nun kpime li, wù ɓwu ywum bí, ñkan ye kpiti, kɔ' ɓwùmndi. Son se ci, be ta ñkan myimmi ké ke me kɔ' lwukea nun. Li, mè kɔ' ɓa tí ɓwùmmi, shiki ñkan kpiti ku'.»

Ñkimnzi ye Yesù kimnze mwen ci-zwi' mè Yudà ndɔ'

(Mr. 5.21-43; Lk. 8.40-56)

¹⁸ Kwan se Yesù be bon ñzæ' le' yi shě li, ci-zwi' mè Yudà ndɔ' bèn, à swummi nun swi', à shè lè nun le: «Mwen nyèm tà ku' ywi jene. Son, kîm wù sati nun fyá' ke nywi, ñzison shon ye fyònni be.» ¹⁹ Yesù ywɔme li, à wa' zwò, à ɗwon nun bon lè ɓwesɔ' byon.

²⁰ Mlib ndɔ' be kwe, à be ñgwèngwèn ke ɗwùm wùm ɓlàn bí nun. Mvæb be nun su' kwean ke nywi. À kwemmi be ke nyě Yesù, à twuti zwi' plè shon. ²¹ Ntwi' se à be leli ke nlim yon nun le: «Mun su' fe' plè nyon yìnni ɗin, mùn yě kimmɔ'.» ²² Yesù yònnzi me' be, à yen nun, à shè lè nun le: «Mwen nyèm, kimnzi nywi, wù swælâ ntwi' se wù tá zwùm tɛli lè Mvènnswæb.» Ke fya' zwem ñnywèn, ñgwèngwèn mlib ni kimmɔ'.

²³ Kwan se Yesù bèn ke ɗwon ci-zwi' mè Yudá, à yen mè ci-nlwon nzwu lè ɓwum be be nyimndi kwe, ²⁴ à shè lè bon le: «Kweànni wan, mwɔ' mlib tá dye dye, á ywi kan nún.» Kwan se ñkwìn ɓwum ywɔ' li, ye ɗunmi nun kɔlea. ²⁵ Son, kwan se be kwannzi ɓwum hwæn, à ɗun næmmyi', à bæm mwɔ' mlib ni fya', mwɔ' mlib ni yimni be, à wa' zwò. ²⁶ Hilea se Yesù ci si, wùlændi màzwùm lú ke nònnòn màzwùm nun hwæn.

Yesù wèli kî-bí me ci-ɓwubè ndɔ' me'

²⁷ Kwan se Yesù wa' kwe, mè ci-ɓwubè bí ndɔ' ɗunmi nun ɗwon nyè, lè be ta kun le: «Ñdwi Dàvíd, ywɔ' zwù kwènnzi nlim lè ɓwi'.» ²⁸ Kwan se Yesù bèn ke næm nun, mè ci-ɓwubè bi kwemmi lè nun. À cibbi lè bon le: «Byin baka' le mùn wòli mùn ci swum màzwùm?» Be fyonnzi lè nun le: «Hèn, Nyeli, wù wòli wù ci.» ²⁹ Li, Yesù twutá bon mè me', à shè lè bon le: «A ci wě tà she mè nlim nyin shè byin, ntwi' byin ta zwùm tɛli lè Mvènnswæb.» ³⁰ Ke kwan si nun, me' yan weli, be ɗunmi yenni be. Yesù siti bon lè kim, à shè le ɓa ɓyi bí lwum ci mwum ndɔ' limmi le' màzwùm. ³¹ Son, ɓwum bí bí wa' me kwù zwem ñnywèn, be ken sèan Yesù ni làmnzi ke nònnòn ɲgyɔ' si nun.

Îjwèlì ye Yesù wèlè mwuka' ñwum

³²Kwan se Yesù bon lè ðwesɔ' byon wa' kwe, ðe kennzi mwuka' ndo' ke ci shan. Mwum màzwùm wòlè kǎn à leli, ntwi' se mpùn mbyebbi ndo' ðe nun nywi. ³³Ke mfyinni ye Yesù fyinni mpùn mbyebbi ni, mwuka' ni ðunmi leli ðe. Shimmea ci mè ñkwìn ðwum ne ðe kwe, ðe ðunmi leli ke nyinnim shan nun le: «Bwi' yen kife' swum ndo' ke ñgyɔ' Ìzràèl nun wé she.» ³⁴Son, mè Fàrizièn ðye ðe kwe, ðe ðunmi shè le: «Mvèn mè mpùn mbyibbɔa ne ta nun kim fe bǎ nun fyinni mè mpùn mbyibbɔa ni.»

Kwènnzi nlim Yesù lè ñkwìn ðwum

³⁵Yesù ðe yòn ke me myi ñglwɔkea lè mè myi sisɔ', lè à tǎ le'-Nswàb shé ke me nyenswàb ðyan nun. À shè bon Ñtwum Lwen ye ke ywɔ' Mvènnswàb nun, à kimnzi tì yì pa' me ñgwènnwènn hwæn. À kònnði tì mè ðyemdyem kimnzi. ³⁶Ke nyen ye nun yen ñkwìn ðwum ton yi, ñlim kwèn nun lè yon, ntwi' se ðwum màzwùm ðe lè ðe hwummá, ðe ðe tì swublea wé ðòn mè nyàm ne cinni kan tí ci-mbòn. ³⁷Yesù kà shé lè ðwesɔ' byon le: «Ywum ðyim yi mèan, son, mè ci-mfyàb ði kwà'. ³⁸Cibbèni le ci-ndem le à fyiì mè ci-she ðye ye ji màzwùm fyàbbi.»

Mè myin ðwesɔ' Yesù

(Mr. 3.13-19; Lk. 6.12-16)

10 ¹Yesù lon ðwesɔ' byon wùm ðlàn ði, à fe bon ñkimmɔ' mfyinni me mpùn mbyibbɔa lè ye ñkimnzi yi pa' me ñgwènnwènn kyikyì. ²Mè myin mè ci-ntwum ði ðe le: zwimbyi' ni Simôn nyé ðe ðe lon le Pièr, ke nyè yon, ñgyinni nyon André; Já' bon lè ñgyinni nyon Jân. 'Be ðe ðwen Zèbèdè; ³Filipò, Bàrtèlèmí, Tòmasì, Màtyù nyé ðe ci-nyèkǎ' lòn gàrimà, Já' nyé mwen Àlfè, Tàdè, ⁴Simôn ci-ñkànnzi me ñgyɔ', lè Judà Ìskàriò, nun ne kien mlò' lè à kyìà Yesù.

Ñnywæsi ye Yesù nywæse mè ci-ntwum wùm ðlàn ði byon ke me nsòn

(Mr. 6.7-13; Lk. 9.1-6)

⁵Yesù fyi ðwesɔ' wùm ðlàn ði byon, à leb bon ndeb le: «Ba byin ðun ke nõnnõn ñgyɔ' she ðwum ðye ba mè Yudà, shiki byin ðun ku' ke me myi ðwum ðye ke Sàmàrí nun. ⁶Son, fyòènni kèn ke cì ñkwìn ðwum me Ìzràèl, ðe ðe wé mè pɔ' ðye ðwuá nùn. ⁷Kwan se byin ye kèn ke mbyi nun, shèèni le'-Nswàb le: “Kwan se ti, Mvènnswàb yé byin ywɔ' shon lisea ke mgbon nun”. ⁸Li, byin kimnzi mè ñgwènnwènn, byin yimnzi ðwum ywi, byin kimnzi mè ci-ñjino', byin fyinni tì ku' mè mpùn mbyibbɔa. Ke byin yee ñkimmɔ' ke fya' yêm ðindin, fèèni ku' ðwùlu yon ðindin. ⁹Ke kèn se byin ye kèn nun, ba byin ken lè lòn ke fya'. ¹⁰Ba byin she ñshe ndo', ba byin she mè plè ði, shiki byin she mè kwù ðiba'. Kwo fe' ñtwò', ba byin bæn fya'. Ntwi' mwum ne tǎ she cǐ, a si lwen le à cinni ðèbbi yon.

11 «Kwan se byin ye bèn ke myi twun ndɔ', shindɔ' myi sɔ', kæbbèni ke nyinnim bwum nun mwum ne yě byin yě. Kwan se mwum ndɔ' yèâ byin, tòènni kwe đwon mwum màzwùm han byin ken wa'. 12 Lè byin kà đun ke nye màzwùm nun, shèèni le: “Flɔa be lè byin.” 13 Bwum be kwe nàm nun, bon yè byin, flɔa ne byin fe bon yě bon tòn nywi. Son, bon shi byin yě, pàlèni byin flɔa nyin be. 14 Byin ben ke nye ndɔ' nun, shindɔ' ke nsòn ndɔ' nun, be yè kan byin, shindɔ' be tà ka ñywo' le' shin yili, weàni cì màzwùm, byin sètì kwùb mè diba' byin. 15 Àma, mùn shè byin lè leŋkàm le: Ke ngyìn nlànnzì kyità' nun, vènè' she be ye bwum bye myi màzwùm yennzi, se ye be kimmi, a lan she bwum bye Sòdôm lè Gòmôr.»

Mè le' ñkimmɔa ne ywime lannzi lè ngyɔ' wan kà mlɔ'
(Mr. 13.9-13; Lk. 21.12-17)

16 «Cèèni fe', mùn tà byin fyi wě mè pɔ' ke nyinnim me nwe' nun. Byin be konni wě mè nywun, byin be ti ku' flɔkea wě mè pyi'. 17 Konnèni ntwi' se bwum ye byin lannzi ke me nye me kyità' nun. Be ye byin bo ke me nyenswæb byan. 18 Be ye ti ku' byin kwannzi ke swi' me gwemná lè ke swi' me mvèn klwɔkea lè ntwi' yêm. Se ye cì li bǎ byin đyi shitàkwù shêm ke swi' shan lè ke swi' bwum bye ba mè Yudà. 19 Kwan se be ye byin kènnzi ke nye kyità', ba byin fyon ntwi' ñzǎ' le' ye byin ye bèn, byin she. Ntwi' se kwan màzwùm nun, Mvènnswæb yě byin ñzǎ' le' kě ke nzwum. 20 Ye ba wai ke me mwù nyin nun, son, Mpùn Ce nyin Mvènnswæb yě leli ke bǎn shin nun.

21 «Ke kwan màzwùm nun, byindɔ' lè bwum ye mè ngyinni byan ne' kyí ke fya' me ci-ncí mbyebbi bǎ be wu bon. Mbanmbɔ' ku', mè ce ndɔ' ye ku' cì lè bwen byan. Bwen ndɔ' ye myin nyɔsi be lè mè ce byan kònnɔ' tì lè mè mon byan, be wu bon. 22 Bwum hwæn pæ' ye byin byinnzi lè ntwi' yêm. Son, mwum ne yě ñlim bǎnni ke mbyi Mvènnswæb nun kwan hwæn a ken bèn mmlòkǎ', à yě swæ'. 23 Kwan se be ye byin vènè' yennzi ke myi ndɔ', yeànni ke myi ye đin. Mùn tà byin shě lè leŋkàm le byin ba ñyòn me myi bye ngyɔ' Izràèl nun mlɔ' hwæn, lè **Mwen Mwum** bènná.

24 «Mwum ne tá ywum yusea ke fya' nlisà' nyon cinni kan kim à làn ñlisà' nyon. Mbanmbɔ' ku', ci-she wòli kan kim à làn ci-zwi' she nyon. 25 À si lwen le mwum ne tá ywum yusea fyonnì ku' wě ñlisà' nyon. Mbanmbɔ' ku', ci-she fyonnì ku' wě ci-zwi' nyon. Beshe be lon mùn **Bèlzèbùl**, mùn ne đyi ci-đwon, be ye byin mè myin mbyibbɔa ne lǎn li fe.»

Mvènnswæb ne mwum wòli à yi
(Lk. 12.2-9)

26 «Ba yi kwèn byin lè bwum. Nywo' ndɔ' yě bèn kwan se ywum ye đyi gwùmni hwæn ye kwan ke bàbà nun. Mè kwi' le' ye ti ku' kwàli. 27 Ywum ye mùn tà byin shě pon nun, shèèni yon ke ñkwìn bwum nun. Ywum ye

byin ta ywɔ' ke kwi' nun, dæmmênì yon ke me ywi' mwum hwæn. ²⁸Ba byin yi ðwum ðe ta kwæ' nywi wu, ke nyè ne yi, ðe cinni kan ñkimmɔ' ñwu nzison shin. Son, yiênì Mvènnswæb ne cinni ñkimmɔ' mðwusi kwæ' nywi lè ñzison shin ke win ye tà ka ðon nun.

²⁹«Be ta ka ðwen kyè sisɔ' bæti bì, ðe kyí bon lè dalà m̀bɔ'? Kwo fe' she byin yen li si, nyè m̀bɔ' ndɔ' tà ka ðwu ðin, shìkì Ce nyin Mvènnswæb limmi. ³⁰Ti lè byin, kwo fe' ñnywùn ye byin mwu yi, à yi Mvènnswæb me' tean hwæn. ³¹Ba byin cinni mè m̀bàkà' mbyí mèan, ntwi' se mwum nyin nun kyishon cinni ñkyibli ke me' Mvènnswæb a lan fe' mè kyè sisɔ' ðe mèan bì.

³²«Mwum ne tã le' ke ñkwìn ðwum nun le nun ni fya' yêm nun, mùn yè ku' le' ke swi' Ce nyèm ne ðyi ke ðeb le mwum màzwùm ni ku' mwum nyèm. ³³Son, mwum ne tã ku' mùn byinnɔa ke ñkwìn ðwum nun, mùn yè ku' le' ke swi' Ce nyèm ne ðyi ke ðeb le m̀n limmi kan nun.»

Yesù kiin ñkyiila' kè ke nyinnim ðwum

(Lk. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴«Ba byin bakà' je le mùn kiin ñgyɔ' wan nun lè mùn fe flɔa ke nyinnim ðwum nun. M̀n kiin kãn lè mùn fe flɔa, son, wì ye m̀n kiin kà'. ³⁵M̀n kiin lè mùn ke ñkyiila' ke nyinnim mwen ne ndwèb bon lè ce nyon, mwen m̀lib bon lè mon nyon, m̀lib ðæm bon lè mvon. ³⁶Mè ci-ðyinnzi byin ye kwan ke ðwon nyin.

³⁷«Mwum ne tã ce nyon yili bon lè mon nyon, a lan ñyili ye nun cinni ke nywi yêm, à wòli kan à ðe mwum nyèm. Mbanm̀bɔ' ku', mwum ne tã mwen ne ndwèb yili, shindɔ' mwen ne m̀lib nyon, a lan ñyili ye nun cinni ke nywi yêm, à wòli kan à ðe mwum nyèm. ³⁸Mwum ne tã ywi yi, à ðwon kan mè kwù byêm, à wòli kan kim à ðe mwum nyèm. ³⁹Mwum ne tã su' konni lè ñzison shon, à yè son ðwuli. Son, nyè ðwusi ñzison shon ntwi' yêm, à yè son cinni.»

Dàsi ne tã ðwum ðonngæa

(Mr. 9.41)

⁴⁰«Mwum ne tã byin yè ke ðwon nyon, à tã mun yè. Mwum ne tã mun yè tã ku' mwum ne fyii mùn yè. ⁴¹Beshe mwum ndɔ' yè ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun ndɔ' ke ðwon nyon ntwi' se à ni ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun, à yè d̀asi m̀bɔ' yè bon lè ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun m̀ban. Mwum ne tã mwum nsanmi yè ntwi' se à ni ñsanmi, à yè d̀asi m̀bɔ' yè bon lè mwum nsanmi ni m̀ban. ⁴²M̀n tã byin shè lè leñkæm le mwum ne yè su' fe' kwòn mla' nwi fe lè kì-fɔ' mwesɔ' nyèm, kwo fe' nun ðe fe' kwæ', nun cì li ntwi' se à ni ke ñkwìn ðwesɔ' byêm nun, à yè d̀asi cinni ke fya' Mvènnswæb.»

Mfyi ye Jân Bätisi fyie ðwum byon ke cì Yesù

(Lk. 7.18-35)

11 ¹Kwan se Yesù mlɔ' ñleb ndeb lè ðwesɔ' wùm ðlàn bì byon hwæn, à wa' kwe lè nun ken ðwum le'-Nswæb lisea ke me nsòn nyan nun.

2 Jân Bâtisi ywæ ke nye njè mè she ne **Kristò** be cì, li, à fyið' b̄wæso' byon ke cì shon, 3 lè fyi bi cibbi nyí le nyí ni ne mwum ne bon limmi le nyí ni ywìme bèn, kè fon bi fon ndo' be? 4 Yesù fyònnzi lè bon le: «Kènnèni, byin sannzi lè Jân ywum ye byin ywo', lè ye byin konndi yen. 5 Mè ci-b̄wubè ti yenni nùn, mè dyemdyem ti kèn lwen, mè ci-ɲgwènɲgwèn pèan cinnea ɲkimmò', mè ci-d̄wo' ti ywoli, b̄wum ywi yimnâ ywi, mè ci-nyen vènè' ywòkea Ñtwum Lwen. 6 Tòn lwen si lè mwum ne tà ka ɲgyi kwùmmi ke nywi yêm.»

7 Kwan se b̄wæso' Jân Bâtisi byite mwù be, Yesù ðunmi leli lè ɲkwìn b̄wum ke nywi Jân le: «Yen se byin kenne cè ke nlim kyò'? Swe' ndo' ne m̄pùn be funnzi ne byin kenne cè? 8 Ti, yen se byin kenne cè? Ci-me plè lwukea ndo' ne byin kenne cè? B̄wum be ta mè plè lwukea swí, be ta tòn ke yi sèm me mvën klwòkea nun, ba ke nlim kyò'. 9 Ke bon be ban, yen se byin kenne byin cè? Ci-nleli ke ɲwum Mvènnswæb nun ndo' ne be? Mùn shè byin lè leɲkæm le nun ne be, à làn fe' ma ci-nleli ke ɲwum Mvènnswæb nun.

10 Ntwi' Jân ne mwum ne be kò' ke d̄ewá Mvènnswæb nun ke nywi yon le:

“Mvènnswæb le' le: Cèèni fe', mùn tá ci-ntwum nyèm fyi mbyí ke swi' swú b̄ã nun fosi m̄bèn ywù.”

11 «Mùn tà byin shè lè leɲkæm le, mwum ne cinni ñtwu, à làn Jân Bâtisi, be ye kife' nun fe ɲgyò' wan. Kwo fe' li, mwum nyé ðyi lwæb be ke ywo' Mvènnswæb nun cinni ñtwu, à làn nun. 12 Ñdikà' kwan se Jân Bâtisi be Ñtwum Lwen shè a kiin bèn jene, ywo' Mvènnswæb leân ke kwan she kimmi nun. B̄wum kimmòa ta kæb lè bon fyòn son. 13 Mè ci-nleli ke ɲwum Mvènnswæb nun hwæn, lè lwuà Mòizè leli ke nywi ywo' màzwùm nun han a kin bèn nãem Jân Bâtisi. 14 Kèèni mwù lè le' se mùn yé byin shè se. Jân ni **Èlí** nyé be lele ke d̄ewá Mvènnswæb nun le nyí ni kà bènka'.

15 Mwum ne cinni mè ywi' bye nywo' le', à ònnnzi mwù, à ywo' ñzà' le' ne mùn shè byin ne.

16 «Ti, mùn yé mvu b̄wum ye jene wòsi lè yà swum? Be gwili b̄wen ndo' bye ta tòn ke yi bàbã yàn nun. Byindo' ta b̄wùlu kun le: 17 “Bwi' bi byin ɲgwùm gwen bo, byin gwen kan gwen, b̄wi' shib tì mè nshib ywi, byin ywæta' kan nywi.” 18 Mùn le' kan li ðin, mùn le' ntwi' Jân bèn, à be kãnjì jì wè b̄wùlu, shikì à nwi ku' b̄àè'. Byin ðunmi le' le nyí ni cinni m̄pùn m̄byebbi ndo' nywi. 19 **Mwen Mwum** bèn, làn nyon, à tá jì jì, à kònnnzi ywum nwi nwi, li, byin ðunmâ tì le' le: “Cèèni fe' mwum ndo', m̄fòkà' yon ta su' kèn ke jì nun, lè ke ywum nwi nun. À ni tì ɲwè mè ci-nyèkã' lòn gàrimà, lè nyé b̄wum byindo' bye be twe' lè mè ci-nci byebbi.” Son, b̄wi' ye kon Mvènnswæb limmi ke mmlòkà' she shon nun.»

Swum se ye bèn ke nywi me nsòn nyé tá mwù kimmi
(Lk. 10.13-15)

20 Ke nyé yi, Yesù ðunmi mè myi nyé nun cìe màn yì hilea yon kwe wèsi, ntwi' se lan myi màzwùm kwebsi kãn m̄bòkì tòn nyan. À ðunmi le'

le: ²¹«Mùn nyàemmâ byin, lan Kòràzên, lè bye Bètsaidà. Ceèni fe' mè le' ñgwulea ne Mvènnswæb lannzi nyinnim shin nun. Nun lannzè nun ke nyinnim lan Tír lè bye Sîdôn, bî lile lè à bi lè mè plè nshî ywi ke nywi, bǎ bon lisà' le bon kwebsâ mbòki tòn nyan. ²²Li ne ci, mùn shè byin le, ke ñgyìn nlànnzi me kàè' nun, vènè' se ye Tír yenni bon lè Sîdôn ye be sòsò' lè she byin ye yen. ²³Ti lè byin, lan Kàpèrnào, byin ta bàkà' je le jin shin ye bèn ke dèb. Kànmbè', byin ye fyôn kyili be ñgyò' han byin ken bèn nsòn bwum ywi. Mè le' ñgwulea ne Mvènnswæb lannzi ke nyinnim shin nun, beshe nun lannzè nun ke Sòdòm, myi màzwùm bè dyè lè a yi kwe. ²⁴Li ne ci, mùn shè byin le, ke ñgyìn nlànnzi me kàè' nun, vènè' se ye Sòdòm yenni ye be sòsò' lè she byin ye yen.»

Mè yìnni ye bwum ye cinni ke moan Yesù

(Lk. 10.21-22)

²⁵Ke kwan màzwùm nun, Yesù ònmi Mvènnswæb keli, lè à tǎ le' le: «Ce, Nyeli nyèm ne cinni dèb lè ñgyò', mùn yilâ wù osòkò' mbòki ne wù kwàsi swum se wù gwùmme lè mè ci-nlìmmi bon lè mè ci-kon, mbòki ne wù kwàsi son lè bwum bye lìmmi kan swum ndò'. ²⁶Ce, mùn lìmmi le wù cii li, ntwi' se lwuka' wù ne' ñlìm le se be ku' li.»

²⁷Yesù mlǎ' ñkeli yon hwæn, à ònmi shè lè bwum le: «Ce nyèm feâ mùn ywum hwæn pǎ' fya'. Kwo mwum mbò' lìmmi kan mwum ne be lon le Mwen, shi be Ce nyon nun kyishon. A konndi be, mwum ndò' lìmmi kan mwum ne be lon le Ce, shi ku' be Mwen nyon bon lè bwum bye Mwen nyon yili nun kwasì swi' shan.

²⁸«Kiènni ke cì shêm byin be hwummâ lè ñshe, mùn yè byin mè yìnni fe. ²⁹Twelèni mùn wé Nyeli nyin lè mùn konndi byin kon ke mwu. Ntwi' se mùn ni ñsàsi, mùn be tì mflòa. Ke cì shêm, byin ye mè yìnni cinni. ³⁰Ntwi' ñshe ye mùn yè byin ké mwu ba be kyibli, a ye be ònmi.»

Yesù ne cinni ñkimmò' ke nywi nywò' mè yìnni me Yudà nun

(Mr. 2.23-28; Lk. 6.1-5)

12 ¹A kiin bèn nywò' mè yìnni mè Yudà ndò', Yesù bon lè bwesò' byon be làn ke ndem mvòn ndò'. Njè be bwesò' byon kwènni, li, be ònmi ñgyò' mvon kwàli, lè be ta ji. ²Kwan se mè Fàrizièñ yen li, be she lè Yesù le: «Wù ne', ce fe' swum se bwesò' byù ta cì si, son se lwuà nye' tǎ byinnò' le ba be ci nywò' mè yìnni.» ³Yesù fyònnzi lè bon le: «Byin nzannga' kife' swum se Dàvíd cìe nywò' mbò' ndò' kwan se njè be nun kwènni bon lè bwum byon? ⁴She nun òuen ke nyenswæb, à sheli ji ne be kee ke jin Mvènnswæb nun, à ji bon lè bwum byon. Son, ke lwuà nun bon be jiè kǎn nun, suku' mè ci-mfè sàtikàè' be woli kim be ji.

⁵«Kè byin nzannga' kan ke lwuà Mòizè nun le mè ci-mfè sàtikàè' ke nyenswæb ndwun tà ka lwuà nyè yen nywò' mè yìnni mwumzi, ntwi'

se be ta she cí nywɔ' màzwùm nun, shìkì be pyi lwuà? ⁶ Son, mún shè byin le, swum ndɔ' se lan nyenswàb ndwun si dýě ke nyinnim shin nun fe. ⁷ Beshe byin limmè sù nzàè' le' ne Mvènnswàb leli le: “Mún yili kan yì sàtikàè' ye byin ta fe, son, mún yili kwènnzì nlim shin she ke nywi bɔwulu”, byin cié kǎn byebbi lè bɔwum be mè fyà' ɓlɔtɔ'. ⁸ Li ne mún shè byin le **Mwen Mwum** ni Nyeli ne cinni ñkimmɔ' ke nywɔ' mè yinni nun.»

Ñkimmzi ye Yesù kimnze ci-fyà' ywi nywɔ' mè yinni

(Mr. 3.1-6; Lk. 6.6-11)

⁹ Yesù wai kwe, à kèn dún ke nyenswàb nyan ndɔ' nun. ¹⁰ À ɓën, à cinni ci-fyà' ywi ndɔ' kwe. Bwum bye be kwe be mbyi kǎbbi lè be pyisi nun ke le' nun. Son se ci be cibbi lè nun le: «Lwuà nye' tá yili le be kimnzi ñgwèngwèn ndɔ' nywɔ' mè yinni?» ¹¹ Yesù fyònnzì lè ɓon le: «Beshe mwum nyin ndɔ' suku' mwen pɔ' cinni m̀bɔ', pɔ' màzwùm kèn pyi ke swu' nun nywɔ' mè yinni, ǎ wòli kan kím à tè' nun, à kwannzi nun be? ¹² Mwum cinni ñtwu à làn pɔ'. Ke à si li, lwuà nye' tá yili le be ci lwen lè mwum ndɔ' nywɔ' mè yinni.»

¹³ Yesù kà shé lè mwum tòn ni le: «Nǎnnɔ' fyà'!» Á nǎnnɔ' fyà' lè fyà' yon ti kimmi wě ye fɔ'. ¹⁴ Mè **Fàriziën** yenme li, be kwan nyenswàb, be dúnmi sunndi m̀bòkì ne ɓon ye cì ɓon kà wu Yesù.

Ci-she ne Mvènnswàb yǎn

¹⁵ Yesù limmimè bèb se ɓon be yili ɓon fɔ', à wa' cíyì màzwùm. Ñkwìn bɔwum m̀ean dúnmi nun d̀won nyè. Li, à kimnzi mè ñgwèngwèn byan. ¹⁶ Kwan se nun kimnzi ɓon hwæn, à shè lè ɓon le ɓa kì byi ɓi she mwum ndɔ' wen ni ne nun.

¹⁷ Ywum màzwùm lannze li, lè ñzǎ' le' ye Èzai ci-nleli ke ñwum Mvènnswàb nun leli lwinni. ¹⁸ Cìcì se Mvènnswàb lele le:

«Ce fe' ci-she nyèm ne mun yǎn.

Nun ne mún yili, ñlim yêm yi nun nywi.

Mún yě m̀pùn nyèm ké ke nywi yon,

lè nun lisà' mè kyìn bɔwum mbyi nyě leñkǎm.

¹⁹ Á ɓǎ le' klwí ɓon lè mwum ndɔ' shìkì à kun.

Mwum ndɔ' ɓà ku' ñkwu yon ywo ke mbyi nun.

²⁰ Pe' she gwiti, à ɓà son byiti,

shìkì à jimnzá læm ne tà ka tí nyànni lwen.

Á yě ywum hwæn cí lwen han ywum hwæn be ke mbyi leñkǎm nun.

²¹ Lè mè kyìn bɔwum ye zwùm tèli lè nun.»

Cìcì se ñkimmɔ' Yesù wai kwe

(Mr. 3.22-30; Lk. 11.14-23; 12.10)

²² Ke nyě yi, be kennzi mwum ndɔ' ke cí Yesù, à be ci-bwubè, à be tí mwuka', ntwi' se m̀pùn m̀byebbi be nun nywi. Yesù kimnzi nun. Mwum

ni ònmi leli, à kònnɔ tì ku' yen. ²³ Ìkwìn òwum ye òe kwe, shìmmèa ci òn, òe ònmi le' le: «Mwum ne ke mvu òwum mvèn Dàvíd ne bǎ nyě?»

²⁴ Son, kwan se mè Fàrízìên ywòe li, òe she lè òwum ton bi le: «Mwum ne tòn ne tà ka mè mpùn mbyibbɔa fyinni òin, se shi òe le Bèlzebùl, mvèn mè mpùn mbyibbɔa, ne ta nun òkimmɔ' nǎ yi fè.»

²⁵ Son, Yesù òe lè à limmá mè mbàkà' nyan òn hwæn, li, à shè lè òn le: «Ywò' she byin yen òwum ta twù' òwí kwe ke nyinnim shan nun, se tà ka mwù kwean se shi kyà'. Myi ye òwum ta twù' òwí ke nyinnim shan nun wòli kan kim ye ken mbyí. Mbanmbò' ku' lè òdu' lim ye ta ci li, ye wòli kan kim ye ken mbyí. ²⁶ Beshe Satèn tá òwum byon fyinni, à si wě à tá twù' òwí òe lè nun ne'. Ywò' shon ye yìli kèn mbyí le?

²⁷ Mùn le' li ntwi' se byin ta bákà' le mún tá mè mpùn mbyibbɔa fyinni lè òkimmɔ' Bèlzebùl. A bē fe' li, mún yili mún cibbi byin: Yà mwum ne ta òkimmɔ' mfyinni màzwùm fe lè òwum byin? 'Wum byin òn ne', òe liseá pisean le byin bi pyí. ²⁸ Lè lènkàm, Mpùn Mvènnswæb ne ta ci mún tá mè mpùn mbyibbɔa fyinni. Se lisa' le ywò' Mvènnswæb kiàn, se òen byin nywi.

²⁹ «Mwum ndò' wòli kan à òn ke nye mwum ne cinni kim, à fyòn nun lwen nyon, nun shi seti mwum ni kpæmmi lè òdu'. Kwan se nun kpæmmá nun li, à wòli à hwen ywum ye nye nyon hwæn.

³⁰ «Mwum ne bǎ fya' yêm nun, à ni ci-byinnzì nyèm. Mbanmbò' ne tì ku' lè mwum ne tà ka mún kpea lè òswòsi swòsi, mwum màzwùm ni ci-òkyà'. ³¹ Son se ci mún shè byin le, Mvènnswæb yě òwum byebbi nyan zùsi hwæn, lè mè nsèm ne òe ta nun sìmmɔa hwæn. Son, mwum ne yě Mpùn Nsanmi sìmmɔa, Mvènnswæb bà nun byebbi màzwùm zùsi. ³² Mwum ne yě òzǎ' le' byebbi leli ke nywi **Mwen Mwum**, Mvènnswæb yě nun byebbi màzwùm zùsi. Son, mwum ne yě leli li ke nywi Mpùn Nsanmi, byebbi nyon bǎ òe òzùsi kwo fe' kwan she jene nun, kwo fe' she ta kìn nun.»

Mè pa' ògǎe' hwæn cinni yì gwùm yan

(Lk. 6.43-45)

³³ «Wu cinni òji ògǎe' nlwen, wù yě ku' yì gwùm ògǎe' ye lwukea cinni. Wu cinni ku' ògǎe' mbyebbi, wù yě ku' yì gwùm ye byibbɔa cinni. Ntwi' òe ta ògǎe' limmi lè yì gwùm ye nun tá san. ³⁴ Mvu òwum me nywun, byin ye yìli ywum lwukea leli le, kwan se byin bi byibbɔa? Ntwi' swum se ta wài ke nlim nun, son se ta ku' kwan òwum. ³⁵ Mwum nyě zwùm shon si lwinni lè lwen ne ta le' lwen kwannzi. Nyě shon si lwinni lè byebbi, nun ne ta ku' byebbi kwannzi. ³⁶ Mùn shè byin le nywò' nlànnzì me kà' yě wòlì, mwum hwæn yě kwèm nzǎ' le' pwìnpwìn ye nun òe leli shě. ³⁷ Li, òzǎ' le' ye wù òe leli, yon ye ye ci wù kwan mè fyà' òlòtò', shindo' yon ye ye ci wù pyì mè kà'.»

Ñcibbi ye ðwum ðe hilea ndo' cibbi

(Mr. 8.11-12; Lk. 11.29-32)

³⁸Li, mè ci-nlimmì mē luwà ndo' lè mè Fàriziēn ndo' she lè Yesù le: «Ñlisà', cǐ hilea ndo' ðǎ ðwi' yen.» ³⁹Yesù kà fyònnzi ðon ðe le: «Mvu ðwum ye ðyě, a yi ðyebbi, ye tà ka Mvènnswæb ywɔli. Ye ta hilea cibbi, son, Mvènnswæb ðà ðon hilea ndo' lisea, se shi ðe hilea she lannze ke nywi Jònasi ci-nleli ke ñwum yon nun. ⁴⁰Ntwi' ñbòkì ne Jònasi nòen ke zwum ñgishì nun mè nywɔ' lê, lè mè kpòn lê, li ne **Mwen Mwum** yě ku' nòn mè nywɔ' lê, lè mè kpòn lê ke ñgyɔ' nji. ⁴¹Nywɔ' ne ñgyìn mè kà' yě wòlì, lan Nìnivà ye wa' ke swi' mvu ðwum ye ðyě, ðe konndi ðon le' swì nywi, ntwi' se ke nywɔ' ye ðon ywɔe ñtwum ye Jònasi ðe ðon shě, ðe kwèbse ñbòkì tòn nyan ñnywèn. Son, mwum ndo' ðènnà jene nyě lǎn Jònasi lè ñtwu. ⁴²Nywɔ' ne ñgyìn mè kà' yě tì wòlì, ñlib ne cinne ywɔ' she ke kpinnzò' ñgyɔ' nyě leànñji nye' yě tì wa' zwò ke swi' mvu ðwum ye ðyě, à swì ðon le' nywi. Ntwi' se à wae ñdikà' yi cìci ye kwemmi kan, ðǎ nun kiin ñzǎ' le' kon ye Sàlòmôn ðe le' ywo. Son, mwum ndo' ðènnà jene nyě cinni ñtwu, à lǎn Sàlòmôn.»

Swum se ta cì ñpùn mbyebbi kònnði cǐ tòn shon kwùbtea ðe

(Lk. 11.24-26)

⁴³Yesù ðunmi tì sannzi le: «Kwan se ñpùn mbyebbi tà mwum kwean nywi, à tǎ ðe, à ðunmi nzanni, à kèn nùn, à fyòn nùn ke yi cìcǐ wumndea nun, à tǎ cìcǐ ndun kǎbbi. ⁴⁴Mbòkì ne nun cinni kan, à le' lè nun ne' le: “Mùn yě mùn fyòn ðe ke cǐ tòn shēm se mun wai nun.” Kwan nun tì shě nun ðen ðe kwe, à cinni cǐ tòn shon ðe pwìn, a ðe tì yili, lè ðe fɔsà son lwen. ⁴⁵Nun yenme li, à kwan tì, à kèn ðwùlu mè ñpùn mbyibbɔa bye twènnði ðe lan nun tweli shanmɔ̀, ðe kiin mwum tòn ni ðun nywi. Kwan se ðon ye kǐn ðun li, son se ye cì ñbòkì tòn mwum tòn ni yækì gwàn, à lǎn kǎmmì she zwimbyi'. A ye ku' ðe ñbanmban li lè ðwum byibbɔa bye ðyě.»

Bwum bye Yesù tǎ lon le mè ñgyinni byon lè mon nyon

(Mr. 3.31-35; Lk. 8.19-21)

⁴⁶Kwan se Yesù ðe lè ǎ ke lèli lè ñkwìn ðwum, mè ñgyinni byon ðen ðon lè mon nyon. 'Be ðyi wan, ðe ðe yili le ðe she nun le' ndo'. ⁴⁷Mwum ndo' wa', à kèn Yesù shě le: «Ce fe', mon nywù ðon lè mè ñgyinni byú bi wan ðyi, ðe ta yili le ðe she wù le' ndo'.» ⁴⁸Yesù fyònnzi lè mwum màzwùm le: «Wen ne mon nyèm? Mè wen ðe tì mè ñgyinni byēm?» ⁴⁹Li, à nwùmnnzi mwenngwu ke nywi ðwesɔ' byon, à shè le: «Ceēni fe' mon nyèm lè mè ñgyinni byēm bi fe. ⁵⁰Ntwi' mwum ne tǎ swum se Ce nyèm ne ke ðeb yili cǐ, nun ne ñgyinni nyèm, à ðe tì ku' mon nyèm.»

Ëkæ̀n le' ye ke nywi ci-dyim
(Mr. 4.1-9; Lk. 8.4-8)

13 ¹Nywo' màzwùm, Yesù kwean ke næm, à kèn tòn ke moan swùm lè nun lisà' le'-Nswæb. ²À yen ñkwìn ßwum ti nun ke mèan, à ðun ci' nun, à bæ̀n cǐ tòn kwe. Ëkwìn ßwum be màbtea ke ñgonni swùm nun. ³À be fon ywum sannzi mèan ke me ñkæ̀n le' nun, à ðwì yindo' le: «Ci-dyim ndo' kènne ndem bã̀ nun myi' ywum dyim yon. ⁴Mmyì' ye nun be ywum dyim yon myili ndem nun, me' ywum dyim ndo' ken pyi ke nlim mbyi. Mè kyè kiin yon swibbɔa. ⁵Me' yindo' ken pyi ke cici se ke me ñgwò' nun. Yon yi twæ̀b ñbyimmi, son, ⁶kwan se nywo' ðunmi ðwùm, à fyasi ywum dyim yi, ye fyɔla' hwæn ntwi' se ye ghimme kæn mè ndi. ⁷Làn mbò' kèn pyi ke nyinnim yi lwon. Yi lwon klwɔkame, ye fyeɔn yon ñgyɔ'. ⁸Son, me' yindo' làn nyan ken pyi ke ñgyɔ' nlwen nun, ye twæ̀b, ye klwɔkame, ye ðunmi me' kwannzi mèan. Me' yindo' kwannzi be mè me' ndu'-ndu', yindo' mwùm fyuru-fyuru, yindo' mwùm le-lê.» ⁹Yesù kà shě̀ lè bon le: «Mwum nyě̀ cinni mè ywi' bye nywo' le', à nonnzi mwù, à ywo' ñkæ̀n le' ye mùn ðwì byin ye.»

Swum se cie Yesù be su' leli ke me ñkæ̀n le' nun
(Mr. 4.10-12; Lk. 8.9-10)

¹⁰Bwesò' Yesù kwemmi Yesù ke, be cibbi lè nun le: «Yen se ci wù tã su' leli lè ßwum ke me ñkæ̀n le' nun?» ¹¹Yesù fyònnzi lè bon le: «Mvènnswæ̀b ciã byin limmì ywum ye be lè ßwum limmì kife' ke nywi lwun shon. Ti lè bon, be limmì kife'. ¹²Ntwi' se mwum ne cinni ñlimmì, Mvènnswæ̀b yě̀ tì nun ye ðin kòndò' zwem, à yě̀ be lè we'. Ti lè nyě̀ cinni kan, kwæ' ne nun cinni, Mvènnswæ̀b yě̀ nun nun yě̀ fya'. ¹³Son se ci, mùn tã leli lè bon ke me ñkæ̀n le' nun, ntwi' se be ta ce, shikì be yen, be nonnzi mè ywi', shikì be ywòti. ¹⁴Li, ñzǎ' le' ye Èzai ci-nleli ke ñwum Mvènnswæ̀b nun lele ke ntwi' yan lwinni, ye nun le' le:

“Byin kà nònnzàkà' mè ywi', shikì byin ywòti.

Byin kà cekà', shikì byin yen ku'.

¹⁵Ntwi' mè mwù ñkwìn ßwum ton ye ti ñshimmaa be lilò' mè ywi' byan, be ðwɔka' tì mè me' nyan, bã̀ be læ̀kì yen lè me', lè mè ywi' byan læ̀kì ywo', mè nlim nyan læ̀kì dyi, be fyonnì mbyi nyèm nun lè mùn kimnzi bon.”

¹⁶Son, ti lè byin, byin bi tòn lwon nun, ntwi' mè me' nyin tã yen, mè ywi' byin konndi ywo'. ¹⁷Mùn tã byin shě̀ lè leñkæ̀m le mè ci-nleli ke ñwum Mvènnswæ̀b nun lè ßwùlu ßwum Mvènnswæ̀b mèan ndo' be kwe lè bon yen swum se byin ta yen jene, son, be yen kan. Be konnde tì ku' yili lwon le be ywo' ñzǎ' le' ye byin ta ywo' jene ye, son, be ywo' kan.»

Sù ñkǎen le' ci-dyim
(*Mr. 4.13-20; Lk. 8.11-15*)

18 «Ywǎcêni fe' sù ñkǎen le' ci-dyim. 19 Bwum bye ta ñzǎ' le' ye be ta lèli ke nywi ywǎ' Mvènnswǎb nun ywo, son, be ywǎti kan, bi mbanmbǎ' wě ywum bǐ ye ta pyi ke ñgyǎ' ne ke nlim mbyi. Ke kwan màzwùm nun, Satǎen, ci-ñǎ' nlim bèn, à swon bon ñzǎ' le' ye me nlim nyan nun.

20 «Ti lè ywum dyim ye ken pyi ke cìci se mè ñgwǎ' bi nun, a yi wě bwum be ta le'-Nswǎb ywo, be ta son yě mbyimmi lè ñdàli. 21 Son, be bǎen kan son ke me nlim nyan nun, li, be mgbàenni kan, be pǎ' fyà' lè son kwan se byinnzi lè vènè' ta bon bènni nywi ntwi' le' màzwùm.

22 «Byindo' bi wě ywum dyim ye ken pyi ke ñgyǎ' ne lè yi lwon nun. Be ta le'-Nswǎb ywo, son, mè mbàkà' nyě ñgyǎ' wan, lè ñyon ye ñjònddi tà bon yon kìn bon hwumzi. Ywum màzwùm ta le'-Nswǎb fyèan, a san kan.

23 «Ti lè ywum bǐ ye be bià ke ñgyǎ' nlwen nun, à yi wě bwum bye ta le'-Nswǎb ywo, be yè son lwen, se ta me' kwannzi mèan. Me' yindo' kwannzi be mè me' ndu'-ndu', yindo' mwùm fyuru-fyuru, yindo' mwùm le-lè.»

Ñkǎen le' ye ke nywi mvu kǎ' byebbi

24 Yesù dǎwì tì bon ñkǎen ye dǎin, à shè le: «Ceèni fe' swum se ywǎ' Mvènnswǎb gwili. Mwum ndǎ' bie gwè ke ndem nyon. 25 Kpon nun, kwan se be lè bwum hwǎen pǎ' bi dýekea, ci-byinnzi nyon bèn, à kèn mvu kǎ' byebbi bǐ ke nyinnim gwè nun, à kèn nun. 26 Kwan se gwè twǎb, à dúnmi mbǎetǎ' kě, kǎ' byebbi yi kwain ku'. 27 Bwum be be she cí kwe ndem nun kiin ci-ndem shè le: “Mwum ñkǎem, gwè ne wu bie kǎn ke ndem nywù seansean? Ti kǎ' byebbi ye kwan tí fen?” 28 À fyònnzi lè bon le: “Ci-byinnzi ndǎ' ne ci swum màzwùm.” Mè ci-she bi kà cibbi lè nun le: “Wù yili le bwi' ken kǎ' byebbi màzwùm zwèli?” 29 Ci-ndem fyònnzi lè bon le: “Ayi. Lè kwan byin ye zwè', byin lǎeki zwèlì' lè ñjì gwè ndǎ' nun. 30 Donnzèni bon, be libbà' mbanmban a ken bèn kwan mfyǎb gwè. Ke kwan màzwùm nun, mún yě mè ci-mfyǎb shè le: Setèni fe' kǎ' byebbi pǎeli, byin kpǎem yon yì kǎ' mbòki twèn twènni, ke nyè ne yi, byin fyǎb gwè, byin ke nun mban nun.” »

Ñkǎen le' ye ke nywi ze' gwòyâvè
(*Mr. 4.30-32; Lk. 13.18-19*)

31 Yesù kònddi bon ñkǎen le' yindo' dǎwì le: «Ywǎ' Mvènnswǎb si mbanmban lè ze' gwòyâvè se mwum ndǎ' sheli, à kèn bi ke ndem nyon. 32 Ke nyinnim ywum bǐ nun, ze' ne si se suku' dède'. Son, kwan se se ta twǎb, se ta twu, se lan bǎwùlu yì kǎ' hwǎen. A fyonnì ñgǎ' nyě mè kyè woli be kiin yì twi' yan gwe ke me ñwǎem nyon zwem.»

Ìjkǎen le' ye ke nywi mbùn brê'
(Lk. 13.20-21)

³³ Yesù d̀wì tì bon ìjkǎen le' ye d̀in le: «Ywɔ' Mvènnswàeb gwili lè mbùn brê' ne m̀lib tǎ twe' kwæ' le, à lòn lè mè wɔ' brê' m̀ean, han brê' màzwùm wa' hwæn.»

Swum se cie Yesù be su' mè ìjkǎen le' d̀wì
(Mr. 4.33-34)

³⁴ Yesù lele lè ìjkwìn b̀wum ke me ìjkǎen le' nun, ǎ be kǎn leli lè bon d̀in à shì mè ìjkǎen le' d̀wì. ³⁵ À be cì li lè ìzǎ' le' ye ci-nleli ke ñwum Mvènnswàeb nun lele lwinni, ye nun le' le:

«Mùn yě leli lè bon ke me ìjkǎen le' nun,
mùn lisà' tì ku' bon ywum ye be gwùmni ñdikà' ne Mvènnswàeb f̀e
ngyɔ' wan.»

Yesù tǎ ìjkǎen ye ke nywi mvu kǎ' byebbi sù

³⁶ Yesù d̀onnzi ìjkwìn b̀wum, à kèn be nǎm. B̀wesɔ' byon swɔli nun me kwù, be she lè nun le: «Sù fe' b̀wi' ìjkǎen le' ye ta leli ke nywi mvu kǎ' byebbi se ke ndem nun si.» ³⁷ Yesù fyònnzi be lè bon le: «Mwum ne tǎ ywum ji b̀í ni m̀n, **Mwen Mwum**. ³⁸ Ndem ni ñgyɔ' wan. Ywum b̀í ye lwen yi b̀wum bye d̀yi ke ywɔ' shon nun. Kǎ' byebbi si lisa' b̀wum bye d̀yi ywɔ' Satǎen nun. ³⁹ Ci-byìnnzi ne tǎ kǎ' byebbi màzwùm b̀í ni Satǎen. Kwan mfyǎeb si m̀mlòkà' ñgyɔ' wan. Mè ci-mfyǎeb b̀i mè cikpu' Mvènnswàeb bye d̀eb. ⁴⁰ Wě m̀bòki ne be ta kǎ' byebbi pǎeli, be d̀wiɔ' son win nun, li ne ye ku' be ke m̀mlòkà' ñgyɔ' wan nun. ⁴¹ **Mwen Mwum** yě mè cikpu' byon fyi, be ye b̀wum bye ta byebbi cì lè bye ta b̀wùlu pyìsi ke byebbi nun pǎeli ke ywɔ' shon nun. ⁴² Be ye bon d̀wìɔ' ke nlim win twun nun cici se bon ye kwe lè be ta myin soa. ⁴³ Tì b̀wum bye ta ñwum Mvènnswàeb ywɔli, be ye d̀wùm kwe wě nywɔ' ke ywɔ' Ce nyan nun. Mwum ne cinni mè ywi' bye nywɔ' le', à nonnzi mwù, à ywɔ' ìjkǎen le' ye m̀n d̀wì byin ye.»

Ìjkǎen le' ye ke nywi ñjònǹd̀i gwùmni

⁴⁴ «Ywɔ' Mvènnswàeb si wě ñjònǹd̀i ndwun ne be gwumnnzi ke ndem nun. Mwum ndɔ' kèn ñjònǹd̀i màzwùm cinni, à kèn tì ku' nun gwùmni mbyí. Ke nlwuka' nlim yon nun, à kèn be, à kyì ywum ye nun cinni hwæn, à kìn ndem màzwùm hwìnni.»

Ìjkǎen le' ye ke nywi jin m̀blǎen

⁴⁵ «Ywɔ' Mvènnswàeb si wě ci-ñkyì sem ndɔ' ne tǎ jin m̀blǎen kǎbbi. ⁴⁶ Kwan se nun kèn she lõn m̀ean ndɔ' cinni, à kyì ywum ye nun cinni hwæn, à hwìn jin m̀blǎen màzwùm nun.»

Ŋkǎen le' ye ke nywi ndæm

⁴⁷«Ywɔ' Mvènnswæb si ti kònnɔdi wě ndæm ndɔ' nɛ bɛ ta dɔwì ke dú'. À bænni pa' ŋgishì kyikyì. ⁴⁸Kwan se nun lwinnà lè ŋgishì, mè ci-ndwì ndæm telì nun ke moan dú', bɛ ton nji', bɛ dunmi ŋgishì sàeli. Ye lwukea bɛ ta yon kě ke yi sà' nun, ye tà ka ku' kpa' lè swum ndɔ', bɛ donnzi yon. ⁴⁹Li nɛ bɛ ye ku' cì ke mmlòkà' ŋgyɔ' wan. Mè cikpu' Mvènnswæb bye dɛb ye kiiin bɔwum byibbɔa sàeli ke bɔwum lwukea nun, ⁵⁰bɛ dɔwìd' bon ke nlim win twun nun. Kwe nɛ bon ye kwe lè bɛ ta myin sɔa.»

⁵¹Ke nyě yi, Yesù cibbi lè bon le: «Byin ywɔâ ñzǎ' le' màzwùm hwæn?» Bɛ yili. ⁵²À kà shě lè bon le: «Ke à si li, ci-nlimmì mɛ lwuà hwæn nɛ yusea ywum ke nywi ywɔ' Mvènnswæb nun ni wě ci-nye ndɔ' nɛ cinni ñjònnɔdi. Ke ñjònnɔdi màzwùm nun, ywum nywæb lè ywum pwin yi kwe. Hwæn li, ye ta kpa'.»

M̄byinnɔ' ye bɛ byinnɔe Yesù ke Nàzàrɛ' (Mr. 6.1-6; Lk. 4.16-30)

⁵³Kwan se Yesù mlɔe ñdɔwì mɛ ŋkǎen nyon, à wa' kwe, ⁵⁴à kèn ke myi ye nun twue nun. À bɛn, à ðun ke nyenswæb nyě bɛ kwe, à ðunmi ywum lisea. Bɔwum bɛ bɛ kwe tòn, shimmea ci bon. Bɛ ðunmi le' le: «Yǎ cìcì se mwum tòn nɛ cinni kon se, lè ñcikà' ywum kimmɔa ye hwæn li? ⁵⁵Mwum tòn nɛ bǎ mwen ci-nywummɔ' mɛ mwù nye? Jin mon nyon ba le Màrì? Mè ŋgyinni byon bye mè dɔwɛb, mè myin nyan bǎ le Jǎ', Jòsɛ', Simôn lè Jùdɛ? ⁵⁶Ti lè mè ŋgyinni byon bye mè yib, bɛ ba myi fe? Nun nɛ' cinni ku' ñkimmɔ' yi fen?»

⁵⁷Mè mbàkà' màzwùm bɛ cì, bɛ kè kan ñlim lè nun. Li, Yesù shè lè bon le: «Ke yi cìcì hwæn, bɛ ta ci-nlɛli ke ŋwum Mvènnswæb nun yi. Son, à si swum twun lè ñyi ye bɛ ye nun yi ke ndù' nsòn shon lè ke nyinnim ndu' lim yon nun.» ⁵⁸Yesù suku' yì hilea ndɔ' cì kwe kwæ' le ntwi' se bɛ bɛ kǎn ñlim kě lè nun.

Swum se cie Èròdè wue Jân Bâtisi (Mr. 6.14-29; Lk. 9.7-9)

14 ¹Ke kwan màzwùm nun, Èròdè nɛ bɛ m̀vèn ke ŋgyɔ' Gàlilè nun, à ywɔ' ywum ye Yesù bɛ cì ke mɛ ŋwum bɔwum. ²À shè lè mè cikpu' byon le: «Mùn yen le Jân Bâtisi nɛ. À yimnâ ywi. Son se ci à cinni ñkimmɔ' nɛikà' yi hilea màzwùm.»

³À bɛ le' li ntwi' se bɛ lè à ciâ bɛ bæen Jân, bɛ kpæm nun lè ñdɔ', bɛ ðunnnzi nun nye njè. Èròdè kèe nun li ntwi' Èròdiâ', myì bàka nyon Filipò. ⁴Ntwi' se Jân shèe lè Èròdè le lwuà yili kan le nyì ni she Èròdiâ' lè dæm.

⁵Èròdè ywɔme li, à yili nun wu Jân, son, yi bɛ nun kwènni lè mè me' mè Yudà. Ntwi' se bon hwæn bɛ bɛ Jân tweli lè ci-nlɛli ke ŋwum Mvènnswæb nun.

⁶Nywo' ne be cie ñgwìn mbùnnğǎ' nywo' ye Èròdè, mwèn ne mlib nyě Èròdià' ye gwèn gwèn ke swi' ßwum be be kwe. Ke kwù gwèn shon nun, à lwuka' Èròdè ñlim. ⁷Èròdè lè' ñdò' le nun yě nyí swum se nyí ni ywìme nun cibbi hwæn fe. ⁸Ke ndeb mon nyon nun, mwèn shè lè nun le: «Fí mùn mwù Jân Bâtisi ke ßlanndan nun.» ⁹Mvèn Èròdè ywome li, à yimmi. Son, à yili le shi si be ku' li ke ntwi' ñdò' ne nun lè ke swi' me ci-ji byon. ¹⁰À ðyi kwe, à fyi mwum ndò' le nyí ni ken mwù Jân Bâtisi linndi ke nye njè. ¹¹Ke nyě yi, be shí mwù yi ke ßlanndan nun, be kiin mwò' mlib ni fe. Nun ku', à she ti ku' yon, à kèn mon nyon fe. ¹²Ke be nyě yi, ßwesò' Jân kiin ðwon shon sheli, be ken gwùm. Be kà kèn Yesù ywum ye lannzi shě.

Ñdì ye Yesù ðie mè ðweb ñkæm nshæn
(Mr. 6.30-44; Lk. 9.10-17; Jân 6.1-14)

¹³Kwan se Yesù ywø le' màzwùm, à wa' kwe ci' nun, à kèn ke cici se ßwum be kǎn kwe nun nun kyishon. Son, ñkwìn ßwum limmi li, ye wa' ke myi, ye ðunmi swùm won lè ye ta Yesù ðwon. ¹⁴Kwan se Yesù kyili ke ci' nun, à yen ßwum ti mèan. Ñlim ðunmi nun kwènni lè bon. À ðunmi bon mè ñgwènnğwèn byan kimnzi.

¹⁵Kwæbbi pyime, ßwesò' Yesù swòli nun me kwù, be she lè nun le: «Jene kwæbbi se ti, ñsòn ndò' kwemmi kan fe. Se yili le wù she lè ñkwìn ßwum yi le be ken be me nsòn ßǎ bon hwin ji.» ¹⁶Yesù fyònnzi lè bon le: «Se yili kan le be fyòn ðin. 'Byin ne', feèni bon ji.» ¹⁷Be kà shě lè nun le: «Ji ßǎ ßwi' fya' mèan, ßwi' suku' brè' cinni shæn lè ñgishì ßí.» ¹⁸Yesù shè lè bon le: «Kiènni lè yon fe.» ¹⁹Ke nyě yi, à shè lè ñkwìn ßwum le yi ton nji' ke kǎ' zwem. À sheli brè' shæn yi lè ñgishì ßí ßi, à wasi me' zwò, à yili Mvènnswæb osòkò'. À mlò' hwæn, à ðunmi brè' yi ßotea, à fe ßwesò' byon fya'. Be ðunmi ßwum yon kyìllea. ²⁰Bon hwæn, be ji, be byim, be ðwi ñgyò'. Yì kitò' ywum ji ye lwibbøe, ßwesò' Yesù kwemnda' yon, ye lwinnzi yì sǎ' wùm ßlàn ßí. ²¹Mè ðweb be jie ji be lànme ñkæm nshæn, be tan kan mè yib, shiki be tan ßwen.

Kèn se Yesù kènne ke mla' swùm zwem
(Mr. 6.45-52; Jân 6.16-21)

²²Be nyě yi, Yesù nànnzi ßwesò' byon ci' lè kim, le ðyi ßi kennò' mbyí ñgyin swùm. Kwan màzwùm, nun ne' lwæbbe be, à tǎ ßwum fyòsi be. ²³Kwan se nun fyòsi bon be hwæn, à nèèn ke kpa' zwem, à kèn Mvènnswæb keli. Kpòn kǎn pyí, lè Yesù ni be kyò' nun kyishon. ²⁴Be lè ci' twò' ke nlim swùm. Mlǎ' be ci' funnzi lè kim ntwi' se ñpùn be bon fyòin be kimmà'. ²⁵A kin ßèn moan shikpon, Yesù ðunmi ßwesò' byon gò', lè à tǎ kèn satea ke mla' zwem. ²⁶Son, ñyen ye bon yen nun, à tǎ kèn ke mla' zwem, ñlim ßwu bon zwum. Bon, ñswæb ye. Be ðunmi ñgwusi ßwùmmi. ²⁷Son, Yesù shè lè bon le: «Kimnzèni ñlim, ßa byin yi, mùn ne.» ²⁸Piêr ywome li, à shè lè nun le: «Mwumñkæm, ßeshe wù ne, cǐ

lè mún satai ku' kèn ke mla' zwem, mún kiin ke ci swú.» ²⁹ Yesù fyònnzi le nyí ni kiin. Pîêr kwan ke ci' nun, à dúnmi kèn satea mla' zwem lè à tã Yesù gòò'. ³⁰ Son, à yenme le mpùn tã ðwì kimmi, yi dún nun zwum. Ke kwan màzwùm nun, à dúnmi jimni. À ðwì ñkwu, à shè le: «Mwumñkàm, swæti mún!» ³¹ Ke fya' zwem ñnywěñ, Yesù nàèndi fyà', à bæñ nun, à shè lè nun le: «Wú tã ka zwùm teli lè Mvènnswàèb. Yen se wù bi ñgyi kwùmmi nun?» ³² À shè nun li, bon bì hwæn, be nân ci' nun, mpùn ðyi. ³³ Li, ðwesò' byon bye bi ke ci' nun, be swummi ke swi' shon, be she lè nun le: «Lè leñkàm, wù ni mwen Mvènnswàèb.»

Ñkimnzi ye Yesù kimnze ðwum mèan ke ñgyò' Jènèzàrê'

(Mr. 6.53-56)

³⁴ Be mlò' ñshě swùm hwæn, ñgyò' ne bon sate kwú nlim be ñgyò' Jènèzàrê'. ³⁵ Bwum bye ke nõnnõn màzwùm nun yen Yesù, be limmi nun. Be dúnmi m̀bèn Yesù làmmzi cici hwæn. Bwum ywome li, be dúnmi mè ñgwèññgwèñ byan shekai. ³⁶ Be be Yesù swulea le nyí ni ðonnzi zwú bon ðã bon twuti swi' plé nyí. Li, mè ñgwèññgwèñ bye be swi' plé shon twuti hwæn be kimmò'.

Yi bè' myi ye mè Fàrizièñ be ðwonnzi

(Mr. 7.1-23)

15 ¹ Mè Fàrizièñ lè mè ci-nlimmi me lwuà wae ke Yèrusalèm, be kiin Yesù cinni. Be cibbi lè nun le: ² «Yen se ci ðwesò' byú tã ka yi bè' ye mè mbibea bye' lisa' ðwi' ðwonnzi? Ce fe', be tã ka mè fyà' ðosi kwan se bon ye ji ji.»

³ Yesù fyònnzi lè bon le: «Ti lè byin, yen se byin tã ka lwuà Mvènnswàèb lwinnzi ntwi' yi bè' yin? ⁴ Mvènnswàèb lele le: “Mwumnzi ce nywù lè mon nywù.” À kònnði tì shè le: “Mwum ne tã le' byebbi leli ke nywi ce nyon, shindò' mon nyon, be ye nun wu.” ⁵ Son byin, byin ta lisà' le mwum wòli kim à shè lè ce nyon, shindò' lè mon nyon le: “Swum se bi lè mún yě wù fe, mún feà mún son lè Mvènnswàèb”, ke kwan màzwùm nun, à cinni kwèm nyě le a ba nun nywi dòlè' le à mwumnzi ce nyon. ⁶ Nlisà' ye byin ta lisà' li yi, byin ta ñzæ' le' Mvènnswàèb gwànnzi, lè byin ci wě tã she yi bè' yin ta leli. ⁷ Mè ci-ðí, le' lwue Èzai kwan se nun lelakà' ke nywi yin le: “Mvènnswàèb le' le:

⁸ Bwum ton be ta mun ñtwu fe ke kwæ' ñwum zwem.

Son, ke me nlim nyan nun, be ba mun nywi.

⁹ Nðca ye bon ta mun ðca, à yi ñgyò' ðin.

Ntwi' ywum ye be ta ðwum lisea yi ywum ye ta su' wai ke me mwù nyan nun.” »

Mè pa' ywum ne tã ci mwum fyònni ñgea ke me' Mvènnswàèb

(Mr. 7.14-23)

¹⁰ Yesù kònnði ñkwìn ðwum hwæn lon, à shè le: «Nònnzèni mè ywi', byin ywò' swum se mún yě byin shě. ¹¹ Swum se mwum tã kè ke ñwum, se

tà ka nun fyòsi ñngea. Son, swum se ta mwum kwean ñwum, son se ta cì à fyònni ñngea.»

¹²Bwesò' Yesù swòli nun me kwù, be she lè nun le: «Wù limmi kan le ñlim nyenâ mè Fàriziën zwum kwan se bon ywœ le' màzwùm?» ¹³Yesù kà fyònnzi lè bon le: «Swum bì se Ce nyèm nyè ke dèb ne bì kan, be ye son zwèli. ¹⁴Donnzèni bon, mè ci-òwubè be ta òwùlu mè ci-òwubè tètì be. Beshe ci-òwubè tètì lwikwæn ci-òwubè, be ye kën pyìd' ke swu' fò' nun bon bì hwæn.» ¹⁵Piêr shè lè Yesù le: «Sù fe' òwi' ñkæn le' ye.» ¹⁶Yesù shè le: «Be ywò' kan ñkæn le' ye lè byin nun hwæn? ¹⁷Byin limmi kan le ywum ye ta mwum dùn ke ñwum, ye ta làn ke zwum, ke nyè yi, ye kweò' ke'?' ¹⁸Son, swum se ta mwum kwean ke ñwum se ta wai ke nlim yon nun, swum màzwùm se ta cì mwum fyònni ñngea. ¹⁹Ntwi' mè mfòkà' mbyibboa ne mwum tã fòkà' hwæn, à tà nun wai ke nlim nun. Mè mfòkà' màzwùm ne ta nun twòti, à wu òwum, à ywi ñlà', à kè mè hwæn wan, à kè mè sibò', à yib tì nywi', à kònni mè mòwè' linni lè mè myin òwùlu, à be tì ci-nsèm òwum. ²⁰Ywum ye ton ye ye ta cì mwum fyònni ñngea ke me' Mvènnswæb. Son, ñji ji shikì wù òsi mè fyà' wè tà she yì bè' ta yili, ye tà ka cì wù fyònni ñngea ke me' Mvènnswæb.»

Ñtè' ye ñlib ñkyìn mwum tèle zwùm lè Yesù

(Mr. 7.24-30)

²¹Yesù wa' kwe, à kèn ke nõnnõn ñgyò' she be kwukwæ' lè mè myi ne be be lon le Tîr bon lè Sidôn. ²²Ñlib Kànân ndò' ne be tòn kwe nõnnõn ñgyò' màzwùm nun kìn ke cì Yesù, à dùnmi nun kun le: «Mwumñkæm, mwum ne ke mvu òwum mvèn Dàvîd, ywò' kwènnzi nlim lè mún. Mpùn mbyebbi ndò' tã mwen nyèm hwumzi ñzwòzwò'!» ²³Yesù fyònnzi kan nun, kwo fe' ñzæ' le' ñbò'. Bwesò' byon kwemmi lè nun, be cibbi lè nun le: «Cì nun swum se nun yili, bã nun wa' be. Ce fe', nun tà òwi' òwun lè mè kun.» ²⁴Yesù fyònnzi lè bon le: «Be sue ku' mún fyi lè mún kiìn ke cè òwum Izràèl bye ti wè mè pò' bye òwuâ nùn.»

²⁵Kwo fe' she nun leli si, ñlib ni kìn nun switi me kwù, à shè le: «Mwumñkæm, kpa' mún.» ²⁶Yesù fyònnzi lè nun le: «A ba lwen le wù sheli pen bwen, wù òwiò' son lè bwen mbyi'!» ²⁷Ñlib ni ywœme li, à shè lè nun le: «À si lo' li mwumñkæm, son, ñblù' ye ta lèi ke tâblè nyeli nyon nun, mbyi' tà ku' yon kwèmmi.» ²⁸Li, Yesù fyònnzi lè nun le: «Ñlib, mún yen le wù tã zwùm teli lè Mvènnswæb ñzwòzwò'. A ci wè tà she wu yili.» Ke kwan si nun, mwen nyon kimmò'.

Yesù kimnzi mè ñgwèñgwèn mèan

²⁹Yesù wa' kwe, à kènnò' ke moan swùm Gàlilé. À bèn kwe, à nèèn ke kpa' zwem, à bæen cì tòn, à tòn ñji'. ³⁰Ñkwìn òwum mèan dùnmi kìn ke cì shon. Be twèli mè blòblò', mè òyemòyem, mè ci-òwubè, mè mwuka',

lè màn mè ñgwèññgwèñ ndò' tì. 'Be kiìn bon kě ke swi' shon, à kimnzi bon. ³¹Kwan se ðwum yen le mè mwuka' ðunmâ leli, mè dyemdyem kimmò', mè ðlððlð' ðunmi kěñ, mè ci-ðwubè ðunmi tì ku' yen, se ci bon lè shimma'. 'Be ðunmi shè le Mvènnswæb ðwum Izràêl ni ñdwun.

Ñdì ye Yesù ðie ðwum ñkæm nnyi lè brê' shanmî
(Mr. 8.1-10)

³²Yesù lon ðwesò' ðyon, à shè le: «I]gyìn yi ðyè lè ðwi' bi ðwi' lè ðwum ton ðe, ðe cinni kan tì swum ji. Ñlim ta mûn kwènni lè bon. Mûn yili kan mûn fyòsì bon ðe shìkì ðe ji swum ndò', ðe làkì ñjè ywi mbyi nun.» ³³'Bwesò' ðyon kà cibbi lè nun le: «'Bwi' ye ðyi fèn ðwi' kà cinni ji ne ðwi' ye bon fè bon hwæn li, ke ðwi' bi fè nlim kyò'?» ³⁴Yesù cibbi lè bon le: «'Byin cinni brê' nyi?» 'Bon le: bon bi cinni brê' shanmî lè ðwen ñgishì ndò'. ³⁵À ywò' li, à shè lè ðwum le ðyi bi ton nji'. ³⁶À kè fyà', à yè brê' shanmî yi, lè ðwen ñgishì ði, à yili Mvènnswæb osòkò'. Ke nyè yi, à ðota' brê', à yætà' ñgishì, à fè fya' ðwesò' ðyon. 'Be ðunmi yon kyìlea lè ñkwìn ðwum. ³⁷Mwum hwæn ji, à ðyim, ðe ðwi ñgyò'. 'Bwesò' Yesù kwemnda' yì kítò' ye lwæb ðe sà' shanmî. ³⁸Mè ðweb ðe jie ji ðe ñkæm nnyi, ðe tan kan mè yìb, shìkì ðe tan ku' ðwen. ³⁹Ke nyè ye nun fyòsì ðwum ðe, à nàn ke ci' nun, à kèn ke nõnnõn ñgyò' Mägädân.

Mè Fàrizièñ bon lè mè Sàdùsièñ ta hilea ndò' cibbi
(Mr. 8.11-13; Lk. 12.54-56)

16 ¹Mè Fàrizièñ bon lè mè Sàdùsièñ swòli ke moan Yesù bã ðe pyi nun ñwum. 'Be cibbi nun le à lisà' bon kikeàn ndò' she ye wai ke ðeb. ²Yesù fyònnzi lè bon le: «Kwan se nywò' tã pèon leànnji, wù tã shè le zwèm si ðyè ñwean. ³Ti shikpon hwili, ðyin ta shè le mvu yè nwi ðyè, ntwi' ðeb si lo. 'Byin limmì m̀bòkì ne ðeb ton, son, ti kwan se ðwi' ton jene nlim se, ðyin limmi kan m̀bòkì màzwùm. ⁴Mvu ðwum ye ðyè, à yi ðyebbi, ye tã ka Mvènnswæb ywòli. Ye ta hilea cibbi, son, Mvènnswæb bã bon hilea ndò' lisea se shi ðe hilea she Jònasì.» Yesù leli li, à ðonnnzi bon kwe, à kèn nun.

Konnèni lè ywum ye mè Fàrizièñ ta lisà'
(Mr. 8.14-21)

⁵Kwan se ðwesò' Yesù shee ke ñgyin ðu', ðe lè ñlim fyeâ bon lè ñshe brê'. ⁶Yesù shè lè bon le: «Konnèni lè m̀bùn mè Fàrizièñ lè nyè mè Sàdùsièñ.» ⁷'Bwesò' ðyon ywòmè li, ðe ðunmi le' ke nyinnim shan nun le: «À tã le' li ntwi' se ðwi' sheli kan brê'!» ⁸Yesù ywò' ðe li, à cibbi lè bon le: «Àma, ðyin tã ka zwùm teli lè Mvènnswæb. Yen se ðyin ta làmnnzi ke nyinnim shin nun le ðyin she kan brê'? ⁹'Byin ywòti kife' ðyè? Ñlim fyeâ ðyin lè she m̀n ðotæ brê' shæn, m̀n fe lè ðwum ñkæm nshæn, lè

byin kwemme m̀blù' yì sà' nyi? ¹⁰Ñlim fyeà tì byin lè she m̀n bɔtae brê' shanmbì, m̀n fe lè ɓwum ñkæm nnyì, lè byin kwemme m̀blù' be yì sà' nyi? ¹¹Yen se ci byin ywɔti kan le m̀n tà ka le' ke ntwi' brê'? M̀n shè byin le konnèni lè m̀bùn mè **Fàrizièn** lè nyě mè **Sàdùsièn**.»

¹²Kwan se nun le' li, ɓwesɔ' byon kà ywɔti le nyì ni le' kan lè bon le bon bi konni lè m̀bùn nyě be ta brê' cí nun, son, bon bi konni lè ywum ye mè **Fàrizièn** bon lè mè **Sàdùsièn** ta lisà'.

Ñlimmì ye Piêr limme le Yesù ni Kristò

(Mr. 8.27-30; Lk. 9.18-21)

¹³Ke nyě yi, Yesù wa' kèn, à kèn nõnnõn moan nsòn Sèzàrè Filib. À cibbi lè ɓwesɔ' byon le: «Bwum ta ku' le' le m̀n, **Mwen Mwum**, m̀n ni yã pa' mwum?» ¹⁴Be fyonnzì lè nun le: «Byindɔ' ta le' le wù ni Jân Bàtisi, ke cí byindɔ', bon le: **Èlí** ni ne wù. Byindɔ' konndi tì ku' le' le wù ni Jèrèmí, shindɔ' ci-nleli ke ñwum Mvènnswàb nun nyě dín ndɔ'.» ¹⁵Yesù kà cibbi lè bon le: «Ti lè byin, byin ta ku' le' le m̀n ni wen?» ¹⁶Simòn Piêr fyõnnzì lè nun le: «Wù ni **Kristò**, Mwen Mvènnswàb nyě dyi ñzison.» ¹⁷Yesù kà shě lè nun le: «Simòn mwen Jónasi, tòn lwen si lè wù, ntwi' mwum wan ne kwasi kan wu leñkæm màzwùm, son, Ce nyèm nyě ke dɛb ne kwasi wù son. ¹⁸M̀n jene, m̀n shě lè leñkæm le jin swú si Piêr, sù ni le mble. Ke mble màzwùm zwem ne m̀n yě ñkwìn ɓwum byêm bèan. Ywi wòli kan kim à cinni ñkimmɔ' ke swi' shon. ¹⁹M̀n yě wù mè kyi ywɔ' Mvènnswàb fe fya! Swum se wù yě byinnò' ke cě ñgyɔ' zwem, be ye ku' son byinnɔa ke dɛb. Mbanmbɔ' ku', swum se wù yě yili ke cě ñgyɔ' zwêm, be ye ku' son yili ke dɛb.»

²⁰Li, Yesù sìti ɓwesɔ' byon le ba byi bi lwum mwum ndɔ' shě le nun ni **Kristò**, mwum ne Mvènnswàb fyie.

Yesù tã le' ywi shon sannzi lè kwan nyìmmì ywi shon

(Mr. 8.31-9.1; Lk. 9.22-27)

²¹Ñdunmi kwan màzwùm, Yesù ñunmi ɓwesɔ' byon sannzi le se yili le nun ken ke Yèrusàlèm, nun yen venè' ñzwɔnzwɔ' ke fya' me ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè', mè ci-nlimmì me lwuà, lè ɓwumñkæm me Yudà. Be ye nun wu, ñgyìn lê wolime, à yìmmì ywi. ²²Piêr lon Yesù ke kwi' nun, à shè lè nun le: «Mwumñkæm, ba wù fòkà' pa' me le' màzwùm ke nywi ywú. Mvènnswàb yě wù ɓòn, swum ndɔ' ba wù cí.» ²³Yesù ywɔ' li, à yònnzì me' be, à nyeni lè Piêr, à shè lè nun le: «Satàn, wa' mun nywi. Wù ni swum sheli mba', ntwi' mè mfòkà' nywù wòli kan lè nyě Mvènnswàb, à ni nyě ɓwum.» ²⁴Yesù kà shě lè ɓwesɔ' byon le: «Beshe mwum ndɔ' yili nun ñwon m̀n me kwù, à ñonnzi mè mfòkà' nyon ne', ba à yi ywi, à ñwon mè kwù byêm. ²⁵Ntwi' mwum ne yili nun nywəsi ñzison shon, à yě she ñkæmñkæm ɓwuli. Son, mwum ne tã ñzison shon ɓwuli ntwi' yêm, à yě

she ñkàmñkàm cinni. ²⁶Yá se ne mwum ndo' wòli à cinni, beshè nun cinni ywum lwukea ye ñgyô' wan hwæn, ke nyè yi, à òwuli ñzison shon she ñkàmñkàm? Yá swum se mwum wòli à fe bã nun ton lè ñzison shon? ²⁷Son, mún shè byin le **Mwen Mwum** yě bèn lè mè cikpu' byon ke ntwu Ce nyon nun. Li, à yě mwum hwæn dèbbi wě mbòkì swum se nun be ci. ²⁸Mún tà byin shě lè leñkàm le byindo' bi fe ke nyinnim shin nun, be ye kěñ ywi lè be yennâ **Mwen Mwum** tă kìn wě m̀vèn ndwun.»

Ñyen ye òwesò' Yesù yenne nun ke ntwu yon nun
(*Mr. 9.2-13; Lk. 9.28-36*)

17 ¹Ke nyè ñgyin fyuru nun, Yesù twe' Piêr, Jâ', lè Jân ñgyinni Jâ', bon be nun su' kèn mwu kpa' lè bon. ²Be ben kwe, à kwèbsi fli me' ke swi' shan, bém swi' shon ðunmi ðwùm wě nywò'. Mè plè byon fyòn pwibbò, be ðunmi me' she. ³Òwesò' lè bi ce be, be yen Èlì bon lè Mòizè, lè be ta sèàn shě lè Yesù. ⁴Piêr yen li, à shè lè Yesù le: «Mwumñkàm, à si lwen wě tà she òwi' bi fe lè byin. Beshè wù yili, mún yě mè pà' gwe fe lè, ñywù mbò', nyè Mòizè mbò', lè nyè Èlì mbò'.» ⁵Be lè Piêr ke leli fya', òwò' ndo' wai lè se ta ñwòka' nùn, se kìn bon shimndi. Be ywò' ñkwu ndo' ke òwò' nun, ye ta le' le: «Nyè ne ðyi mwen nlim nyèm, mún kě nun ke nzwon nlim nyèm. Nönnzèni mè ywi', byin ywò' swum se nun yě byin shě.»

⁶Ke nywò' ye òwesò' Yesù ywò' ñkwu yi, yi kwen bon ñzwònzwò', be switì ñgyò'. ⁷Yesù kìn ke ci shan, à yinnði bon, à shè le: «Weànì zwò, ba yi kwen byin.» ⁸Li, be wasi me' zwò, be yen kan tí mwum ndo', suku' Yesù. ⁹Kwan se bon ðunmi kpa' kyìli be, Yesù shè lè bon le ba byi bi lwum mwum ndo' swum se byi bi yin shě han se ken bèn kwan se **Mwen Mwum** yě ywi yimni. ¹⁰Òwesò' byon kà cibbi lè nun le: «Mè ci-nlimmi me luwà ta shè le Èlì ne ye seti bèn lè ntwi' yen?» ¹¹Yesù fyònnzi lè bon le: «À si leñkàm, se yili le Èlì ne seti ku' bèn bã nun ðyila' ywum hwæn. ¹²Son, mún shè byin le Èlì bènnâ ma nùn. Bwum limme kăn nun, son, be ci ku' bon swum se bon yili lè nun. Li ne bon, be ye ku' **Mwen Mwum** vènnè' yennzi.»

¹³Ke nywò' ye bon ywò' li, òwesò' byon kà limmi le Yesù be kăn leli ke nywi Èlì, son, à fyòn leli ke nywi Jân Bätisi.

Ñkimnzi ye Yesù kimnze mwò' ndo' ne be lè kputu'
(*Mr. 9.14-29; Lk. 9.37-43*)

¹⁴Kwan se bon benni ke cici se ñkwìn òwum swòli nun, mwum ndo' kìn ke moan Yesù, à swummi nun ke swi'. ¹⁵À shè lè nun le: «Mwumñkàm, ywò' zwù kwènnzi nlim lè mwen nyèm. À ni lè kputu' nywi, à tà nun hwumzi ñzwònzwò'. À tà nun pyìsi fe, à ðwìð' nun win, shindo' ke mla' nun. ¹⁶Mún shià nun, mún kìn lè nun ke cě òwesò' byù, son, be cinni

kan ñkimmɔ' ye bon ye nun kimnzi.» ¹⁷Yesù dunmi le' le: «Àma, byin be mvu bwum ye dýě, byin tà ka zwùm tɛli lè Mvènnswàb, byin bi bwum byibbɔa. Mùn yě tòn lè byin ke ñgyìn nyi nun lè byin kà tɛ' zwùm lè Mvènnswàb? Mùn yě byin fyimni mùn kèn bèn fen? Kìènni lè mwen fe.» ¹⁸Be benme lè nun, Yesù sítì òpùn byebbi. Òpùn ni kwan mwen nywi. Mwen kimmɔ' fya' zwem ñnywèn.

¹⁹Bwesɔ' Yesù sɛnnɔ' ke ke shon, be cibbi lè nun ke kwi' nun le: «Ti, se ci ku' le bwi' fyinni kan òpùn màzwùm?» ²⁰Yesù fyònnzi lè bon le: «Ntwi' se byin tà ka zwùm tɛli lè Mvènnswàb. Mùn tà byin shě lè lɛɲkàm le beshɛ ñtè' zwum yin nywi Mvènnswàb bɛ fe' kwæ' wě zɛ' bla', byin wolè kim byin she lè kpa' ne le: “Wa' ke cí, wù kèn ke lànni”, li, kpa' màzwùm weà ku'. Swum ndɔ' bɛ kǎn byin fya' kyibli. [²¹Son, be ta pa' òpùn màzwùm fyinni ke ñkeli nun lè ñshì mla'.]»

Yesù kònnɔ' le' ywi shon sannzi lè kwan nyimni ywi shon

(Mr. 9.30-32; Lk. 9.43-45)

²²Nywo' ne Yesù be mbanmban lè bwesɔ' byon ke Gàlilè, à shè lè bon le: «**Mwen Mwum** yě bwum pyí fya', ²³be wu nun. Ke ñgyin lè nun, à yimni ywi». Ke nywo' ye bwesɔ' byon ywo' li, ñlim dunmi bon byebbi zwum.

Mfe lòn mbe nyenswàb

²⁴Kwan se Yesù bon lè bwesɔ' byon ben ke Kàpèrnàò, mè ci-nyèkà' lòn mbe nyenswàb ndwun swòli ke moan Piêr, be cibbi lè nun le: «Ñlisà' nywù tà ka nun lòn mbe nyenswàb dèbbi?» ²⁵Piêr fyònnzi lè bon le: «À tǎ dɛb.» Kwan se Piêr dúɔn ke nǎm nun òn, Yesù ne seti leli lè nun le: «Ti lè wù Piêr, ke mfe mbe ye be ta fe lè mè mvèn bye ke cě ñgyɔ' wan, lan myi be ta fe, kè òwon ci-myi?» ²⁶Piêr fyònnzi lè nun le lan myi be ta fe. Yesù shè le: «Ke à si li, òwon ci-myi tà ka fe. ²⁷Son, bwi' yili kan bwi' nyennzi bwum ñlim ke zwum. Li, kèn ke swùm, wù òwì ton, ñgìshì ne wu yě seti bǎn, wù shì nun, wù wèli nun ñwum. Wù yě nun lòn cinni ñwum ye ye wòli mfe mbe nywù lè ñyèm. She lòn màzwùm, wù kèn bon lòn mbe fe nun.»

Mwum ne yili nun be mwumɲkàm

(Mr. 9.33-37; Lk. 9.46-48)

18 ¹Ke kwan màzwùm nun, bwesɔ' Yesù swòli ke me kwù Yesù, be cibbi lè nun le: «Yà mwum ne dýi mwumɲkàm ke ywo' Mvènnswàb nun?» ²Yesù loin mwɔ' ndɔ', à dýili bon nun swì', ³à shè lè bon le: «Mùn tà byin shě lè lɛɲkàm le byin shi byin ne' fyòsi wě bwesɔ', byin ba òn ke ywo' Mvènnswàb nun. ⁴Mwumɲkàm ke ywo' màzwùm nun ni mwum ne tǎ nun ne' fyòsi kwæ', à fyònni wě mwesò' ne. ⁵Mwum ne yě mwen ndɔ' yě wě nyě tòn ne ke jin shêm nun, lè mùn ne' ne nun yě.»

Konnèni lè òncí byebbi
(*Mr. 9.42-48; Lk. 17.1-2*)

⁶«Mwum ne yě cì mwesò' m̀bò' ndò' nyě tǎ ònim kě lè m̀n pyì ke byebbi nun, se bì le' lwèn ke cì shon le b̄e kpæm nun li wò' ke ògun, b̄e ðwiò' nun ke ðu' ndwun nun, à jimmi. ⁷A si byebbi òzwòzwò' le mè m̀bweb b̄e ke ògyò' wan nun. Dòlè' mè m̀bweb ye ku' b̄e ke ògyò' wan nun kwan hwæn, son, m̀n nyàmmà mwum ne yě mè m̀bweb màzwùm ðunmi.

⁸«Beshe fyà' ywù, shindò' kwù swù ye ta cì wù pyì ke byebbi nun, gbìbbò' yon, wù ðwiò' yon làbbi. À si lwèn ke cì swù le wù b̄wuli fyà' ywù, shindò' kwù swù, wù cinni òzison she òkàm̀kàm̀ lè she wu cinni mè fyà' bì lè mè kwù bì, b̄e ðwiò' wù ke win ye tǎ ka ðon nun. ⁹Beshe ze' swù se cì wù pyì ke byebbi nun, nywò' son, wù ðwiò' son làbbi. À si lwèn ke cì swù le wù b̄e ze' fò', wù cinni òzison she òkàm̀kàm̀ lè she wù yě me' cinni bì, b̄e ðwiò' wù ke win ye tǎ ka ðon nun.»

Òkǎn le' ye ke nywi pò' ne b̄wue, b̄e konndì nun cinni b̄e
(*Lk. 15.3-7*)

¹⁰«Konnèni, b̄a byin njilì mwò' sò' m̀bò' ndò' ne ke nyinnim b̄wesò' b̄e nun. M̀n tǎ byin shě lè l̄nkàm̀ le mè cikpu' M̀vènnswàb̄ bye zwò, bye ta konni lè bon ta ðyi kwan hwæn ke swi' Ce nyèm nyě ke ðeb. ¹¹[Ntwi' se **Mwen Mwum** kiin lè nun swàti b̄wum b̄e b̄e lè b̄e b̄wua.]

¹²«Ke me m̀bàkà' nyin nun, beshe mwum ndò' cinni mè pò' ndù', nyě m̀bò' kà kèn b̄wu ke nyinnim shan nun, à b̄ǎ kì-mwum t̄ènni blàn t̄ènni si ðonni b̄e cì ji, à kèn nyě m̀bò' ne b̄wu ni kǎbbi? ¹³Kwan se à yě nun cinni, m̀n shè byin le à yě b̄e lè òdàli òzwòzwò' ke nywi pò' màzwùm, a lan kì-mwum t̄ènni blàn t̄ènni she b̄wu kan. ¹⁴Li ne ku', Ce nyin nyě ke ðeb yili kan le mwò' ndò' ke nyinnim b̄wesò' b̄e nun b̄wu.»

Beshe ògyinni nywù pyià ke byebbi nun
(*Lk. 17.3*)

¹⁵«Beshe ògyinni nywù cià byebbi ndò', kènne byin ton byin lè nun byin bì, wù lisà' nun byebbi ne nun cià. Beshe nun ywò' swum se wù tǎ nun shě, wù t̄elà nun b̄e m̄byi nlwèn nun. ¹⁶Beshe nun shì wù ywòti, t̄we' t̄i mwum m̀bò', shindò' b̄wum bì. Li ne lè byin lwinnzi swum se b̄e kò' ke ðewǎ M̀vènnswàb̄ nun, she b̄e le' le: “Nzǎ' le' ye byin ye f̄sà' ke nyinnim shin nun kwan ke òwum yi shitàkwù bì, shindò' lè.” ¹⁷Son, nun shì bon ywòti, kènne, wù shè òkwìn b̄wum nyenswàb̄. Nun shì t̄i ku' òkwìn b̄wum ye nyenswàb̄ yi ywòti, t̄we' nun w̄ òkyìn mwum, shindò' w̄ ci-nyèkǎ' l̄n ḡarimà.

¹⁸«M̀n tǎ byin shě lè l̄nkàm̀ le swum se byin ye byinnò' ke c̄ ògyò' wan, b̄e ye ku' son byinnò'a ke ðeb. Swum se byin ye ku' yili ke c̄ ògyò' zwem, b̄e ye ku' son yili ke ðeb.

¹⁹«Mùn kònnɔi byin shě le beshe bwum bí ndɔ' pyi ɲwum fɔ' ke cě ɲgyɔ' zwem, be cibbi kwo yà swum ke ɲkeli nun, Ce nyèm nyě ke đeb yě bon son fe. ²⁰Ntwi' se cìcì se bwum bí, kwo fe' bwum lê, swɔli ke jin shêm nun, mùn ni ke nyinnim shan nun.»

**Ŋkǎen le' ye ke nywi ci-she nyě yili kan nun
đonnzi ke shon ke nywi lwikwǎen**

²¹Ke nyě yi, Piêr kwemmi ke moan Yesù, à cibbi lè nun le: «Mwumɲkǎem, beshe ɲgyinni nyèm tà mun mè le' mbyibbɔa cìkea, se yili le mùn đonnzi nun nun kǎmmi nyi? Kǎmmi shanmbi yi wòli?» ²²Yesù fyònnzi lè nun le: «Mùn su' kan shè le kǎmmi shanmbi, son, kǎmmi mwum shanmbi cìcì shanmbi. ²³Li ne ci, ywɔ' Mvènnswǎb gwili lè mvèn ndɔ' ne be kwe, à yili nun tan lòn ye nun be mè ci-she byon đwon lè ke. ²⁴Kwan se nun đunmi tan, be kennzi nun ci-ke nyon ndɔ' ne cinne mè mbyù lòn fye be lè nun ywime đeb. ²⁵Mwum màzwùm cinni kan swum se nun yě lòn màzwùm fyòsi nun. Nyeli nyon shè le be bi ken nyí kyí wě son, be kyí tì ku' òmmon, bwen byon, lè ywum ye nun cinni nɛm nun hwæn, lè lòn ke yon wòli. ²⁶Ci-she ni switi ke me kwù nyeli nyon, à đunmi nun swulea le: “Kwu' kwù zwù, bæn òlim, mùn yě wù lòn ywù đebbi hwæn.” ²⁷Nyeli nyon yenme li, à ywɔ' kwènnzi nlim lè nun, à shè le nyí ni ken, nun ni đonnzà nyí ke màzwùm.

²⁸«Kwan se ci-she màzwùm kwan ke cí nyeli nyon, à cinni lwikwǎen ci-she nyon ndɔ' ne cinne ke shon ke nywi lòn ɲkǎem ndú! À swum nun nywi, à shim nun ɲgun plè, à shè lè nun le: “Đeb mun lòn yêm.” ²⁹Lwikwǎen ci-she switi nun me kwù, à đunmi nun swulea lè à tǎ le' le: “Kwu' kwù zwù, bæn òlim, mùn yě wù lòn ywù đebbi.” ³⁰Son, mwum tòn ni byinnò', à fyòn nun kèn twɔ' ke nye njè han à đeb nun lòn yon hwæn. ³¹Kwan se bwùlu mè ci-she yen swum se be lannzi, òlim kpanndi bon zwum òzwɔnzwò', be ken le' màzwùm shě be lè nyeli nyan. ³²Ke nywɔ' ye nyeli nyan ywɔ' li, à loin ci-she màzwùm, à shè lè nun le: “Wù ni mwum mbyebbi. Mùn đonnzi wù ke swù twi' se wù swulea mùn. ³³Wù ku', wù ywɔe ku' kwènnzi nlim lè lwikwǎen nywù wě tà she mùn ywɔe ku' kwènnzi nlim lè wù.” ³⁴Òlim nyeni nyeli nyon òzwɔnzwò', à twò' nun nye njè bǎ be yennzi nun vèné' han a kiin bèn kwan se nun yě lòn màzwùm đebbi.»

³⁵Yesù mlǎ' òzǎ' le' yi, à kà shě le: «Li ne Ce nyèm nyě ke đeb yě ku' byin cí mbanmban beshe byin đonnzi kan mè ɲgyinni byin byebbi nyan lè òlim fɔ'!»

**Ñsannzi ye Yesù sannze le' ɲkwan đǎm
(Mr. 10.1-12; Lk. 16.18)**

19 ¹Kwan se Yesù mlè òlisá' nǎé' le' yon, à wa' ɲgyɔ' Gàlilê, à kèn ke kpinnzò' ɲgyɔ' Jùdê she ke ɲgyin dú' Jùrdén. ²Màn bwum be nun đwon, lè à tǎ mè ɲgwènɲgwèn byan kimnzi.

³Mè Fàrizièn ndò' kiin nun pyi ñwum, be cibbi lè nun le: «Kwo fe' mlib ci yà pa' swum, lwuà nye' tã shè le mwum wòli à fyinni mmyon?» ⁴Yesù fyònnzi lè bon le: «Byin nzannga' kan ke le' Nswæb nun le: “Ke ndunmi ñgyô' wan, Mvènnswæb fðe ñdweb bon lè mlib?” ⁵Ke nyè màzwùm, à shè le: “Son se ci, ñdweb yè ce nyon bon lè mon nyon donnzi, be ken tòn bæti bon lè mmyon, be fyonni kwæ' nywi fò’”. ⁶Li, be ba tí be bwum bí, son, be ti kwæ' nywi fò'. Ke à si li, ba mwum lwùm swum se Mvènnswæb bæta ke cìcì fò' kyìlli.»

⁷Mè Fàrizièn cibbi lè Yesù le: «A be li, yen se ci Mòizè shèe lè ñdweb le à wòli à fe dèwã ñkwan dæm lè mmyon, à kwannzi nun?» ⁸Yesù fyònnzi lè bon le: «Mòizè donnzi byin pon ñkwannzi me yib byin ntwi' se mè nlim nyin ni ñjæli. Son, ñdikà' ke ndunmi a be kãn bon li. ⁹Mùn tà byin shè le beshe mwum ndò' kwannzi mmyon, shiki à cì ñzæmmi, ke nyè yi, à she nyè ðin, lè mwum màzwùm ywiâ ñlà'.»

¹⁰Bwesò' Yesù ywòmè li, be she lè nun le: «Beshe le' tòn ke nye dæm ke nyinnim ndweb bon lè mlib be li, ñdikà' she mwum yè tòn ðin shiki à she mlib.» ¹¹Yesù fyònnzi lè bon le: «Mwum hwæn ne wòli kan kim à yili ñzæ' le' ye mùn le' ye, son, suku' bwum bye Mvènnswæb fe ñkimmò' nywò' màzwùm. ¹²Mè mbyi bí mèan bye ta cì mè dweb she kan mè yib. Ke cì byindo', à si ñdikà' kwan ye shan. Ke cì byindo' ti, be san bon ñwò'. Ke cì byindo' tì ku', be tà ka mè yib she ntwi' nci she se yen ywò' Mvènnswæb. Mwum ne wòli à bæn ñzæ' le' ye ke mwu, à bæn.»

Yesù ñgàenni bwesò'

(Mr. 10.13-16; Lk. 18.15-17)

¹³Bwum be bèn lè bwen cì Yesù bã nun sata' bon mè fyà' nywi, lè nun keli tì ku' Mvènnswæb lè ntwi' yan. Son, bwesò' Yesù ðunmi bon lesi.

¹⁴Yesù shè lè bon le: «Ba byin kænni bwesò', donnzèni bon, be kiin ke cì shêm. Ntwi' se ywò' Mvènnswæb si she bwum bye gwili bon.» ¹⁵À leli li, à sata' bon mè fyà' nywi, à wa' nun kwe.

Ñcibbi ye ci-lòn ndò' cibbe lè Yesù

(Mr. 10.17-31; Lk. 18.18-30)

¹⁶Mwum ndò' kwemmi ke moan Yesù, à cibbi lè nun le: «Mwum ñkæm, yà swum lwen se mùn yè cì mún kà cinni ñzison she d'wùm d'wùm?»

¹⁷Yesù fyònnzi lè nun le: «Yen se wù tà mun ñzæ' le' cibbi ke nywi swum se ðyi lwen nun? Mwum nlwen suku' mbo'. Beshe wù yili wù cinni ñzison she d'wùm d'wùm, lwinnzi mè lwuà Mòizè.» ¹⁸Mwum màzwùm cibbi lè nun le: «Yà bon be?» Yesù fyònnzi lè nun le: «Ba wù wu mwum. Ba wù ywi ñlà'. Ba wù yib nywi'. Ba wù ðyi shitàkwù me mbwè'. ¹⁹Wù mwumzi ce nywù lè mon nywù. Wù yili lwikwæn nywù wè tà she wù yili wù ne'.»

²⁰M̀bìpàn mwum tòn ni ywɔme li, à shè lè nun le: «M̀n lwinnzà mè lwuà bi hwæn. Yen se nzwonme tì m̀n ke nci?» ²¹Yesù shè lè nun be le: «Beshe wù yili wù be ñlwinni, kènne, wù kyil ywum ye wù cinni hwæn, wù she lõn màzwùm, wù fe lè mè ci-nzæmnzæm. Li, wù yè ñtwòkà' cinni ke deb. Ke nyè yi, wù kìn, wù ðwon m̀n nyè.» ²²Ke nywɔ' ye m̀bìpàn ni ywɔ' ñzæ' le' yi, à yimmi, à wa' kèn lè ñgu swi' ntwi' se nun cinne ñjònddi ñzwanzwò'. ²³Yesù yenme li, à shè lè bwesɔ' byon le: «M̀n tà byin shè lè leŋkæm le, à si le' kyibli ñzwanzwò' lè ci-ñjònddi ken ðun ke ywɔ' M̀vènnswæb nun. ²⁴M̀n kònddi byin shè tì le à si ðonmi le ñgàribà ðun zæ' tæ' nun lè she ci-ñjònddi yè ðun ke ywɔ' M̀vènnswæb nun.» ²⁵Ke nywɔ' ye bwesɔ' Yesù ywɔ' ñzæ' le' yi, shimmea ci fon, be ðunmi lèli le: «Son be li, wen ne ye swæ'?» ²⁶Yesù ce fon, à shè le: «Ke me' bwum swum se kyibli se lan, à si ðonmi ke swi' M̀vènnswæb.»

²⁷Ke nyè yi, Pìêr kà shè lè Yesù le: «Ce fe', bwi' nzwonnzà ywum ye bwi' cinni hwæn, bwi' ðwon wù nyè. Làn nye' yè ku' be le?» ²⁸Yesù shè lè bon le: «M̀n tà byin shè lè leŋkæm le kwan se ñgyò' wan nywæb yè bèn, **Mwen Mwum** yè be ñtònmi ke gba' lwun shon zwem, à be tì ku' ke ntwu yon nun. Byin kì-wùm blàn bî be ðwoân m̀n me kwù, byin ye ku' be tònmi ke yi gba' zwem, lè byin ta sa' ke nyinnim me ðwòn wùm blàn bî bye ke ñgyo' Izràël nun. ²⁹Bwum bye wa' mè nye byan, be ðwi mè ñgyinni byan hwæn, be ðonni mè ce byan, mè mon byan, be swi bwen byan lè tì mè ñdem byan ke ntwi' yèm, be ye cinni be kpèm ndu', be cinni tì ñzison she ðwùmðwùm ke deb.

³⁰«Bwum m̀ean ndɔ' ke nyinnim bwum bye zwimbyi' ye be yì lwæb be. M̀banmbɔ' ku', bwum m̀ean ndɔ' ke nyinnim yi lwæb be ye be bwum bye zwimbyi'.»

Mè ci-ɖyim ke ndem

20 ¹«Cèèni swum se ywɔ' M̀vènnswæb gwili. Ci-ndem ndɔ' kwan shikpon hwili lè kpòn bǎ nun twe' mè ci-ɖyim ke ndem nyon. ²Be jini ñwum lõn lè bon le nun ni yè byi ðèbbi lõn ñkæm, à fyi bon cí ɖyim. ³Nywɔ' ntænni wòlime, à kwan tì ke bàbà nun, à cinni byindo' bye ta ɖyika' shiki be ci swum ndɔ'. ⁴À shè lè bon le: “Kènnèni ku' ɖyim ɖyimmi ke ndem nyèm, m̀n yè byin ðèbbi.” ⁵Be ywɔme li, be wa' kèn. Ci-ndem ni kwan tì be lè nywɔ' ñlwinni, à cinni tì byindo' kwe bàbà nun, à shè tì ku' bon li. Nywɔ' ñlè wòli, à kwan tì, à cinni tì bye ðin ndɔ', à shè tì ku' bon swum fɔ'. ⁶A ken bèn nywɔ' nshæn nyè kwæbbi nun, à kwan, à cinni bwum byindo' kwe bàbà nun ɖyikea, à cibbi lè bon le: “Yen se byin ta ku' ɖyika' ke cè nun han nywɔ' byi' me mwù shiki byin ci swum ndɔ'?” ⁷Bwum màzwùm fyonnzi lè nun le: “Ntwi' se mwum ndɔ' twe' kan bwi' ke she nun.” Ci-ndem ni shè lè bon le: “Ke à si li, kènnèni, byin ɖyim ɖyim ke ndem nyèm.”

⁸ «Kwàbbi pyime, ci-ndem ni shè lè ci-nděb lòn le: “Loìn mè ci-dyìm jene, wù děb bon lòn yan. Wù seti dúnmi dẹb ke nywi ɓwum bye mùn tweli be nyè, wù kèn mlǎ' ke nywi ɓwum bye mùn seti twe' shikpon.” ⁹ Mè ci-dyìm bye dúnmi dyìm lè nywo' nshæn, mwum mbɔ' yèe lòn ñkæm. ¹⁰ Bye dúnmi dyìm shikpon dúnmi ɓàkà' le bon bi ye lòn yě yi lan li. Son, be fe mwum hwæn lòn ñkæm ñkæm. ¹¹ Ke nyè ye bon ye lòn màzwùm li, be dúnmi ñgùnni, ¹² lè be ta le' lè ci-ndem le: “Bwum bye dúnmi dyìm kwàbbi nun, be suku' dyìm kwæ' le, wù kà dẹb bon lòn lè ɓwi' be bi nywo' ywi ñdikà' shikpon a kiin bèn kwàbbi nun?” ¹³ Son, ci-ndem ni kà fyònnzi lè nyè mbɔ' ke nyinnim shan nun le: “Ɔwè nyèm, mún ci kan wù le' byebbi ndɔ'. 'Bwi' jine kǎn ñwum lòn lè wù le nywo' mbɔ' be ye wù dẹbbi lòn ñkæm? ¹⁴ Yě lòn ywù, wù kèn. Mùn yě ku' mwum ne mùn tweli be nyè dẹbbi ku' wě wù. ¹⁵ Mùn cinni kan ñkimmɔ' ncì swum se mùn yili lè lòn yêm? Kè wù tà mun zé' linni ntwi' se mùn ni ñlim lwen?” » ¹⁶ Yesù mlǎ' ñkǎn le' hwæn, ǎ kà shè tí le: «Bwum bye dyi yi lwàb be, bon be ye be zwimbyi'. Bwum bye zwimbyi', be ye ku' fyònni yi lwàb be.»

Kàmmi me nlè she Yesù shèe le' ywi shon lè le' nyimni ywi shon
(Mr. 10.32-34; Lk. 18.31-34)

¹⁷ Yesù be lè à kènme Yèrusàlèm. À bèn ke mbyi nun, à twelǎ' ɓwesɔ' wùm ɓlàn ɓi byon mè tòntòn, à dúnmi bon shě le: ¹⁸ «Ywoèni fe', ɓwi' neonmè ke Yèrusàlèm, cici se **Mwen Mwum** yě mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikà' pyí fya', lè mè ci-nlimmi me lwuà nun. Be ye be ñwum fɔ' lè be wu nun. ¹⁹ Ke nyè yi, be dwi nun fya' me kyin ɓwum. Mè kyin ɓwum bi ye nun kɔlea, be ɓɔ' nun lè mè ñgwàè', be ywummɔ' nun ke ñgæ' mè ɓɔɔ' zwèm. Ke ñgyin mè nlè nun, à yě ywi yimni.»

Cí tòn she mon Já' bon lè Jân be Yesù cibbi
(Mr. 10.35-45)

²⁰ Ke nyè yi, mon ɓwen Zèbèdè senndii ke ke Yesù bon lè ɓwen byon. À swummi ke swi' shon ɓǎ nun cibbi nun swum ndɔ'. ²¹ Yesù yenme li, à cibbi lè nun le: «Wù yili le mùn ci wù yen?» À fyònnzi lè nun le: «Kwan se wù yě be wù ti ñvèn, cí lè ɓwen ɓi byèm be wù yen be, be ton nyè mbɔ' ke fya' ji ywù, nyè mbɔ' ke fya' mè' ywù.» ²² Yesù fyònnzi le: «Byin limmi kan swum se byin ta cibbi. Byin woli byin lan ke vènè' se mùn yě yen nun?» Be fyònnzi lè nun le: «Bwi' woli ɓwi' yen.» Yesù kà shě lè bon le: ²³ «À si lɔ' li, byin ye vènè' fɔ' màzwùm yenni be. Son, ti lè cí tòn she fya' ji yêm, lè she fya' mè' yêm, mùn ne tà ka yon yànni. À yi cí tòn ye Ce nyèm fɔsi lè ntwi' ɓwum bye nun yě fe.»

²⁴ Kwan se kì-wùm ɓwesɔ' bye fɔ' ywo' ñcibbi yi li, be dúnmi ñzwòn cí lè mè ñgyinni ɓi ɓi. ²⁵ Li, Yesù lon bon hwæn, à shè lè bon le: «Byin limmi le mè mvèn bye cě ñgyɔ' zwem ta ɓwum ywo, lè ɓwum klwɔkea

bye ðwonŋga' mè mvèn, be ta ðwum lisea le bon bi cinni ñkimmò'. ²⁶ Son, li ne ðan ke nyinnim shin nun. 'Beshe mwum nyin ndò' yili le nun be mwumŋkàm, à be ci-mfyi nyin. ²⁷ Kè ndò' yili le nun be ci-zwi', à be son yin. ²⁸ Li, **Mwen Mwum** nun ne' kiin kǎn ŋgyò' wan bǎ ðwum ci nun she ndò', son, à kiin bǎ nun kpa' ðwum, à yě tì ywi le nun libba' mè mwù màn ðwum.»

Ñkimmzi ye Yesù kimnze mè ci-ðwubè ði

(Mr. 10.46-52; Lk. 18.35-43)

²⁹ Kwan se bon wa' ke Jèrikò, ñkwìn ðwum mèan be Yesù ðwon. ³⁰ Mè ci-ðwubè ði ndò' be moan mbyi tǒn. 'Be ywò' le Yesù ti làn, be ðunmi kun le: «Mwumŋkàm, ñdwi Dàvíd, ywò' zwù kwènnzǐ nlim le ðwi!» ³¹ Bwum bye be kwe ðunmi bon nyenndi le byi bi mǎki. Kwo fe' li, be fòsi lo' ñkwu kimnzi mbyí le be ta kun le: «Mwumŋkàm, ñdwi Dàvíd, ywò' zwù kwènnzǐ nlim le ðwi!» ³² Yesù ywò' li, à ðyi, à loin bon, à cibbi le bon le: «Byin yili le mùn ci byin yen?» ³³ 'Be fyonnzi le nun le: «Mwumŋkàm, cí le me' ye' ðunmi yenni.» ³⁴ Ñlim kwen Yesù le bon, à twuta' bon mè me'. Ke fya' zwem ñnywèn, ðwum ði bi ðunmi yenni, be ðunmi Yesù ðwon.

Ñdun ye Yesù ðuen ke Yèrusàlèm

(Mr. 11.1-11; Lk. 19.28-40; Jân 12.12-19)

21 ¹ Kwan se bon kwemmi le Yèrusàlèm, be ðen ke moan Bèfàjè ke ñgwùmŋgwùm she cinni mè ñji ŋgǎ' òlívè zwem. Yesù fyið' ðwesò' ði byon ndò' mbyí, à shè le bon le: ² «Kènnèni mbyí ke nsòn ye swi' shin yi. 'Byin ye ðènnò' ðin, byin cinni ñvàmndè ndò' fyunndi le mwen nyon ke me kwù. 'Byin sull' nun, byin kiin le bon fe. ³ 'Beshe mwum ndò' cibbi byin le' ndò', byin fyonnzi le nyeli nyin ne shi le byin kiin le bon. Li, be ye bon ðonzi byin kiin le bon.» ⁴ Swum màzwùm lannzi li, bǎ ñzǎ' le' ci-nleli ke ŋwum Mvènnswǎb nun lwinni, ye nun lee le:

⁵ «Shě le lan **Siòn** le:

Ceèni fe', ñvèn nyin tǎ kìn ke cì shin, à ni ñflòa.

À ni ke mvàmndè zwem ñsati.

À ni ke mwen mvàmndè zwem.»

⁶ Bwesò' Yesù wa' kèn, be ci wě tà she nun shèe bon. ⁷ 'Be teli ñvàmndè si le mwen nyon, be ðen cí Yesù, be sata' mè plè ðyan ke nyè mvàmndè, à tòn zwem. ⁸ Màn ðwum ke ñkwìn ðwum nun be mè plè ðyan yèkea ke mbyi nun, byindò' be man sea linni le be ta læmzi ke mbyi nun. ⁹ Bwum bye be nun kènni ke swiswi' le bye be nun kǐn be nyè be kun le: «Ñtwu be le ñdwi Dàvíd, Mvènnswǎb ŋgǎnni mwum ne tǎ kìn ke jin shon nun. Ñtwu be le Mvènnswǎb ke nlim ðeb.»

¹⁰ Kwan se Yesù ðun ke Yèrusàlèm, lan myi ðunmi gwen nywi ðin, le be ta cibbi le: «Yà pa' mwum se ðyè li?» ¹¹ Bwum fyonnzi le bon le: «Yesù,

ci-nleli ke ɲwum Mvènnswàèb nun ne wai ke Nàzàrê! ke kpinnzɔ' ɲgyo' Gàlilè nun ne.»

Mfyinni ye Yesù fyinne mè ci-ɲkyi ywum ke nyenswàèb ndwun
(Mr. 11.15-19; Lk. 19.45-48; Jân 2.13-22)

¹²Yesù dun ke nyenswàèb ndwun, à cinni bwum bye be ywum kyí kwe, lè bwum bye be kɪn hwìn nùn. À ðunmi bon fyinni, à twɔɔ' mè tâblè me ci-ɲkwebsi lòn, lè yì gba' me ci-ɲkyi me pyi! ¹³Ke nyě yi, à shè lè bon le: «Be kɔ' ke ðewǎ Mvènnswàèb nun le: “Be ye nye nyèm lon le nye nyě bwum ye mun kɪn keli kwe.” Ti lè byin, byin fyɔsǎ byin nun jene lè cìcì se mè ci-nywi' ta kɛn swɔli kwe.»

¹⁴Mè ci-bwubè lè mè ðyemdyem ndɔ' kiin ke cì Yesù kwe nyenswàèb ndwun, à kimnzi bon. ¹⁵Son, mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè' lè mè ci-nlìmmi me lwuà ðunmi ñzwòn ywo kwan se bon yen ywum ɲgwulea ye nun be cì, be ywɔ' tì ku' kun se bwesɔ' be kun ke nyenswàèb ndwun le: «Ñtwu be lè ñdwi Dàvíd.» ¹⁶Be kà shě lè Yesù le: «Wù tà ku' swum se bwɔ' ta kun si ywo?» Yesù fyònnzi lè bon le: «Mùn tà ywɔ'. Son, byin nzannga' kife' kpinnzɔ' ɲgɔ' se be kɔ' ke ðewǎ Mvènnswàèb nun le: “Wù ciâ kwo fe' bwesɔ' lè bwennzea ta wu ñtwu fe.” » ¹⁷Yesù mlǔ' leli li, à wa' Yèrusàlèm, à kèn nòn ke Bètànî.

Ŋke ye Yesù kee ñji ɲgæ' ne be kǎn lè yì gwùm zwem
(Mr. 11.12-14, 20-24)

¹⁸Shikpon wanni, Yesù fyònni be ke Yèrusàlèm. À bèn ke mbyi nun, ñjè ðunmi nun kwènni. ¹⁹À yen ñji ɲgæ' ndɔ' ne be be gwùm nyon ji ke moan mbyi ñdyi, à kènnɔ' kwe, son, à yen ɲgæ' màzwùm tà ku' nun su' bwæ' ðin. À ke ñji ɲgæ' màzwùm, à shè le: «Kwo fe' ɲgyìn mbo', wù bà tí gwùm sean.» Ke fya' zwem ñnywɛn, ɲgæ' fyònni ɲwummi. ²⁰Ke nyen ye bwesɔ' byon yen li, shimmea ci bon. Be cibbi lè Yesù le: «Yen se ci ñji ɲgæ' ne wum fya' zwem ñnywèn li?» ²¹Yesù fyònnzi lè bon le: «Mùn tà byin shě lè leɲkàm le, beshe byin ta zwùm tɛli lè Mvènnswàèb, shiki byin kwum ɲgyi, byin woli kim byin ci swum se mùn cì lè ñji ɲgæ' ne. Son, son se su' kan, byin woli ti ku' kim byin she lè kpa' ne le: Wa' ke cě, wù kèn wù ne' ðwìd' ke swùm nun, se ye ku' cì li. ²²Beshe byin ta zwùm tɛli lè mùn, ywum ye byin ye cibbi ke ɲkeli nun hwæn, byin ye yon cinni.»

Bwum ta Yesù ñdũ' ɲkimmɔ' yon cibbi
(Mr. 11.27-33; Lk. 20.1-8)

²³Kwan se Yesù ðun ke nyenswàèb ndwun, à ðunmi bwum ywum lisea. Mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè' lè bwumɲkàm me Yuda kwemmɔ' ke moan ke Yesù, be cibbi lè nun le: «Ŋkimmɔ' ye wù tà ku' ywum ton yi cì nun hwæn li wai fen? Wen ne fe wu ɲkimmɔ' yi?» ²⁴Yesù fyònnzi lè bon le:

«Mùn yě tì ku' byin ñcibbi fɔ' ndɔ' cibbi. Beshe byin fyonnzi m̀n, li, m̀n yě ku' byin shě cě ñkimmɔ' yêm wai nun. ²⁵Ñcibbi yêm yi le: Yà mwum ne fyie Jân le nyĩ ni kiin f̀wum jimnzi? M̀vènnswæb ne fyie nun, kè f̀wum?» Be donnzi Yesù fyònnzi, be dunmi leli be nyinnim shan nun le: «Bwi' be fyonnzi le M̀vènnswæb ne fyie nun, lè à yě f̀wi' cibbi le yen se cie f̀wi' be shĩ lè' Jân ni tweli lè leŋkàm nun? ²⁶Bwi' be she fe' le f̀wum be fyie nun, f̀wum ye nyeni lè f̀wi', ntwi' se mwum hwæn tã f̀kà' le Jân be ci-nleli ke ñwum M̀vènnswæb nun.» ²⁷Be sunndi hwæn li, be kà fyònnzi lè Yesù le: «Bwi' limmi kan f̀wi'.» Yesù ywɔ' li, à shè ku' bon le: «Beshe byin limmi kan byin nun, m̀n b̀a ku' byin cě ñkimmɔ' yêm wai nun shě.»

Ñkæn le' ke nywi f̀wen bĩ

²⁸Yesù kònnɔ' tì bon cibbi le: «Byin, byin ye b̀akà' ke ñkæn le' ye m̀n yě d̀wì ye nun le? Mwum ndɔ' be kwe, à cinne f̀wen bĩ. À shè lè nyě zwimbyi' le: “Mwen nyèm, kènne, wù d̀yim m̀n d̀yim d̀yè ke ndem.” ²⁹⁻³⁰Mwen màzwùm byinnɔ', à shè le: “Mùn b̀a mun kènni.” Son, kwan læb kan, à kwebsi ñwum, à kèn ndem. Mwum tòn ni kèn tì mwen nyě m̀bɔ' swum f̀ɔ' màzwùm shě. Nun ni yili, son, à kèn kan. ³¹Ke nyinnim f̀wen bĩ bĩ nun, yà nun ne cie swum se ce nyon yili?» Be fyonnzi lè nun le: «Mwen nyě zwimbyi' ne.» Yesù ywɔ' fyònnzi nyan li, à kà shě lè bon le: «Mùn tà byin shě lè leŋkàm le mè ci-nyèkà' lòn g̀arimà lè mè ci-nzæmmi be ye seti bèn ke ywɔ' M̀vènnswæb nun lè byin. ³²Kwan se Jân B̀atìsi bènne, à be byin mbyi nyě zu' lisea, son, byin yili kan byin ywɔ' shon. Ti lè mè ci-nyèkà' lòn g̀arimà lè mè ci-nzæmmi, be yile le' shon. Kwo fe' she byin yenni lè ze' si, byin kwebsi kan pa' tòn shin, lè byin yili swum se nun be lè à yě byin shě.»

Ñkæn le' ye ke nywi f̀wum byibbɔa bye me ci-mb̀on ndem

(Mr. 12.1-12; Lk. 20.9-19)

³³«Ywɔcèni tì fe' ñkæn le' yindo'. Ci-ndem ndɔ' be kwe, à biè ñgæ' ne be ta b̀æ' pèan cĩ lè gwùm yon. À pyibbe ñka', à kanndi ndem hwæn, à shim swu' se be ye gwùm ñgæ' màzwùm swɔsea nlim, à gwe pà' ndɔ' nyě mè ci-mb̀on ndem ye tòn nji. À she ndem ñgæ' ni, à fe fya' me ci-mb̀on, be f̀sà' lè bon, à wa' kèn læbbi ndɔ'. ³⁴Kwan mkpæ' gwùm ñgæ' wolime, ci-ndem màzwùm fyiɔ' mè cikpu' ke cĩ me ci-mb̀on bi lè fyi bi fi ku' nun swum ndɔ'. ³⁵Son, kwan se bon ben kwe, mè ci-mb̀on ndem bi b̀æn mè cikpu' bi, be b̀ɔ' nyě m̀bɔ', nyě mè m̀bi, be wu nun, ti lè nyě mè nlè, be ywummɔ' nun lè mè ñgwɔ'. ³⁶Ci-ndem ywɔme li, à fyi tì mè cikpu' m̀ean, be lan bye mbyĩ. Son, mè ci-mb̀on ndem bi zæbsi tì ku' bon wě tà she be zæbsi bye mbyĩ. ³⁷Ke mml̀kà', à fyi bon mwen nyon, ntwi' se nun be f̀kà' le: “Be ye mwen nyèm yi.” ³⁸Kwan se mwen ni d̀ini ke mwu ndem,

mè ci-mbòn ndem yennò' nun, be ðunmi leli ke nyinnim shan nun le: “Cèèni fe', mwum ne kà bekà' ñji-nye bènme. Kìènni, ðwi' wuèni nun bǎ ndem fyonnì be ñye!” ³⁹Be bæen nun, be twòtò' nun pisean, be ken nun wu kwe.»

⁴⁰Yesù le' hwæn, à kà cibbi be le: «Kwan se ci-ndem ni yě ku' bèn, à yě cì le lè mè ci-mbòn ndem bi?» ⁴¹Be fyonnzi lè nun le: «À yě ðwum byibbɔa bi wu hwæn, à pǎ' ndem, à fe ðwum bye ðin fya', bye ye ku' nun mbe nyon fe.» ⁴²Yesù shè lè bon le: «Byin nzannga' kife' swum se be kœ ke ðewǎ Mvènnswǎb nun? Cìcì se be kò' le:

“Ŋgǎ' ne mè ci-ŋgwe nye nzwonnze mbeti ne ti tì ñshimbyi' nye.

She Mvènnswǎb se li, à si ðwi' swum ŋgwulea.” »

⁴³Yesù kònnò' shè le: «Mùn tà byin shě le be ye cǐ tòn shin she ke ywǎ' Mvènnswǎb nun pǎli, be fe lè ðwùlu ndǎ' bye ta mè le' nlwukea ne yen ywǎ' Mvènnswǎb cǐ. ⁴⁴[Mwum ne mbà' yě swi ñshimbyi' màzwùm zwem, à yě pyì, à ðlòkà'. Mwum ne ñshimbyi' màzwùm ye ku' pyì nywi, à yě be ñlemmi.]»

⁴⁵Mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikǎ' lè mè Fàrizièn ywǎme mè ŋkǎen le' ni, be limmì le à tǎ nun ðwì ke nywi yan. ⁴⁶Be ðunmi mbyi mbæn nyon kǎbbi. Son, ŋkwìn ðwum kwen bon yi, ntwi' se be be Yesù tweli lè ci-nleli ke ŋwum Mvènnswǎb nun.

Ŋkǎen le' ye ke nywi ŋgwìn ndwun ne mwum ndǎ' kǎe

(Lk. 14.15-24)

22 ¹Yesù ðunmi tì le' be ke me ŋkǎen le' nun lè ðwum bye be ŋgyǎ', à shè lè bon le: ²«Cèèni fe' swum se ywǎ' Mvènnswǎb gwili. Mvèn ndǎ' kǎe ŋgwìn nywǎ' ne mwen nyon shee ðæm. ³À fyi' mè cikpu' byon bǎ byi bi ken ðwum bye nun ni shèkai ntwi' ŋgwìn màzwùm lon. Son, be yili kan kìn. ⁴À fyi' tì mè cikpu' ndǎ', à shè lè bon le: “Shèèni lè ðwum be mùn shèkai le be wuâ mè nǎ' klwòkea lè nwò' ye ðin ndǎ' tì, be ðæmmâ yon, ji ti ŋgyǎ'. Kìènni, ðwi' cièni ñdàli ðæm mban.” ⁵Cìcì se mè cikpu' ðenme nun hwæn, ðwum be nun shèkai bi ðwì kan zwi' lè le' màzwùm. Be ken bon mè she nyan cǐ, nyě be mbò', à kèn nun ndem nyon, nyě be mbò', à kèn nun sèm nyon kyì, ⁶bye fǎ' ndǎ' bæen mè cikpu' bi, be zæbsi bon, be wuka' bon. ⁷Mvèn ni ywǎme li, ñlim nyeni nun zwum, à fyi' mè suzæn byon le byi bi ken mè ci-ŋǎ' nlim màzwùm wu, byi bi twen tì ku' ñsòn byi. ⁸Ke be nyě yi, à kà shě lè mè cikpu' byon le: “Jene ji ti ŋgyǎ', son, ðwum be mùn shèkai bi, be ba tí ji. ⁹Yèèni mè mbyi, byin loìn ðwum be byin ye cinni hwæn lè bon kiìn ñdàli ðæm cǐ lè ðwi'.” ¹⁰Mè cikpu' byon ywǎme li, be wa' kèn, be ðen ke me mbyi be bon be yèlǎ' nun, be swǎsi ðwum be bon cinni hwæn, ðwum lwukea lè bye byibbɔa nun. Li, nye lwìn lè ðwum.

¹¹«Kwan se mvèn ni ðun næm nun bǎ nun ce ðwum bye be loìn, à yen mwum ndǎ' kwe nyě be kǎn lè plè ŋgwìn ke nywi. ¹²À shè lè nun le: “Ŋwè

nyèm, wù yìli cì le wù kà dun ke cě shìkì plè ñgwìn ße wù ke nywi?" Mwum màzwùm yè kan nun ñwum. ¹³Mvèn kà shě lè mè cikpu' byon le: "Kpæmmèni nun mè kwù lè mè fyà' nun, byin ðwið' nun wan ñjimmì nun, cìci se nun yě kwe lè à tã myin sãa." » ¹⁴Yesù kònddi le' le: «Be loin mèan, son, kwæ' ne ße ye yàen.»

Lõn gàrimà ye ße ta ðèb lè ìvèn ndwun ne ke ñgyo' Rõm

(Mr. 12.13-17; Lk. 20.20-26)

¹⁵Mè Fàrizièn lon m̀bwòki ndo' ßã ße pyi Yesù ñwum ke ncibbi ndo' nun. ¹⁶Ke nyě yi, ße fyið' ßwesò' byon ndo' lè ßwum ße ße mè ñwè Èròdè ke cì Yesù ßã ße cibbi nun le: «Ñlisà', ßwi' limmi le wù tã le' leñkàm shě. Wù tã ti kònddi ßwum mbyi leñkàm lisea wě tã she Mvènnswæb tã cibbi. Yi tã ka wu kwènni lè ywum ye ßwum ta fòkà', ntwi' wù tã ka ñkyiìli kě ke nyinnim ßwum. ¹⁷Shè fe' ßwi' swum se wù tã fòkà' nywi swum se ßwi' ye wù shě sè. Lwua nyè' yili le ßwi' ðèb gàrimà lè ìvèn ndwun ne ke ñgyo' Rõm, kè ßa ßwi' ðèb?»

¹⁸Be lè Yesù limmà mè fòkà' m̀byibbõa nyan, à shè lè bon le: ¹⁹«Mè ci-ßi, byin ta mun pyi ñwum lè ntwi' yen? Liseàni fe' mun lòn ye byin ta gàrimà ðèbbi nun.» Be pæ' lòn, ße lisà' nun. ²⁰Li, Yesù cibbi lè bon le: «Fli me' wen se she? Lè ñgo' nun hwæn, ye wen ye?» ²¹Be fyonnzi lè nun le: «Ye ìvèn ndwun yi ye.» Yesù ywõme li, à shè lè bon le: «Dèbbèni le ywum mvèn ndwun lè ìvèn ndwun, byin ðèb ku' ye Mvènnswæb lè Mvènnswæb.» ²²Kwan se bon ywo' fyõnnzi le' ni, shimmea ci bon. Be donnzi nun, ße wa' kèn.

Ñcibbi ye ße cibbe Yesù ke nywi nyimni ywi

(Mr. 12.18-27; Lk. 20.27-40)

²³Nywo' màzwùm, mè Sàdusièn ndo' kiin ke cì Yesù. Bwum màzwùm, ße ta le' le ßwum tã ka ywi yimni. ²⁴Be kà shě lè Yesù le: «Ñlisà', Mòizè shèe le, ßeshe mwum ndo' ywi shìkì à ye ßwen, ñgyinni nyon yě ñkweb tweli, ße ye ßwen ye bon lè nun ke ßãn bàka nyon nun. ²⁵Ke nyinnim she' nun, mè ñgyinni ndo' ße kwe bon shanmbi. Nyě mwumñkàm she m̀lib, à ywi lè à ye kife' mwen. À donnzi ñkweb ße lè ñgyinni nyon. ²⁶Swum fo' ci tì ku' nywi nyě mè m̀bi li, ke nywi mè nlě, han a ken bèn me shanmbi nun. ²⁷Kwan se bon ywie hwæn li, m̀lib ni ywi tì ku'. ²⁸Nywo' ne ñgyin nyimni ywi yě wòli, ke nyinnim kì-shanmbi si nun, yà mwum ne ye ße lè m̀lib ni? Ke bon hwæn, ße sheà nun lè ðæm?»

²⁹Yesù fyõnnzi lè bon le: «Byin ta le' ßwu li ntwi' se byin limmi kan ywum ye ße kò' ke ðewã Mvènnswæb nun, lè ñkimmò' yon nun hwæn. ³⁰Limmèni le ke nyě nyimni ywi, ðæm ßa ße. Son, mwum hwæn yě ße wě mè cikpu' Mvènnswæb ßye ke ðèb. ³¹A ti shě a kiin bèn mbyi nyimni ywi nun, byin nzannga' kan swum se Mvènnswæb shèkà' byin? À lele le:

32 “Mùn ni Mvènnswàb nyɛ Abràhêm tã ðwon bon lè Izà', lè tì Yàkòb.” Li ne ci mùn shè byin le: Mvènnswàb ni Mvènnswàb nyɛ ðwum bye ñzison, à ðã nyɛ ðwum ywi.» 33 Nywɔ' ye ñkwìn ðwum ywɔ' ñlìsà' ywum yon yi, shimmea ci bon ñzwɔnzwɔ'.

Lwua nyɛ lãn ðwùlu mè lwua hwæn
(Mr. 12.28-34)

34 Kwan se ðwùlu mè Fàriziɛn ywɔ' le Yesù lèan mè Sàdusiɛn ke le' nun, be swɔli kwe. 35 Nyɛ mbɔ' ndɔ' be kwe ke nyinnim shan, ci-nlìmmi mè lwua ne be, à cibbi lè Yesù ðã nun pyi nun ñwum le: 36 «Ñlìsà', lwua nyɛ lãn ðwùlu mè lwua hwæn ni yà nun?» 37 Yesù fyònnzi lè nun le: « “Se yili le wù yili Nyeli nywù Mvènnswàb lè ñlim fɔ', lè ñzison swù nun hwæn, kòndi lè mè mbàkà' nywù nun hwæn.” 38 Lwua màzwùm ne ðyi zwimbyi', à lãn ðwùlu hwæn. 39 Nyɛ mè mbi ne ðwonnga' nun ni le: “Yili lwikwæn nywù wɛ tã she wù yili wù ne”. 40 Mè lwua Mòizè lè ñzǎ' le' me ci-nleli ke ñwum Mvènnswàb nun ta kyibli ke nywi me lwua bí be.»

Le' she ke nywi Kristò bon lè Dàvid
(Mr. 12.35-37; Lk. 20.41-44)

41 Be lè mè Fàriziɛn ke swɔli, Yesù cibbi lè bon le: 42 «Byin ta fɔkà' ke nywi Kristò le à kwan ke nyinnim mvu ðwum wen nun?» Be fyonnzi lè nun le: «À ni ke mvu ðwum Dàvid nun.» 43 Yesù kà shè lè bon le: «Ke à si li, yen se ci Mpùn Nsanmi ðun Dàvid nywi, à lon nun le Nyeli nyon? Ntwi' se nun lele le:

44 “Mvènnswàb lele lè Nyeli nyèm le: Tòn fya' ji yèm, mùn yɛ wù mè ci-byinnzi byù ké me kwù byù nji.”

45 Beshe Dàvid nun ne' lon nun le Nyeli, se ye tì ku' cì be le Kristò yɛ tì ku' kwan ke mvu ðwum byon nun?» 46 Ke nywɔ' ye be ywɔ' fyònnzi Yesù li, kwo mwum ndɔ' yè ka ñwum. Ñdikà' nywɔ' màzwùm, be fɔ' kan tì ñcibbi swum ndɔ' be lè nun.

Yesù tã ðwum konnzi lè ñlìsà' ywum me Fàriziɛn
(Mr. 12.38-40; Lk. 11.37-54; 20.45-47)

23 1 Ke nyɛ yi, Yesù ðunmi leli lè ñkwìn ðwum, kòndi lè ðwesɔ' byon le: 2 «Mè ci-nlìmmi me lwua bon lè mè Fàriziɛn, she shan si ñsannzi lwua Mòizè. 3 Ywɔtèni bon, byin ci swum se bon ye byin shè. Son, ða byin ðwon mè kwù kèn byan, ntwi' se be tã ka cì wɛ tã she be ta sannzi. 4 Be ta mè nshe ñkyiblea kpæmmi, be ci ðwum she nun shikì bon ne' yinnði lè fyà'. 5 Be ta mè she nyan cì lè ðwum hwæn swi bon me' nywi. Bwen me mpò' ye bon ta mè lwua kpimmea nun ke nywi yan bí klwøkea. Mè fyà' plé byan be tì mgbònngea. 6 Be yili yì cì tòn ye ke me' zwem ke yi dinà' nun, lè ke me nyenswàb. 7 Be yili tì ñweb ye be ta bon wubbɔa ke yi bàbà nun lè ñlon ye ðwum ta tì bon lon le mè ñlìsà'.

⁸«Ti lè byin, ba byin ci mwum ndo' lon byin le ñlisà'. Byin bi mè ñgyinni hwæn, byin suku' ñlisà' cinni mbo'. ⁹Ba byin lon mwum ndo' fe ñgyo' zwem le: “Ce nyèm”, ntwi' se byin suku' Ce cinni mbo', nyé ðyi ke ðeb. ¹⁰Ba byin ci be lon byin le: “Ci-zwi’”, ntwi' se byin suku' ci-zwi' cinni mbo', nun ne **Kristò**. ¹¹Mwum ne ðyi mwumñkæm ke nyinnim shin nun, se yili le à be ci-mfyi nyin. ¹²Mwum ne tã nun ne' wasi zwô hwæn, be ye nun fyðsi be ñgyo'; nyé tã ku' nun ne' fyðsi be ñgyo', be ye nun wasi zwô.

¹³«Mùn nyæmmâ byin mè ci-nlìmmi me lwuà lè mè **Fàriziën**, byin be mè ci-bí. Byin ta mbyi ywo' Mvènnswæb ðwɔa lè ðwum, byin kænni ðwum bye yili ñdun, lè byin ne' hwæn, byin ba ku' dun.

[¹⁴«Mùn nyæmmâ byin mè ci-nlìmmi me lwuà lè mè **Fàriziën**, byin be mè ci-bí. Byin ta ywum me kweb me yib ji, byin dwusi bon me' lè mè ñkeli libbea. Li ne ye cì, vènè' shin se byin ye yen ye she ðwulu lèan hwæn.]

¹⁵«Mùn nyæmmâ byin mè ci-nlìmmi me lwuà lè mè **Fàriziën**, byin be mè ci-bí. Byin ta yòn cici hwæn ke ñgyo' zwem bã byin cinni mwum mbo' ne yé be ke nswoli yin nun. Kwan se byin cinnâ nun, byin ci à fyðnni cinci ðyebbi, à làn byin.

¹⁶«Mùn nyæmmâ byin mè ci-ðwubè be ta ðwùlu kènnzi. Byin ta shè le: “A mwum ndo' lò' ñdò' lè jin nyenswæb ndwun, lè ñdò' màzwùm ni ðin. Son, beshe mwum ndo' lò' ñdò' lè jin **gól** nyé ke nyenswæb ndwun, lè leñkæm se.” ¹⁷Mè ci-ðwubè, byin bi yì ðyimi. Yen se ðyi swum twun, **gól**, kè nyenswæb ndwun ne fyðsi **gól** màzwùm ñsanmi? Nyenswæb ndwun ne kån?

¹⁸«Byin ta tí kònni shè le: “Beshe mwum ndo' lò' ñdò' lè jin cí mfe sàtikæ', lè ñdò' màzwùm ni ðin. Son, beshe nun lò' ñdò' lè swum se be sati kwe cí màzwùm nun, lè leñkæm se.” ¹⁹Mè ci-ðwubè, yen se ðyi swum twun, swum se be fe lè Mvènnswæb, kè cici mfe sàtikæ' nyenswæb? Cici mfe sàtikæ' se ðyi kan twun? Ntwi' se son se fyosi swum se be fe si sanmi. ²⁰Mùn shè byin le mwum ne tã ñdò' ló lè cici mfe sàtikæ' tã ló lè cici mfe sàtikæ' lè ywum ye be sati kwe zwem hwæn. ²¹Mwum ne tã ñdò' ló lè jin nyenswæb tã ló lè nyenswæb kònni lè Mvènnswæb ne tã tòn kwe nlim. ²²Mwum ne tã tí ku' ñdò' ló lè jin ðeb tã ñdò' ló lè cí tòn Mvènnswæb, kònni lè Mvènnswæb ne tã tòn kwe.

²³«Mùn nyæmmâ byin mè ci-nlìmmi me lwuà lè mè **Fàriziën**, byin be mè ci-bí. Byin ta Mvènnswæb mbe mvub nwò' fe, kwo fe' mbe mvub kæ' ye ta mè nwùm fe ywum ji nun, son, byin ta ywum ñkæmñkæm ye lwuà Mòizè tã lisà' donnzi. Lwuà tã lisà' le byin lin mè le' ke mbyi nun, byin ywo' kwènnzi nlim lè ðwum, byin ke tì mè nlim nyin ke nywi Mvènnswæb. Se yile le byin lwinnzi ywum màzwùm hwæn, shiki byin limnzi mbe. ²⁴Mè ci-ðwubè be ta ðwùlu kènnzi, byin ta ñkan yeli bã ywunywun læki byin lèan ñkwu, kànmbè', byin ta ñgàribà myí, byin lìmmi kan.

²⁵ «Mùn nyàmmâ byin mè ci-nlìmmi me lwuà lè mè Fàrizièñ, byin be mè ci-bí. Byin ta mè pla' byin lè mè peàn byin pòsi ke be làn nyè. Son, byin lwinnzi bon lè ywum ñkwèb, kònnndi lè ye byin ta tæm. ²⁶Fàrizièñ, ci-bwubè, seti fe' ñlim pla' nywù pòsi, li, wan ye ku' be pwebbi.

²⁷ «Mùn nyàmmâ byin mè ci-nlìmmi me lwuà lè mè Fàrizièñ, byin be mè ci-bí. Byin bi wè mè mbyù' bye be ta fyèli ke wan. Be be lwukea ke nce, ti ke nlim, ywum nwùmmɔa ye suku' lè yì wèb. ²⁸Byin ku', ke me' bwum, byin be bwum lwukea. Son, ke me nlim nyin nun, byin be bwum byibɔa, byin be ti mè ci-bí.

²⁹ «Mùn nyàmmâ byin mè ci-nlìmmi me lwuà lè mè Fàrizièñ, byin be mè ci-bí. Byin ta mè mbyù' me ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun fyèli lwukea. Byin fòsi ti mè mbyù' bwum bye be lwinnɔa ke pa' tòn shan nun. ³⁰Byin ðunmi le' le: “Beshe ðwi' bê ke kwan me mbibea bye' nun, ðwi' bê kãñ ke nyinnim shan nun kwan se fon wue mè ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun.” ³¹Li, byin limmi lè byin ne' le byin bi ke mvu bwum bye wue mè ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun. ³²Ke byin ðunmâ, kènnèni mbyì, byin mlòsi she se mè mbibea byin ðunme.

³³ «Mvu bwum me nywun, byin ye fyi fen be làkì byin ðwìd' ke swu' win nun? ³⁴Li ne mún shè byin le mún yé byin mè ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun fyi fon lè mè ci-nlìmmi me lwuà, lè ti mè ci-nlìmmi byindo'. Byin ye byindo' wu, byin ywummɔ' byindo' ke ñgæ' mè bɔtɔ' zwem, byin ywilo' byindo' lè mè ñgwæ' ke me nyenswæb byin. Byin ðwon byindo' ke me myi bǎ byin yennzi bon vènè'. ³⁵Li, ñdwèn bwum bye be wu shikì be limmi le' ndɔ' ye byin fyònni be nywi, ñdiká' kwan se be wue Abè ne be ñlwinni, a kiin bèn kwan se be wue Zàkàrì, mwen Bàràshì, nun ne byin wue ke nyinnim cí mfe sàtikà' lè cici sanmi ke nyenswæb ndwun nun. ³⁶Mùn tà byin shé lè leñkàm le ñdwèn màzwùm ye fyònni be ke nywi mvu bwum ye ðyé.»

Ñzǎ' le' ye Yesù lele ke nywi lan Yèrusalèm

(Lk. 13.34-35)

³⁷ «Lan Yèrusalèm, byin be ta mè ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun wu, byin ywummɔ' ti ku' bwum bye Mvènnswæb tà byin fyii lè mè ñgwò'. Yà mbyi ne mún fyi kan lè mún swɔsi byin cici fɔ' ke ke shém wé tà she ñgyi nyi tá bwen byon wummi nywi, byin shi mún sàli nun? ³⁸Li ne mún shè le myi yin ye nzwon me' wan. ³⁹Mùn tà byin shé lè leñkàm le ñdunmi ye jene, kwù shém ba tí sèmmi be fe han a kiin bèn kwan se byin ye le' lè ñwum yin le: “Mvènnswæb ñgænni mwum ne tá kìn ke jin shon nun.” »

Yesù tà ywum ye ye lànnzi ke kwan mmlòkà' ñgyó' wan sannzi

(Mr. 13.1-23; Lk. 21.5-24; 17.22-24)

24 ¹ Yesù kwan ke nyenswæb ndwun, à wa' kèn. Bwesò' byon kennò' nun ke, be ðunmi nun lisea wé m̀bòkì ne be gwe nyenswæb.

²Yesù ywɔme li, à shè lè bon le: «Byin yennâ kǎn ywum ton yi hwæn? Mùn shè byin lè lenkǎem le ñgyìn ndɔ' kà wòlákà' nyé ñgwɔ' m̀bɔ' bǎ lwũm lwæb fe m̀kpàti ke lwi ñgwɔ' zwem, shìkì be twɔtɔ' nun ñgyɔ'.»

³Yesù kèn tòn ke ñgwùmñgwùm se cinni mè nji ðlívè zwem. 'Bweso' byon sennði ke ke shon, be cibbi lè nun ke kwi' nun le: «Shè bwi', yǎ kwan se ywum màzwùm ye lànnzi? Yà swum se ye bwi' seti ñlimmì cí le m̀bèn ywú lè m̀mlòkà' ñgyɔ' wan ye ti?» ⁴Yesù fyònnzi lè bon le: «Cìèni kon, ba mwum ndɔ' pòka' byin. ⁵Ntwi' se bwum mèan òin ye kwan ke jin shèm nun, nyé be m̀bɔ', à yé le' le nun ni **Kristò**, mwum ne M̀vènnswæb fyie. Li, be ye màn bwum pòkea. ⁶Byin ye mè ñwànñwǎn wì ye kwukwæ' lè ye læbbi ywo. 'Byin ywɔ' li, ba yi òun byin zwum. A yili le se ci ku' li, son, a ba be m̀mlòkà' ñgyɔ' wan. ⁷Bwum bye ñgwù ñgyɔ' ndɔ' ye kèn wì òwì lè ñgwù ñgyɔ' nyé òin. Ywɔ' ndɔ' ye wa', se ken lwikwæn ywɔ' ndɔ' wì kèa. Njè yé pyità' ke yi cìcì ndɔ', ke fya' ndɔ', ñgyɔ' kònnði funnzi kimmi lwen. ⁸Yon yi hwæn ye be wé òòunmi ñkwèn ye.

⁹«Ke kwan màzwùm nun, bwum ye byin kyí ke fya' me ci-ncí byebbi bǎ be yennzi byin vènè', be wu tì ku' byin. Bwum me ñgyɔ' hwæn ye byin byinnzi ntwi' yém.

¹⁰«Ke kwan màzwùm nun, màn bwum yé kwù pǎli lè mbyi M̀vènnswæb. 'Be ye bwùlu fe ke fya' me ci-byinnzi byan, be byinnzi tì ku' bon ne'. ¹¹Mè ci-ntwum me m̀bwè' ye kwan mèan, be pòka' màn bwum. ¹²Byebbi yé læm cìcì hwæn han bwum kwènnzi kan tì ñlim lè bwùlu. ¹³Son, mwum ne yé ñlim bǎenni ke mbyi M̀vènnswæb nun a ken bèn ke m̀mlòkǎ', à yé swæ'. ¹⁴Ntwum lwen ye yen ywɔ' M̀vènnswæb yi, be ye yon shé ñgyɔ' wan hwæn. A ye be shìtǎkwù ke swi' bwum hwæn. Ke nyé yi, ñgyɔ' wan yé mlò'.

¹⁵«Mwum ne tǎ ñzǎ' le' ye nzanñgea, à nonnzi mè ywi', à ywɔ' yon lwen. 'Byin kà yenkà' swum she ci bwum yi ñzwɔnzwò', be satâ son ke cí tòn she sanmi ke nyenswæb ndwun nun. 'Be lè Dǎnyèl ci-nleli ke ñwum M̀vènnswæb nun lele ke nywi swum màzwùm. ¹⁶Byin yen son, se yili le bwum bye ywime be ke ñgyɔ' Jùdè yean, be ken gwùmni ke me kpa' zwem. ¹⁷Mwum ne yé be ke fya' nye nyon ndɔ' nun, ba à shè tì fe' le nun òun ke fya' ndɔ' nun bǎ nun sheli ywum ye nun kènme lè yon. ¹⁸M̀banm̀bɔ' ne lè mwum ne yé be ndem, ba à fyòn tì be myi lè nun sheli fe' plè nyon. ¹⁹Yǎ pa' vènè' se kà be lè mè yib bye ye be ñgyìn màzwùm lè zwùm, kònnði lè bye ye be lè bwen me fyà'. ²⁰Kelèni M̀vènnswæb le ba ywum màzwùm kiin bèn lè kwan mbeb se ti, shìkì a be ku' nywɔ' ñgyìn mè yìnni. ²¹Ntwi' kwan màzwùm, vènè' se bwum ye yen ye be kimmi, òdikà' ne M̀vènnswæb fòe ñgyɔ' wan a kiin bèn jene, be yen kife' vènè' ndɔ' li. Ke be nyè, mwum ndɔ' bǎ tì pa' vènè' si yenni. ²²M̀vènnswæb shiè ñgyìn vènè' màzwùm sènni, kwo mwum m̀bɔ' lwæbbè kǎn ñzison. Son, à sèn ñgyìn ntwi' me mwù bwum bye nun yànnâ lè be be bwum byon.

²³ «Beshe mwum ndɔ' shè lè byin le: “Cèèni fe', **Kristò** ni dyè fe”, shindo', be she byin le: “À ni dyè fi”, ba byin twe' son lè leŋkàem. ²⁴Ntwi' mè kristò me mɔwè! ye kwan lè bon be ye bon ne' lon le mè ci-nlèli ke ŋwum Mvènnswàb nun. Be ye wa', be ðunmi yì hilea cì. Beshe ðwum bye Mvènnswàb yæn dyi kan kimmi, be ye bon mbyi ðwuli. ²⁵Ywòèni lwen, mùn shèà byin ywum hwæn mbɔ' tin.

²⁶ «Kè shindo', be she byin le: “Cèèni fe', à ni fe nlim kyɔ'”, ba byin ken. Kè shindo', be she byin le: “À ni fi nàem nun”, ba byin twe' son lè leŋkàem. ²⁷Ntwi' se kwan mbèn **Mwen Mwum** ye be wè she mbàen ndwun ndɔ' nyè yè ŋwàtì ndunmi ðwùm-nywɔ' a ken bèn ke pyi-nywɔ'. ²⁸Cìcì se yì jikiwà yi kwe swòli, lè ðwon si kwe.»

Kwan se Yesù yè fyòn be ŋgyɔ' wan

(Mr. 13.24-27; Lk. 21.25-28)

²⁹ «Ke nyè me vènè' ni, nywɔ' bà tì ðwùm kimmi shiki nywi' pweb. Mè nywæ' ye swònnai ŋwai ye ke ðeb. Mè ŋkimmɔ' nyè ðeb fun hwæn. ³⁰Kwan màzwùm kikeàn **Mwen Mwum** ye kwan ke ðeb zwem. Li, mvu ðwum hwæn ye ke ŋgyɔ' wan ðunmi fyon. Be ye **Mwen Mwum** yenni, à tá kyilì ke ðwɔ' nun, ke ŋkimmɔ' yon nun lè ñtwu yon nun hwæn. ³¹Bàen twun ye hwæbli lè à yè mè cikpu' byon fyi ke ŋgyɔ' wan nun hwæn bǎ be swòsi ðwum bye Mvènnswàb yànnà.»

Mbòki le' nyè ke nywi ŋgæ' ye ta yì gwùm sean

(Mr. 13.28-31; Lk. 21.29-33)

³² «Twelèni fe' mbòki ke nywi ŋgæ' ye ta yì gwùm sean nun. Mè ŋwæm tá ðunmi nyònnǎ', man ðunmi kwan, byin limmi le kwan nsan gwùm ye ðunmi. ³³Mbanmbɔ' ne ku' kwan se byin ye ywum ton yi yenni hwæn, limmèni lwen le **Mwen Mwum** tì byin nywi kwukwæ'. ³⁴Mùn tà byin shè lè leŋkàem le mvu ðwum ye jene ye ba ywi hwæn lè byindo' yennà ywum màzwùm hwæn. ³⁵Ðeb lè ŋgyɔ' kà mlòkà', son, ñzæ' le' yèm ywime be kwe kwan hwæn.»

Mwum ndɔ' limmi kan nywɔ' ne ŋgyìn màzwùm yè wòli

(Mr. 13.32-37; Lk. 17.26-30, 34-36)

³⁶ «Mwum ndɔ' limmi kan ŋgyìn màzwùm shiki à limmi kwan. Kwo fe' mè cikpu' Mvènnswàb, lè Mwen Mvènnswàb nun ne' nun, be limmi kan, shi be Ce ndwun nun kyishon. ³⁷Swum fɔ' se lannze kwan Nòè, se ye tì ku' cì kwan se **Mwen Mwum** yè bèn. ³⁸Ntwi' kwan se be lè ndwin ndwun ye bèn, ðwum be ji, be nwi, be shesi yì ðæm, be fe tì ku' ðwen byan ke ðæm nun han a ken bèn nywɔ' ne Nòè ðun ke ci' nun. ³⁹Be ywɔti kan swum se be lè se ye lannzì han a kiin bèn nywɔ' ne ndwin ndwun bènne à she bon hwæn. Li ne mbèn **Mwen Mwum** ye ku' be. ⁴⁰Mè ðwèb bì ye be

ke ndem, be twe' nyě m̀bɔ', be donnzi m̀bɔ'. ⁴¹M̀banm̀bɔ' ku', mè yib b́i ye be ke li wɔ' zwem, be ye nyě m̀bɔ' tweli, nyě m̀bɔ' lwæb ku'. ⁴²Tòènni lè me', ntwi' se byin limmi kan ñgyìn ne Nyeli nyin yě fyònni nun. ⁴³Ywòèni ñzàè' le' ne mùn yě byin shě ne: beshè ci-nye limmè kwan se ci-nywi' yě bèn dwon nyon, ă toèn lè me', à kànni nun m̀b̀wùm nye. ⁴⁴Byin ku', tòènni kwan hwæn me kwù zwem ntwi' **Mwen Mwum** yě bèn ke kwan se byin tà ka bàkà' nun.»

Ci-she nywɔli lè nyě bǎ ñywɔli
(Lk. 12.41-48)

⁴⁵«Yà mwum ne ci-she ñkonni, à be ti ñywɔli? Nun ne mwum ne Nyeli nyon kè ke zwi' b̀wum byon bǎ nun fe bon ji kwan nun. ⁴⁶Swi' lwen lè ci-she màzwùm, beshè Nyeli nyon fyòn, à cinni nun ke she ne si nun. ⁴⁷Mùn tà byin shě lè leñkàm le nyeli nyon yě nun lwen nyon ne nun cinni fe fya' hwæn bǎ nun konni lè nun. ⁴⁸Son, beshè ci-she ni ni mwum m̀byebbi, à yě shè lè nun ne' le: “Nyeli nyèm ke mgbànni nùn.” ⁴⁹Ke kwan màzwùm nun, à yě d̀yi, à d̀unmi b̀wùlu mè ci-she bo. À yě mè kwù bæti lè mè ci-nwi ñkan, lè be ta ji, be nwi lè bon m̀ban. ⁵⁰Kwan se nun yě be lè à d̀wemmâ, Nyeli nyon bèn ku' ke ñgyìn ne nun be kǎn bàkà' nun. ⁵¹Ke m̀bèn ye nun yě bèn d̀in, à yě ci-she màzwùm vènè' yennzi, à kè nun ke læm me ci-b́i nun, cici se be ye kwe, lè be ta myin sɔa.»

Ñkæn le' ye ke nywi b̀wesɔ' mè yib wùm bye be lè mè læm byan

25 ¹«Bwi' woli b̀wi' twe' m̀b̀k̀i ywɔ' Mvènnswæb lè b̀wesɔ' mè yib wùm ndɔ' bye be lè mè læm byan me fyà', be kenne ci-dæm b̀d̀n mbyi nun. ²Ki-shæn ke nyinnim shan nun be yi d̀yimi, k̀i-shæn she fɔ' be konni. ³Yi d̀yimi yi she mè læm byan, shiki be she ku' krænjin ndɔ' ke me kpɔ' nun. ⁴Son, bye be konni bi she mè læm byan, be konndi krænjin she ke me kpɔ' nun. ⁵Ci-dæm mgbànni kwan læbbi, b̀wesɔ' mè yib bi pyi d̀ye bon hwæn.

⁶«Son, ñlim kpon, be ywɔ' mwum ndɔ' tǎ kun le: “Ci-dæm bènme. Kweànni, byin ken nun cinni.” ⁷Bwɔ' mè yib wùm bi yimni bon hwæn, be d̀unmi mè læm byan nànnzi. ⁸Yi d̀yimi d̀unmi shè lè bye be konni bi le: “Fèèni ku' b̀wi' krænjin kwæ', ntwi' se mè læm bye' ti donnga' nun.” ⁹Bye konni bi fyonnzi lè bon le: “Ayi, kènnèni, byin hwin ku' ñyin be ke me nye sem. Ntwi' se nyě bǎ b̀wi' wòli b̀wi' lè byin.” ¹⁰Yi d̀yimi yi wa' kèn ñhwĩn krænjin, ke be nyě yi, ci-dæm bèn. Ki-shæn se be nun b̀d̀nngèa be, be d̀un bon ke nye ji lè bon. Be twɔ' ñwum b̀d̀nmbyi be. ¹¹Kwan lan be kwæ', k̀i-shæn she fɔ' ben, be d̀unmi kun le: “Mwumñkàm, wò b̀wi' nye.” ¹²Son, ci-dæm fyònnzi lè bon le: “Mùn tà shě lè leñkàm le, mùn limmi kan byin.” »

¹³Yesù mlǎ' leli hwæn, ă kà shè le: «Tòènni lè me', ntwi' se byin limmi kan ñgyìn, shiki byin limmi kwan mfyòn Nyeli nyin.»

Ŋkæ̀n le' ye leli ke nywi me ci-she lè
(Lk. 19.11-27)

¹⁴«Ywɔ' Mvènnswàèb ye be wè ci-dwon ndɔ' ne be lè kèn lèbbi ndɔ'. À loin mè ci-she byon, à kyilà' bon lwen nyon bǎ be ci she lè nun. ¹⁵Ci-she nyè zwimbyi', à fe nun lòn ŋkæm ndu' nshæn. Nyè mbɔ', à fe nun lòn ŋkæm ndu' mbi. Nyè mè nlè, à fe nun lòn ŋkæm ndu'. À fe kwo wen ke mbòkì kim shon nun. Ke nyè yi, à wa' kèn. ¹⁶Ci-she nyè cinni lòn ŋkæm ndu' nshæn ni weɔ' ke me kwù zwem, à kèn sèm kènzi lè yon, à cinni ti lòn ŋkæm ndu' nshæn ye òin. ¹⁷Nyè cinni lòn ŋkæm ndu' mbi cì ku' li, à cinni ti lòn ŋkæm ndu' mbi ye òin. ¹⁸Son, nyè be fee lòn ŋkæm ndu' wa' kèn, à shim swu', à gwùm lòn nyeli nyon nlim.

¹⁹«Kwan læbme, nyeli mè ci-she bi fyòn, à loin bon bǎ nun yen swum se be cià be lè lòn màzwùm. ²⁰Nyè nun fee lòn ŋkæm ndu' nshæn bèn, à lisà' ti nun lòn ŋkæm ndu' nshæn ye òin. À shè lè nun le: “Mwumŋkæm, wù fee mùn lòn ŋkæm ndu' nshæn, ce fe' mùn cinnà ti lòn ŋkæm ndu' nshæn ye òin.” ²¹Nyeli nyon yenme li, à shè lè nun le: “Wù cià lwen, wù ni ci-she nywoli. Ke wù ni nywoli ke ywum bǎwǎwǎ' nun, mùn yè wù ywum ŋkæmŋkæm fe mèan. Kìin, bwi' ci òdàli mbanmban.” ²²Ci-she ne nun fee lòn ŋkæm ndu' mbi senndi ke ke shon, à shè lè nun le: “Mwumŋkæm, wù fee mùn lòn ŋkæm ndu' mbi. Ce fe', mùn cinnà ti lòn ŋkæm ndu' mbi ye òin.” ²³Nyeli nyon shè lè nun le: “Wù cià lwen, wù ni ci-she nywoli. Ke wù ni nywoli ke ywum bǎwǎwǎ' nun, mùn yè wù ywum ŋkæmŋkæm fe mèan. Kìin, bwi' ci òdàli mbanmban.”

²⁴«Ke nyè yi, ci-she ne nun fee lòn ŋkæm ndu' kwemmi lè nun, à shè lè nun le: “Mwumŋkæm, mùn limmi le wù ni mwum ne cinni òlim zwum kimmi, wù tǎ kpæ' ke cici se wu bie kǎn, wù fyàèb ti ke cici se wu bie kǎn. ²⁵Yi be mùn kwènni lè le' swù, li ne ci mùn kèn lòn ywù gwùmmi ke ŋgyɔ' nji. Ce fe', lòn ye wù fee mùn fya', à ye.” ²⁶Nyeli nyon shè lè nun le: “Ci-she ci-bwæ', wù ni mbyebbi. Ke wu limme le mùn tǎ kpæ' ke cici se mún bie kǎn, mùn fyàèb ti ke cici se mún bie kǎn, ²⁷yen se cie wù shì lòn yém kèn gwùmmi ke nye gwùm lòn ne tǎ bwum mlǎ' lòn kòndi be ke ŋgyi lòn zwem? Bè wè she mùn fyònme se, mún kennè yon yè lè mlǎ' lòn ndɔ' dúan mùn zwêm. ²⁸Fyòènni nun lòn ŋkæm ndu' ye nun fya' yi, byin fe lè mwum ne cinni lòn ŋkæm ndu' nshæn.” ²⁹Mwum nyè cinni mèan, be ye ti nun kòndɔ' mbyi zwem, à be we' nun. Ti lè mwum nyè cinni kan swum ndɔ', kwæ' ne nun cinni, be ye ti nun nun yèò' fya'. ³⁰Ci-she ci-bwæ' ne, òwìni nun wan ke njimmi nun, cici se bwum ye kwe lè be ta myin sɔa.»

Ŋlannzi me kà' ye ye bèn ke ŋgyin mmlòkà' nun

³¹«Kwan se **Mwen Mwum** yè bèn ke ntwu yon nun lè mè cikpu' byon ke nyè, à yè tòn ke gba' lwun twun shon zwêm. ³²Lan ŋgyɔ' wan hwæn

ye swɔli ke me kwù byon, à ðunmi ðwum sàli wě tà she ci-mbòn me pɔ' tã mè nzwùmngan sàli ke nyinnim me ñkyê nun. ³³À yě mè nzwùmngan kě ke fya' ji, à lànnzi ku' mè ñkyê ke fya' mè'. ³⁴Li, m̀vèn yě shě lè bye ke fya' ji le: “Klènni, byin bye Ce nyèm ngànnà, byin ton ke ywɔ' se nun f̀sɛ ntwi' yin ñ̀dikà' mfɔ' ñgyɔ' wan. ³⁵Ntwi' kwan se ñjè be m̀n kwènni, byin fèe m̀n ji. Ñlim be m̀n fyo, byin fèe m̀n mlǎ'. M̀n be ñkyìn, byin yè m̀n ke nye nyin. ³⁶M̀n be nywi pwìn, byin swie m̀n plè. M̀n be ñgwènngwèn, byin be m̀n wùli. M̀n be nye ñjè, byin kien m̀n b̀ati.”

³⁷«Ke kwan màzwùm nun ðwum sanmea bi ye fyònnzi lè nun le: “Mwumñkàm, yǎ kwan se ðwi' yenne wù lè ñjè tà wu kwènni, ðwi' fè wù ji? Kè ñlim be wù fyo, ðwi' fè wù mlǎ'? ³⁸Yǎ kwan se ðwi' yenne wù, wù ni ñkyìn, ðwi' yè wù me ðwòn bye'? Kè wù be nywi pwìn, ðwi' swi wù mè plè? ³⁹Yǎ kwan se ðwi' yenne wù ñgwènngwèn, ðwi' kiin wù wùli? Kè wù be nye ñjè, ðwi' kiin wù b̀ati?” ⁴⁰Li, m̀vèn yě bon fyònnzi le: “M̀n tà byin shě lè leñkàm le, yì kwan hwæn ye byin be ywum màzwùm cí lè mwesɔ' m̀bɔ' ke nyinnim me ñgyinni byém nun, kwo fe' nun be fe' sɔ' le, lè byin cie ku' lè m̀n.”

⁴¹«Ke nyé yi, m̀vèn yě yònni, ǎ kà shě lè bye ke fya' mè' zwem le: “Kesèni nywi lè m̀n, byin be lè ñke M̀vènnswǎb nywi. Byin ken ke win ye tà ka ðon nun ye M̀vènnswǎb f̀si ntwi' Satèn bon lè mè cikpu' byon. ⁴²Ntwi' kwan se ñjè be m̀n kwènni, byin fèe kǎn mun swum ji. Ñlim be m̀n fyo, byin fèe kǎn mun swum nwi. ⁴³M̀n be ñkyìn, byin yèe kǎn mun me ðwòn byin. M̀n be nywi pwìn, byin swie kǎn mun mè plè. M̀n be ñgwènngwèn, byin wùle kǎn mun. M̀n be nye ñjè, byin kien kǎn mun b̀ati.” ⁴⁴Bon màzwùm ye ku' fyònnzi le: “Nyeli, yǎ kwan se ðwi' yenne wù lè ñjè tà wu kwènni, ñlim ta wu fyo, wù be ñkyìn, wù be nywi pwìn, wù be ñgwènngwèn, kè wù be nye ñjè, ðwi' cie kǎn swum ndɔ' lè ðwi' kpa' wu?” ⁴⁵M̀vèn ni yě fyònnzi lè bon le: “M̀n tà byin shě lè leñkàm le: yì kwan hwæn ye byin be kǎn ywum màzwùm cí lè mwesɔ' m̀bɔ' kwo fe' nun be fe' sɔ' le, byin cie kǎn ku' lè m̀n.” ⁴⁶Bwum bye ke fya' mè' bi ye kèn vèn' ðwùmðwùm yenni. Son, ðwum be sanmea ye ñzison ðwùmðwùm cinni.»

Mè ci-zwi' ta kwi' Yesù ji

(Mr. 14.1-2; Lk. 22.1-2; Jân 11.45-53)

26 ¹Kwan se Yesù mlɔ' ñlisà' ywum yon hwæn, à shě lè ðwesɔ' byon le: ²«Byin limmi le **Ñgwìn-ñkwan-Èjìb** nzwonme ñgyìn bí. Ke ñgyìn màzwùm nun, be ye **Mwen Mwum** kyí ke fya' me ci-zwi', lè be ywummo' nun ke ñgǎ' mè bɔtɔ' zwem.»

³Li, mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikà', lè ðwumñkàm me Yuda swɔli ke sëm Kàifi ne mwumñkàm mè ci-mfe sàtikà' nun. ⁴Be sunndi ñwum le be ye Yesù b̀anni ke me gwùmni nun bǎ be wu nun. ⁵Be be le' le: «Ba ðwi' b̀annèni nun ke nyinnim ñgwìn nun, m̀bàtè ðwum làkì twùm.»

Ñswì ye ìmlib ndò' swìe Yesù mlá' ñgwô' lõn mèan mwu
(*Mr. 14.3-9; Jân 12.1-8*)

⁶Nywo' ne Yesù be ke Bètânî ke ðwon Sìmôn nyě ci-ñjino', ⁷mlib ndò' bèn kwe, à ðuin næm nun, à kènnò' ke ke Yesù. À be lè kpò' ndò' fya' lè mlá' ñgwô' ke nlim lwinni. Be be nun hwinni lõn mèan. Kwan se Yesù be ke ji nun, à swì nun mlá' ñgwô' yi ke mwu. ⁸Bwesò' Yesù yenme li, be ðunmi nyeni lè be ta le' le: «Yá pa' gwànnzi se ku' shi? ⁹Be kyìe mlá' ñgwô' ye lè lõn mèan, be fe lõn màzwùm lè mè ci-nzæmzæm.» ¹⁰Yesù ywome li, à shè lè bon le: «Yen se byin ta ìmlib ne hwumzini nun? Limmèni le à cià she lwèn ndò' ke nywi yém. ¹¹Byin ye be lè mè ci-nzæmzæm kwan hwæn. Son, ti lè mún, ðwi' ba be lè byin kwan hwæn. ¹²Ñswì ye ìmlib ne swì mun mèwu ke nywi ye, ye lisa' le à setà mún mlá' ñgwô' ye be ye mún gwùmmi nun nywo' ne ni swí nywi. ¹³Mùn tà byin shè lè leŋkæm le yì cici hwæn ye be ye Ñtwum Lwèn yì shè ñgyô' wan nun hwæn, be ye ìmlib tòn ne ðunŋgea, be she ñjè yon ke she se nun cì ke nywi yém nun.»

Judà yilá nun kyìlì Yesù fya' me ci-zwi' me Yudà
(*Mr. 14.10-11; Lk. 22.3-6*)

¹⁴Ke kì-wùm òlàn òi ðwesò' Yesù nun, ñdò' ne be be lon le Judà Ìskàriò wa', à kèn mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikæ' cinni. ¹⁵À shè lè bon le: «Mun kyì byin Yesù fya', yà swum se byin ye mún fe?» Be ywome li, be tan lõn ñkæm mwùm lè, be fe nun fya'. ¹⁶Li, ñðunmi kwan màzwùm nun, Judà ðunmi mbyi nlwèn kæbbi ðá nun kyì bon Yesù fya'.

Ñji ye Yesù jie ñgwìn bon lè ðwesò' byon
(*Mr. 14.12-21; Lk. 22.7-14, 21-23; Jân 13.21-30*)

¹⁷Nywo' ñgyìn zwimbyi' **Ñgwìn-brê'-shiki-ñbùn** wòli, ðwesò' Yesù kiin nun cibbi le: «Wù yili le ðwi' ken wù **Ñgwìn-ñkwan-Èjib** fõsea ya cici?» ¹⁸Yesù fyònnzi lè bon le: «Kènnèni mbyì ke myi cí mwum ndò', byin she lè nun le: “Ñlisà' shè le: Kwan shêm wolime. Mùn yě ñgwìn ji ke ðwon nywù ðwi' lè ðwesò' byém.” » ¹⁹Bwesò' byon wa' kèn, be ci ku' wě tà she nun shèe bon, be fòsi tí ku' ji **Ñgwìn-ñkwan-Èjib**. ²⁰Kwæbbi pyime, Yesù bèn, à ðunmi ji ji bon lè ðwesò' byon. ²¹Kwan se bon be ji ji, à shè lè bon le: «Mùn tà byin shè lè leŋkæm le mwum nyin ndò' yě mún kyì.» ²²Ke nywo' ye bon ywo' li, be yimmi, be ðunmi nun cibbi ke ndwonndwon le: «Mwumñkæm, mún ne ye wù kyì?» ²³Yesù fyònnzi lè bon le: «Mwum ne ðwi' ta ji swòn pen fò' lè bon òmban, nun ne ye mún kyì. ²⁴À si leŋkæm le **Mwèn Mwum** yě ywi wě tà she be leli ke jin shon nun ke ðewá Mvènnswæb nun. Son, yá pa' tòn byebbi se kà be lè mwum ne yě nun kyì. A bê lwèn lè mwum màzwùm le ba be yé nun.» ²⁵Judà, mwum ne be lè à yě Yesù kyì ðunmi cibbi lè nun le: «Ñlisà', mún ne ye wù kyì?» Yesù fyònnzi lè nun le: «Se kwan wu ñwum.»

Ji mbùnnǵǵǵ' Nyeli nye' Yesù

(Mr. 14.22-25; Lk. 22.15-20; 1 Ko. 11.23-26)

²⁶Kwan se bon be ji ji, à sheli bré', à yili M̀vènnswàèb osòkò', à bota' son, à òunmi bon fekea, lè à tǵ shè lè bon le: «Yèèni, byin ji, nwo' nywi yèm ye.» ²⁷Ke nyè yi, à kònnǵi tì pla' bàè' sheli, à yili M̀vènnswàèb osòkò', à kònnǵi bon fekea, à shè le: «Nwièni byin hwæn, ²⁸she ton se si mvàèb nywi yèm, ye M̀vènnswàèb jine ñǵwòn nun, ye swi ke ntwi' mē mwù òwum mēan lè nun zusi tì ku' bon byebbi nyan. ²⁹Mùn tǵ byin shè le òòunmi ye jene, mùn bà tì bàè' se nwi ti han a ken bèn kwan se òwi' ye tì bàè' nywàèb nwi òwi' lè byin ke ywo' Ce nyèm nun.»

Yesù tǵ Pièr shè le nyí ni yè nun byìnnò

(Mr. 14.26-31; Lk. 22.31-34; Jǵn 13.36-38)

³⁰Ke be nyè yi, be òunmi mē nshib ñǵwìn shibbi, be mlò' hwæn, be wa' kèn ke ñǵwùmñǵwùm ne cinni mē ñǵ òlìvè zwem. ³¹Ke kèn nun, Yesù shè lè òwesò' byon le: «Ke kpòn nyè òyè nun, byin ye mùn nzwonnzi byin hwæn, ntwi' se be kò' ke òwǵà M̀vènnswàèb nun le: “Be ye ci-mòòn mē pò' wu, mē pò' nywǵeli kyikyí.” ³²Son, kwan se mùn yè ywi yìmni, byin ye mùn cinnò' ke ñǵyò' Gǵlilè nun.»

³³Pièr ywòme li, à shè lè Yesù le: «Bwum nzwonnzi fe' wu hwæn, mùn bà wu nzwonnzi.» ³⁴Yesù kǵ shè lè nun le: «Mùn tǵ wu shè lè leñkǵem le, lè òyim nyí kǵ kwò' kpòn nyè òyè, lè wù byìnnò mùn kpèm lè.» ³⁵Pièr fyònnzi lè nun le: «Kwo yili fe' le mùn ywi lè wù, mùn bà wù byìnnò.» Bwùlukwǵen òwesò' Yesù hwæn be òyi ñwum Pièr nun.

Ñkeli ye Yesù keke M̀vènnswàèb ke Gèsèmànè

(Mr. 14.32-42; Lk. 22.39-46)

³⁶Be ken li, be ken bèn ke cì ndò' se be be lon le Gèsèmànè. Yesù shè lè òwesò' byon le: «Tòènni be fe, mùn kènme lànni lè mùn keli M̀vènnswàèb.» ³⁷À twelò' Pièr fya' bon lè òwen bì Zèbèdè. Ke kwan si nun, òlim òunmi nun gwennzi zwum lè ye ta sǵnnda'. ³⁸Li, à shè lè bon le: «Mè mbàkà' nyèm ti nun nyè mwum ne yè ywi nùn. Tòènni fe, byin shi òye lè mùn mban.» ³⁹À kènnò' kwǵkwǵ' le, à switì ñǵyò', à wu mwù, à òunmi M̀vènnswàèb keli, à shè le: «Ce nyèm, beshè mbyi nyè òin ndò' ni kwe, myilò' pla' vènè' ne làbbi lè mùn, mùn làkì vènè' màzwùm nwi. Son, mǵn le' kan le wù ci swum se mùn yili, son, cì wè tǵ she òlim ywù yili.»

⁴⁰Kwan se nun keli hwæn, à fyòin be moan òwesò' lè bì, à cinni bon òyekea. À shè lè Pièr le: «Kwo fe' kwǵ' le, byin wòli kan byin shi òye lè mùn mban? ⁴¹Tòènni lè mē', byin keli M̀vènnswàèb, byin làkì pyí ke mē mbwèb nun. M̀pùn mwum yili òcì lwen, son, kwǵ' nywi shon si swublea.»

⁴²À kònnǵi tì kèn she mē mbì kènni be, à keli M̀vènnswàèb, lè à tǵ le' le: «Ce nyèm, beshè vènè' si bǵ lean òin shìkì mùn yen son, se ci wè tǵ she

wù yili.» ⁴³À lèli li, à fyòòn tì, à bĕn, à cinni b̄wesò' byon d̄yekea. 'Be lè me' ti bon kyìblea mwu lè d̄ye. ⁴⁴Yesù wa' tì kèn, à kèn M̄vènnswæb keli ke k̄æmmi she me nlè nun, lè à tǎ ñzǎ' le' f' kwùbtea. ⁴⁵Li, à fyòòn be ke cì b̄wesò' byon, à shè lè bon le: «Byin ke kà byin d̄ye d̄ye lè byin ta yìnni? C̄èni fe', kwan wolime, b̄e ye **Mwen Mwum** kyí ke fya' me ci-ncí b̄yebbi. ⁴⁶Weàni zwò, b̄wi' kennòni kwe. C̄èni fe', mwum n̄e kyì mun ni b̄enme ni.»

M̄bæn ye b̄e b̄ænne Yesù

(Mr. 14.43-50; Lk. 22.47-53; Jân 18.2-12)

⁴⁷Kwan se Yesù be le' li, ñwum pyi kan ñgjo', mwesò' nyon Judà nyè be ke k̄i-wùm blàn b̄i b̄wesò' byon nun kwain. À be k̄in lè b̄wum m̄ean ndò' nyè. 'Byindo' be lè mè kàfà' me fyà', byindo' lè mè mò'. Mè ci-zwi' me ci-mfe s̄àtikàè' lè b̄wum̄k̄æm me Yudà b̄e fyie bon. ⁴⁸Judà n̄e be Yesù kyí, be lè à shèà bon swum se nun yĕ cì b̄e limmì Yesù. À shĕ bon le: «Mwum n̄e m̄un yĕ hwæsi, m̄un kwòti nun, lè nun n̄e. Byin b̄æn nun.» ⁴⁹Ke fya' zwem ñnywĕn, Judà senndii ke moan Yesù, à shè lè nun le: «'Nlisa', m̄un tà wu hwæsi.» À kwòti nun. ⁵⁰Yesù fyònnzi lè nun le: «'Iwè nyèm, swum se wù k̄in cì fe, à si?» Li, b̄wum b̄e be Judà d̄won ke nyè, b̄e b̄æn nun.

⁵¹Mwesò' Yesù ndò' b̄e kwe, à zwè' kàfà' shon, à kwæ' cikpu' mwum̄k̄æm mè ci-mfe s̄àtikàè' ywi' f'. ⁵²Son, Yesù shè lè nun le: «Kèò' kàfà' swù be ke f̄æb nun. Ntwi' b̄wum b̄e ta kàfà' b̄ænni fya' ye ku' ywi kàfà' ywi. ⁵³Wù limmi kan le m̄un cinni ñkimmò' ye m̄un cibbi Ce nyèm ñkwìn me suzàen wùm blàn b̄i b̄ye d̄yi mè cikpu' byon, ke fya' zwem ñnywĕn, à fyi m̄un bon? ⁵⁴Son, mun cì li, mè ñgjo' ye yili lwinni le? Ntwi' se b̄e kò' ke me ñgjo' màzwùm nun le se b̄e ku' li.»

⁵⁵Ke kwan màzwùm nun, Yesù shè lè ñkwìn b̄wum le: «Byin ta mun k̄in kankean d̄ye lè mè kàfà' lè tì mè mò' nun wĕ m̄un ni ci-nywi'? Mè ñgyin̄gyin m̄ean hwæn, m̄un be ñtòn ke nyenswæb ndwun b̄wi' lè byin, lè m̄un tǎ le' M̄vènnswæb sannzi, byin b̄æn kan mun. ⁵⁶Se tà ka cì d̄in, son, à si ntwi' b̄ǎ ñzǎ' le' me ci-nleli ke ñwum M̄vènnswæb nun ye b̄e kò' ke d̄ewà shan nun lwinni.» 'Bwesò' byon yen li, b̄e nzwonnzi nun bon hwæn, b̄e nywæli lè mèli.

Ñd̄yili ye b̄e d̄yile Yesù ke swi' me ci-zwi' me Yudà

(Mr. 14.53-65; Lk. 22.54-55, 63-71; Jân 18.13-14, 19-24)

⁵⁷Bwum b̄e b̄ænne Yesù, b̄e kennzò' nun ke cì Kàifi mwum̄k̄æm mè ci-mfe s̄àtikàè'. 'Be b̄e kwe swòli bon lè mè ci-nlimmì me lwuà lè b̄wum̄k̄æm me Yudà. ⁵⁸Ti lè Piĕr, à b̄e Yesù d̄wìò' mbyí tin, lè à tǎ kèn swùlea be nyè, han b̄e b̄en ke s̄em mwum̄k̄æm mè ci-mfe s̄àtikàè'. À d̄uòn kwe ke bàbà s̄em si nun, à tòn nji' bon lè mè mbòn m̄ban, b̄ǎ nun yen swum se ye cì.

⁵⁹Mè ci-zwi' me ci-mfe s̄àtikàè' bon lè b̄wum̄k̄æm nyenswæb ndwun d̄unmi shìtàkwù she b̄e ye d̄yi nywi Yesù k̄æbbi b̄ǎ b̄e wu nun. ⁶⁰Son, b̄e

cinni kan, kwo fe' she mè ci-shitàkwù me mbwè! kiân mèan si. A kiin bèn ke mmlòkǎ', bwum bí ndò' kwan kwe, ⁶¹be she le: «Mwum tòn ne lele le: “Mùn wòli mún kyà' nyenswàb ndwun, mún bwem nun be ke ngyin lê nun.” » ⁶²Mwumɲkàm mè ci-mfe sàtikà' wa' zwô, à shè lè Yesù le: «Wù tà ka ɲwum wèli? Yǎ shitàkwù se bwum ton be ta ku' dyi ke nywi ywù?» ⁶³À le' li, Yesù yè kan nun ɲwum. Mwumɲkàm mè ci-mfe sàtikà' ni kà shě le: «Ke jin Mvènnswàb ne dyi ñzison, shè bwi' beshe wù ni **Kristò**, Mwen Mvènnswàb.» ⁶⁴Yesù fyònnzi lè nun le: «Se kwan wu ɲwum. Son, mún tà byin shě le ñdunmi ye jene, byin ye **Mwen Mwum** yenni, lè à ni ñtònmi ke fya' ji Mvènnswàb ne cinni ɲkimmo'. Byin konndi nun yenni be lè à tǎ kìn ke bwo' se deb nun.»

⁶⁵Mwumɲkàm mè ci-mfe sàtikà' ni ywò' li, ñlim nyeni nun zwum, à yàtà' nun ne' mè plè nywi, à shè le: «À gwànnzà jin Mvènnswàb. Be li, bwi' kàb tì yì shitàkwù? Byin ne', byin ywà ɲgwànnzi jin Mvènnswàb. ⁶⁶Byin yen ke le' màzwùm nun le?» Be fyonnzi le: «À suku' ñin le mwum ɲwu.» ⁶⁷Ke kwan màzwùm nun, be ñunmi nun mètì swi ke me', lè be ta nun zwùbbà, byindò' be nun yì ben ñwitea ke ɲwum, ⁶⁸lè be ta le' le: «Ke wù ni **Kristò**, shè bwi' mwum ne ywæ' wu.»

M̀byinnò' ye Piêr byinnòe le nun ni limmi kan Yesù
(Mr. 14.66-72; Lk. 22.56-62; Jân 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Piêr be ke bàbà nun ñtòn. Mlib ndò' ne be ci-she ke sëm màzwùm nun yen nun, à senni ke ke shon, à shè lè nun le: «Wù hwæn, wù be kǎn byin lè Yesù mwum Gàlilè ni?» ⁷⁰Piêr byinnò' ke swi' bwum hwæn pæ', à shè lè nun le: «Swum se wù yili wù le' si, mún tà ka mun son ywo lwen.» ⁷¹À le' li, à gòd' ɲwum ɲka' be. Ci-she nyě mlib ndò' yen tì nun, à shè lè bwum bye be kwe le: «Mwum tòn ne be bon lè Yesù mwum Nàzàrè!» ⁷²Piêr kònni tì byinnò', à lò' ñdò', à shè le: «Mún limmi kan mun mwum tòn ne.» ⁷³Kwan lan be kwæ', bwum bye be kwe dyi senni ke moan Piêr, be she lè nun le: «Igyi ban, wù ni mwum nyon ndò', ntwi' twùm wù ne tà wu kwean ɲwum tǎ lisà' cici se wu wai nun.» ⁷⁴Piêr ywome li, à nyeni, à shè lè bon le: «Mún limmi kan lo' mún mwum tòn ne, beshe mún bwèli ñin, Mvènnswàb yennzi mún vènè!» Ijwum pyì kan ɲgyò', dym nyì ñwì ɲkwu. ⁷⁵Ke kwan si nun, Piêr bùn ñzǎ' le' ye Yesù shèe nun le: «Lè dym nyì ni kà kwò', wù yě byinnò' kàmmi lè le wù limmi kan mún.» Ke mbùn ye Piêr bün li, à kweñ be pisean, à ñunmi kwe ñzwanzwò'.

ɲkèn ye be kenne lè Yesù ke swi' Pilatwù
(Mr. 15.1; Lk. 23.1-2; Jân 18.28-32)

27 ¹A be shikpon hwili lè kpòn, mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikà' lè bwumɲkàm me Yuda swòli bǎ be ton ɲwum fò' le bon wu Yesù. ²Be ci be kpæm nun, be ken lè nun ke swi' Pilatwù ne be gwemná.

Ywi Judà ci-nyè Yesù

(Mê she 1.18-19)

³Kwan se Judà ne kyie Yesù ke fya' yan yen le be ye Yesù wu, à limmi byebbi nyon, à shí lón ñkæm mwùm lê yi, à kìn mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè' lè òwumñkæm me Yudà fyòsi be. ⁴À òñ, à shè lè bon le: «Mùn cià byebbi ntwi' mun kyià mwum nlwinni lè be wu nun.» Son, be kà fyònnzi be lè nun le: «Se yen òwi' yen nun? Le' swù se tì ku' mbyi kwe.» ⁵Judà ywòmè li, à kèn lòn yi swi' ke nyenswæb ndwun, ke nyé yi, à kèn kæm yili zwò, à ywi.

⁶Li, mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè' kiin lòn yi swòsi, be she le: «Lwua nyè' yili kan le òwi' ke lón màzwùm ke ñgwùm lón nyenswæb ndwun nun, ntwi' se lòn ye be hwinnà ñzison mwum nun ye.» ⁷Kwan se be pyi ñwum fò', be ken ndem mòwem-kòn ndò' hwinni lè be fòsi nun, à be cìcì ñgwùm me kyin. ⁸Li ne ci, be ta ndem màzwùm lon le Ndem-lòn-mvæb, han a kiin bèn dyé.

⁹Ywum màzwùm lean li lè ñzàè' le' Jèrèmí ci-nleli ke ñwum Mvènnswæb nun lwinni, nyé tà le' le: «Be sheli lón ñkæm mwùm lê, ñwum lòn ye lan Ìzràèl pyie ñwum fò' le be ye òwèb ntwi' yon, ¹⁰be she yon, be ken ndem mòwem-kòn hwinni, wé tà she Nyeli nyèm shèe mùn.»

Yesù ke swi' Pìlatwù

(Mr. 15.2-5; Lk. 23.3-5; Jân 18.33-38)

¹¹Be dyili Yesù ke swi' Pìlatwù, à kà cibbi lè nun le: «Wù ne dyi m̀vèn mè Yudà?» Yesù fyònnzi lè nun le: «À si wé tà she wù le' ku' si.» ¹²M̀bòkì ne mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè' lè òwumñkæm me Yudà be nun le' linni nywi, à fyònnzi kàn le' ndò'. ¹³Pìlatwù shè lè nun le: «Wù tà ka le' se be ta wu shé nywi se ywo?» ¹⁴Kwo fe' li, Yesù fyònnzi kan nun kwo ñzàè' le' m̀bò'. Pìlatwù yen li, shìmmea ci nun.

Ñswili ye be swile Yesù ywi

(Mr. 15.6-15; Lk. 23.13-25; Jân 18.38-19.16)

¹⁵Kwan hwæn se **Ñgwìn-ñkwan-Èjìb** be wòlì, bè' ndò' be kwe le gwemná be fyà' pæli lè ci-nye ñjè m̀bò', nyé òwum yili. ¹⁶Ke kwan màzwùm nun, ci-nye ñjè ndò' ne cìe byebbi ñzwònzwò' be kwe, jin shon be le Yesù Bàràbàs. ¹⁷Pìlatwù cibbi lè ñkwìn òwum ye be swòli le: «Ke nyinnim Yesù Bàràbàs bon lè Yesù ne be ta lon le **Kristò**, yà nun ne byin yili le mùn pæ' fyà' lè nun?» ¹⁸À cibbe bon li ntwi' se à limmi le ñlim be mè ci-zwi' kpæli zwum lè Yesù, son se cìe be kyi' nun nun fya'.

¹⁹Kwan se be lè Pìlatwù ke ke nlin me kàè' nun, m̀myon fyi nun ñtwum le: «Ba wù dùn ke le' mwum nlwinni ni nun, ntwi' kpòn nyé dyé, vèné' yennà mùn ke ndemndem nun ntwi' yon.» ²⁰Son, mè ci-zwi' me ci-mfe

sàtikàè' lè ßwumɣkàm me Yudà fæmnzà ßwum le byi bi yæn Bàràbàs, ße wu ku' Yesù. ²¹Li, Pilatwù kònnɔdi bon cibbi le: «Kɛ nyinnim ßwum bí ße, yà nun ne byin yili le mùn pæ' fyà' lè nun?» 'Be fyonnzi lè nun le: «Bwi' yili Bàràbàs.» ²²Pilatwù cibbi ti bon le: «Yen se mùn yě ci lè mwum ne ße ta lon le **Kristò**?» Bon hwæn, ße fyonnzi lè nun le: «Ywummɔ' nun zwò ngæ' mè ßɔɔ' zwem.» ²³Pilatwù kònnɔdi ti lɔ' bon cibbi ße le: «Yǎ le' byebbi se nun ci?» 'Be su' kònnɔdi kuɔn mbyi kimmi le: «Ywummɔ' nun zwò.» ²⁴Kwan se Pilatwù yen le mbàtè ßwum lèan nun mwù, ke nyě yi, ǎ wòli kan kim à ci swum ndɔ', à sheli mlǎ', à ßɔsi mè fyà' ke swi' ɣkwìn ßwum, à shè lè yon le: «Ywi mwum tòn ne yen kan mun, le' shin se ti ku' kwe.» ²⁵ɣkwìn ßwum kà fyònnzi hwæn le: «Ywi nyon yen ßwi', à yen ti ku' ßwen bye'.»

²⁶Li, Pilatwù pæ' fyà' lè Bàràbàs, à ci ße ßɔ' Yesù lè ɣgwàè', ǎ kà donnzi nun fyà' me suzæn, ßǎ ße ywummɔ' nun ngæ' mè ßɔɔ' zwem.

ɣgɔla' ye mè suzæn ße Yesù kɔlea

(Mr. 15.16-20; Jân 19.2-3)

²⁷Mè suzæn Pilatwù twelɔ' Yesù ke sëm gwemná nun, bon mè suzæn hwæn swɔli nun ke nywi. ²⁸'Be nywilɔ' nun mè plè byon nywi, ße kà swi' nun gân pèan ndɔ' ße nywi. ²⁹'Be twon tæm lè yi lwon, ße swon nun nun mwu. 'Be fe nun pe' fya' ji, ke nyě yi, ße swummi ke swi' shon, ße ðunmi nun kɔlea lè ße ta le' le: «Bwi' ta wu webbi, m̀vèn mè Yudà». ³⁰'Be ðunmi nun m̀tèti ßèli me', ße yè nun pe' se bi nun fya' si, ße ðunmi nun ywæli ke mwu lè son. ³¹Kwan se bon mlɔ' ɣgɔla' ye ße bi nun kɔlea yi, ße nywæ' nun gân si ße, ße swi' nun mè plè byon, ße twelɔ' nun ßǎ ße ken nun ywummɔa ngæ' mè ßɔɔ' zwêm.

Nywummɔ' ye ße ywummɔe Yesù ke ngæ' mè ßɔɔ' zwêm

(Mr. 15.21-32; Lk. 23.26-43; Jân 19.17-27)

³²Kwan se bon kweɔn myi, ße cinni mwum Sìrèn ndɔ', jin shon ße le Simôn. Mè suzæn ßæn nun lè kim le nyi ni she ngæ' mè ßɔɔ' Yesù. ³³'Be ken li, ße ßen ke ci ndɔ' se ße ße lon le Gòlgòtá. Sù jin màzwùm ni le lwùmmɔ' ɣgwɔ' mwù. ³⁴M̀ðèn ye ße ßen kwe, ße fe Yesù ßàè' lè mvili ndwí ndɔ' nlim. À ßweb son ɣwum, ǎ yili kan nwi.

³⁵Ke ße, ße ywummɔ' nun ke ngæ' mè ßɔɔ' zwêm, ße she mè plè byon, ße ðunmi ðwí wě ßi ßǎ ße limmi wě tà she mwum m̀bɔ' yě she. ³⁶'Be ton kwe lè ße ta nun ßòn. ³⁷Ke mwu ngæ' mè ßɔɔ' Yesù zwêm, ße kɔe kwèm ywi nyon le: «Mwum tòn ne ni Yesù m̀vèn mè Yudà». ³⁸Ke moan Yesù ße ywummɔe ti ku' mè ci-nci byebbi ndɔ' bon bí, nyě m̀bɔ' ke fya' ji, nyě m̀bɔ' ke fya' mè'. ³⁹'Bwum bye ße làn kwe fya' màzwùm nun, ße ße mè mwù mùti lè ße ta nun sèmmi. ⁴⁰'Be ße le' le: «Wù ne yile le wù gwannzi nyenswæb ndwun, ke nyè ɣgyin lê nun lè wù gweá nyě ðin ße, nywæsi lè wù ne'. 'Beshe wù ni mwen M̀vènnswæb, kyilii ɣgyɔ'.»

⁴¹Mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè', mè ci-nlìmmi me lwuà, lè ßwumɲkàm me Yudà be ku' Yesù kòlea lè be ta le' le: ⁴²«À be ßwùlu swæti, son, ñswæti nun ne' leân kàn nun ðyé? M̀vèn ɲkwìn ßwum Izràêl ne? À ßweb fe' wai zwô, à kyili ɲgyo', li, ßwi' ye zwùm t̀eli lè nun. ⁴³Ke nun t̀ele zwùm lè M̀vènnswàèb, à ðunmi le' le: “M̀un ni Mwen M̀vènnswàèb”, t̀o, ßwi' cè lè fe' ßeshe M̀vènnswàèb yè nun kìn swæti jene.»

⁴⁴Mè ci-ncí ßyebbi bye be ywummæ ke moan yon ðunmi t̀i ku' nun kòlea li m̀banmban.

Kwan ywi Yesù

(Mr. 15.33-41; Lk. 23.44-49; Jân 19.28-30)

⁴⁵A kin ßèn nywo' nlwinni, ɲjimmì pyí nònnon màzwùm nun hwæn, a ken ßèn kwan se nywo' ßyiti mwù. ⁴⁶Nywo' ßyitime mwù li, Yesù kun lè ɲkwu kimmi le: «Èloi, Èloi, lamà sàbatàni?» Ǹzàè' le' màzwùm lisa' le: «M̀vènnswàèb nyèm, M̀vènnswàèb nyèm, wù nzwonnzi mun ntwi' yen?» ⁴⁷ßwum ndo' be fe kwe ðyi ywo' li, be ðunmi le' le: «Mwum màzwùm tá Èlí lon.» ⁴⁸Nyè m̀bo' ndo' wa' lè mèli, à kèn kwùsa' ndo' sheli, à ðwiò' son ke ßæ' sæbbi nun, à swo' son ke zwi' pe', à nàmnzò' nun son lè nun nywon. ⁴⁹Son, ßwum ßyindo' kà le' le: «Donnzi, ßwi' cèèni fe' ßeshe Èlí yè nun kìn swæti.» ⁵⁰Yesù kònnði kun be lè ɲkwu kimmi, li, m̀pùn mè yinni ɲon mlò'.

⁵¹Ke kwan màzwùm nun, plè ndwun ne be be cici sanmi M̀vènnswàèb gho nun nlim nyenswàèb ndwun kwùli cici bí, ɲwai ye ke zwô à kin ßènnò' ɲgyo'. ɲgyo' funnzi, mè mble ndo' ßwumndà'. ⁵²Mè mbyù' ndo' welà', li, ßwum M̀vènnswàèb m̀ean bye be lè be ywiâ yimnà' ywi be, ⁵³be kwain ke me mbyù' nun. Ke nyè yimnì ywi Yesù, be ðuòn ke Yèrusàlèm ye ðyi myi sanmi, cè m̀an ßwum yenni bon.

⁵⁴Mwum ndwun mè suzàen bye Róm bon lè ßwum byon bye be Yesù ßòn, be yen m̀bòkì ne ɲgyo' funnzi lè ywum ye lannzi t̀i, yi ðunmi bon kwènni ñzwònzwò'. Be she le: «Lè leɲkàm, mwum tòn ne be mwen M̀vènnswàèb». ⁵⁵Mè yib ndo' be t̀i ku' kwe m̀ean bye be Yesù ðwon ñdikà' ɲwai Gàlilè bá be kpa' nun. Be ðyie be tin, be ta cèò' swum se be lannzi. ⁵⁶Ke nyinnim me yib màzwùm nun, Màrì nyè wae ke Màdàlà be kwe, bon lè Màrì nyè ye Já' bon lè Jòsè', kònnði lè mon ßwen Zèbèdè.

ɲkè ye be kee Yesù ke mbyù' nun

(Mr. 15.42-47; Lk. 23.50-56; Jân 19.38-42)

⁵⁷Kwàèbbi pyime, ci-lòn ndo' ne wae ke myi ye be be lon le Àrìmàtè ßèn. Jin shon be le Jòsè'. À be t̀i ku' mwesò' Yesù. ⁵⁸Mwum màzwùm kèn cè Pilatwù, à ðoà nun ðwon Yesù. Pilatwù yile le be fe nun. ⁵⁹Jòsè' sheli ðwon Yesù, à ßwi' son ke plè nywàèb nun, ⁶⁰à kèn son gwùmmi ke mbyù' ndo' ne be shimme ke mble nun. M̀byù' màzwùm be lè à ke nywàèb, ntwi'

se nyon ne' ne be. Ke ngwùm ye nun gwùmme đwon Yesù li, à đwòki ngwum mbyù' be lè gan ngwò' ndò', à kèn nun. ⁶¹Màrí nyě wai ke Mádàlà bon lè Màrí nyě m̀bò' be kwe moan mbyù' ni tòn.

M̀bòn ye mè suzàen boen m̀byù' Yesù

⁶²Kwan se ñgyìn f̀sì nywò' mè yìnnì mè Yudà lèàn, shikpon màzwùm, mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè' bon lè mè Fàrizièñ ken ke cì Pilatwù, ⁶³be she lè nun le: «Mwum̀kàem, f̀wi' buàn le' ndò' jene le, kwan se ci-me m̀bwè' ni be lè à ke lè me', à shèe le: “Ke nyè ñgyin lè, m̀n yě ywi yimni”.

⁶⁴Li, cì le be ken m̀byù' nyon b̀òn, a ken wòli ke ñgyìn mè nlè ni nun, b̀wesò' byon lèkì kìn đwon shon yibbi, lè be ken shè be lè ñkwìn b̀wum le à yimnà ywi. 'Bon ci li, lè mè m̀bwè' nyan ye ye mbyì lèàn.»

⁶⁵Pilatwù shè lè bon le: «Mè suzàen bye ye kèn m̀byù' b̀òn be. Kènnèni, byin bon m̀byù' wě tà she byin woli byin bon.» ⁶⁶Li, be wa' kèn, be lè' ngwum mbyù' lè gan ngwò'. Mè suzàen đyi kwe, be đunmi nun b̀òn.

Yesù yimne ywi

(Mr. 16.1-8; Lk. 24.1-12; Jân 20.1-10)

28 ¹Nywò' sonndè shikpon hwili, lè nywò' mè yìnnì mè Yudà lèàn ñgyìn m̀bò', Màrí nyě Mádàlà bon lè Màrí nyě m̀bò' kenme m̀byù' Yesù b̀àti. ²Lè be ke mbyi nun, ñgyò' funnzi kimmi, cikpu' Mvènnswàb ndò' kyili ñwai ye ke đeb, à kìn ñgwò' ne be ngwum mbyù' đwòki ywùnnzi mbeti, à sati tòn be zwem. ³Fli me' shon be đwùm wě m̀bàen ne tà ñwàti, mè plè byon be pwibbò. ⁴Mè suzàen bye be m̀byù' b̀òn, be pyità' ñgyò' lè yi, be hwumnzò' ñnywèn. ⁵Cikpu' Mvènnswàb ni đunmi leli lè mè yib, à shè lè bon le: «Ba yi kwen byin. M̀n limmi le byin ta Yesù nyě be ywumməe ke ñgàè' mè b̀tò' zwem kàbbi. ⁶À b̀à tí fe, à yimnà ywi wě tà she nun shèe byin. Kìènnì, byin ce fe' cìci se be nonnze nun. ⁷Byin ceme, byin ken m̀byimmi, byin she lè b̀wesò' byon le à yimnà ywi, à yě byin b̀ònngèa ke Gàlilè. Cìci se byin ye nun yenni, à si. Swum se m̀n yili m̀n she byin se shi.»

⁸Mè yib bi kwan mbyù' nun, be wa' lè mèli b̀à be ken ñtwum yi shè lè b̀wesò' Yesù. Yi be bon kwènni, son, ñlim be tì ku' bon lwukea ñzwònzwò'. ⁹Lè be ke ke mbyi nun, Yesù cinni bon kwe, à shè lè bon le: «Byin kwanme le?» Ke nywò' ye bon ywò' mè hwəsi yi, be kiin nun switi ke me kwù lè be ta nun mwumnzì. ¹⁰Yesù shè lè bon le: «Ba yi kwen byin. Kènnèni, byin she mè ñgyinni byèm le be ken ke Gàlilè. Cìci màzwùm se be ye m̀n yenni kwe.»

¹¹Be lè mè yib bèn kife' myi, mè suzàen ndò' bye be m̀byù' b̀òn ken be myi, be she lè mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè' ywum ye lannzi bon nywi hwæn. ¹²Mè ci-zwi' me ci-mfe sàtikàè' lè b̀wum̀kàem me Yudà swòli ke cìci f̀ò', be sunndi ngwum hwæn, be pyi ngwum f̀ò' le bon bi ye mè suzàen

lòn mèan ndɔ' fɛ. ¹³Be she lè bon le: «Byin ye su' shè le b̄wɛsɔ' byon bɛ kin nun yibbi kpon nun lè byin bi d̄yekea. ¹⁴Beshe le' màzwùm ken pyì ke me ywi' gwemná, b̄wi' ye nun ñlim wònnzi zwum. Vènè' ndɔ' ba byin cinni.» ¹⁵Mè ci-mbòn bi yê lòn yi, bɛ ci ku' wě tà she bɛ she ku' bon. Li, le' se bɛ pannzi bon si lú ke ñgyɔ' mè Yudà nun hwæn han a kiin bèn d̄yě.

Yesù kwan ke swi' b̄wɛsɔ' byon

(Mr. 16.14-18; Lk. 24.36-49; Jân 20.19-23; Mè she 1.6-8)

¹⁶B̄wɛsɔ' wùm blàn m̄bɔ' Yesù wa', bɛ ken ke ñgyɔ' Gàlilè nun. Be bɛn ke kpa' ne Yesù lèbbe bon. ¹⁷Kwan se bon yen Yesù, bɛ ðunmi nun mwumzi. Son, byindɔ' ke nyinnim shan nun bɛ lè ñkwùm ñgyi. ¹⁸Yesù senndɔ' ke ke shan, à ðunmi bon shě le: «Ñkimmɔ' ye ðeb lè ye ke ñgyɔ' yi mùn fya' hwæn. ¹⁹Kènnèni ke me ñgwù ñgyɔ' hwæn, byin ci b̄wum hwæn fyonnì b̄wɛsɔ' byêm. Byin jimnzi bon ke jin Ce nun, ke jin Mwen nun, lè ke jin Mpùn Nsanmi nun. ²⁰Byin lisà' bon ñzǎ' le' yêm bǎ bɛ bɛ ywɔli ke ywum hwæn ye mùn shèe byin nun. Limmèni lwen le mùn ni lè byin mè ñgyìn hwæn a ken bèn ke mmlǎkà' ñgyɔ' wan.»